

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA**

Ingrida GULBINIENĖ

**UAB „FAUGA“ 2006– 2010 m. ŪKINĖS VEIKLOS
RETROSPEKTYVINIS IR PERSPEKTYVINIS VERTINIMAS**

Magistro darbas

Šiauliai, 2011

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA**

Ingrida GULBINIENĖ

**UAB „FAUGA“ 2006– 2010 m. ŪKINĖS VEIKLOS
RETROSPEKTYVINIS IR PERSPEKTYVINIS VERTINIMAS**

**Magistro darbas
Socialiniai mokslai, ekonomika (04 S)**

Aš, Ingrida Gulbinienė teigiu, kad magistro studijų baigiamasis darbas, kurį teikiu Ekonomikos studijų programos magistro kvalifikaciniam laipsniui įgyti, yra originalus autorinis darbas .....

(parašas)

Magistro darbo autorius Ingrida Gulbinienė

_____

(vardas, pavardė, parašas)

Vadovė dr. Jurgita Karalevičienė

_____

(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

Recenzentas _____

(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

SANTRAUKA

Ingrida Gulbinienė

UAB „FAUGA“ 2006 – 2010 m. ūkinės veiklos retrospektyvinis ir perspektyvinis vertinimas.

Magistro darbas

Magistro darbo tikslas - išanalizuoti UAB „FAUGA“ 2006 – 2010 metų ūkinę veiklą bei perspektyvų prognozės analizę 2011 – 2012 metų laikotarpiui. Darbą sudaro trys dalys. Pirmoje dalyje pateikta ūkinės veiklos analizės samprata, svarba ir reikšmė. Pateiktos pagrindinių santykinų – finansinių rodiklių grupės: pelningumo, mokumo bei veiklos efektyvumo rodikliai. Apibūdinta vidinių ir išorinių veiksnių įtaka įmonės veiklai. Atliktas įmonės ūkinės veiklos prognozavimo galimybių teorinis vertinimas ir pateikti jų skaičiavimo būdai. Analitinėje baigiamojo darbo dalyje atlikta UAB „FAUGA“ 2006 – 2010 metų balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitos duomenų dinamikos ir struktūros analizė. Atliktas UAB „FAUGA“ veiklą įtakančių vidinių bei išorinių veiksnių vertinimas, horizontalioji ir vertikalioji analizė, įvertintas turto, pardavimų ir kapitalo pelningumas. Ūkinės veiklos analizėje atlikta sąnaudų lygio, turto apyvartumo apskaičiavimai ir darbo išteklių analizė Pritaikius E. Altman ir G. Springate bankroto modelį, diagnozuota UAB „FAUGA“ bankroto tikimybė. Atsižvelgiant į įmonės ekonominius rezultatus bei blogėjančią šalies ekonominę situaciją darbe numatyta pardavimų pajamų, bei bendrojo, veiklos ir grynojo pelno prognozės. Trečiojoje konstruktyviojoje magistro tezių dalyje atliktas UAB „FAUGA“ veiklos perspektyvų vertinimas: pardavimų pajamų, bendrojo pelno, veiklos pelno ir grynojo pelno prognozavimas, atliktas pagal dinaminės eilutės, slenkančiųjų vidurkių ir regresijos lygties metodus. Pasiūlyta UAB „FAUGA“ pardavimų pajamas didinti naujais produktais: aliuminio ir medinių langų prekyba.

SUMMARY

Ingrida Gulbinienė

Retrospective and prospective evaluation of economic activities of UAB „Fauga“ in 2006-2010

Master's Thesis

The aim of the Master's thesis is to analyze the economic activities of UAB FAUGA in 2006 – 2010 and the forecast of prospects for 2011 – 2012. The thesis consists of three parts. The first part introduces the concept, relevance and meaning of analysis of economic activities. Groups of major

relative – financial indicators are presented: indicators of profitability, solvency and performance efficiency. The influence of internal and external factors over the company activities is described. Theoretical evaluation of forecast opportunities of the company's economic activities is performed and the methods of their calculation are presented. The analytical part of the thesis introduces dynamic and structure data analysis of the balance sheet and the profit (loss) statement of UAB FAUGA in 2006 – 2010. Evaluation of internal and external factors influencing activities of UAB FAUGA, horizontal and vertical analysis was carried out, profitability of assets, sales and capital was estimated. Analysis of economic activities presents the estimates of the level of costs, asset turnover and manpower. Using E. Altman and G. Springate's bankruptcy model, the bankruptcy probability of UAB FAUGA was diagnosed. Based on the economic performance of the company and deteriorating economic situation in the country, the forecast of sales income and gross, operating and net profit is provided. The third, constructive part of the Master's thesis introduces assessment of prospects of UAB FAUGA activities: forecast of sales income, gross profit, operating profit and net profit was carried out based on the methods of dynamic line, moving averages and the regression equation. To increase the sales income of UAB FAUGA new products such as aluminum and wood windows sale were proposed.

TURINYS

ĮVADAS	9
1. ŪKINĖS VEIKLOS ĮMONĖJE RETROSPEKTYVOS IR PERSPEKTYVOS EKONOMIKOS TEORINIAI ASPEKTAI.....	11
1.1. Retrospektyvos vertinimo samprata ir svarba	11
1.2. Ūkinės veiklos analizės samprata ir esmė	12
1.3. Ūkinės veiklos vertinimo būdai	14
1.4. Vidinių ir išorinių veiksnių įtaka įmonės ūkinei veiklai.....	16
1.5. Santykiniai – finansiniai rodikliai įmonės ūkinės veiklos retrospektyviniame vertinime. 19	
1.6. Veiklos efektyvumo rodikliai retrospektyviniame vertinime.....	25
1.4. Bankroto diagnozavimo ir priežasčių nustatymo teoriniai pagrindai.....	28
1.5. Įmonės ūkinės veiklos perspektyvos vertinimo teoriniai metodai.....	30
2. UAB „FAUGA“ 2006 – 2010 METŲ ŪKINĖS VEIKLOS RETROSPEKTYVINIS VERTINIMAS	34
2.1. UAB „FAUGA“ veiklos charakteristika	34
2.2. UAB „FAUGA“ veiklą įtakančių vidinių bei išorinių veiksnių vertinimas	36
2.3. Pelno (nuostolio) ir balanso rodiklių dinamikos ir struktūros analizė.....	42
2.4. Santykinių – finansinių rodiklių vertinimas	48
2.5. UAB „FAUGA“ veiklos efektyvumo rodiklių vertinimas	57
2.6. UAB „FAUGA“ įmonių grupės bankroto tikimybės įvertinimas	64
3. UAB „FAUGA“ PERSPEKTYVINIS VERTINIMAS.....	66
3.1. UAB „FAUGA“ pardavimo pajamų bei bendrojo, veiklos ir grynojo pelno didinimo galimybės.....	66
3.2. UAB „FAUGA“ ūkinės veiklos didinimo galimybių tyrimas.....	69
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI.....	71
ŽODYNAS	74
LITERATŪRA.....	78
PRIEDAI	80

LENTELĖS

1 lentelė. Ūkinės veiklos analizės sąvokos interpretacijos	10
2 lentelė. Įmonių ūkinės veiklos vertinimo būdų klasifikacija	13
3 lentelė. Įmonių ūkinės veiklos vertinimo būdai	14
4 lentelė. Santykinių - finansinių rodiklių klasifikacija	19
5 lentelė. Pardavimų pelningumo rodikliai	20
6 lentelė. Turto pelningumo rodikliai	21
7 lentelė. Kapitalo pelningumo rodikliai	21
8 lentelė. Trumpalaikio mokumo rodiklių apskaičiavimas	22
9 lentelė. Ilgalaikio mokumo rodiklių apskaičiavimas	23
10 lentelė. Sąnaudų lygio rodiklių apskaičiavimas	24
11 lentelė. Turto apyvartumo rodiklių apskaičiavimas	25
12 lentelė. Darbo našumo rodiklių apskaičiavimas	26
13 lentelė. Z koeficiento dydžio reikšmės	27
14 lentelė. Pagrindiniai UAB „FAUGA“ finansiniai veiklos rodikliai 2006-2010 m	33
15 lentelė. UAB „FAUGA“ įmonių grupės pardavimai pagal prekių segmentus 2006-2010 m.	35
16 lentelė. UAB „FAUGA“ įmonių bankroto prognozavimo, taikant Altman modelį, rodiklių duomenys 2006-2010	62
17 lentelė. UAB „FAUGA“ įmonių bankroto prognozavimo, taikant G. Springate modelį, rodiklių duomenys 2006-2010 m.	63
18 lentelė. UAB „FAUGA“ įmonių bankroto prognozavimo, taikant R. Lis modelį, rodiklių duomenys 2006-2010 m.	64
19 lentelė. UAB „FAUGA“ pardavimų apimties prognozavimas taikant slenkančiųjų vidurkių metodą.	64
20 lentelė. UAB „FAUGA“ grynojo pelno prognozavimas taikant slenkančiųjų vidurkių metodą	65
21 lentelė. UAB „FAUGA“ pardavimų apimties prognozavimas taikant eksponentinio išlyginimo metodą	65
22 lentelė. UAB „FAUGA“ regresijos lygties skaičiavimui naudotini pagrindiniai parametrai	67

PAVEIKSLAI

1 paveikslas. Ekonominės analizės reikšmė ir funkcijos	10
2 paveikslas. Įmonės aplinkos veiksniai	15
3 paveikslas. UAB „FAUGA“ langų ir vartų grupės pardavimo dinamika pagal sistemas 2006-2010 m., procentais	36
4 paveikslas. UAB „FAUGA“ darbuotojų skaičiaus kaita 2006-2010 metais	38
5 paveikslas. UAB „FAUGA“ pagrindiniai vartotojai 2006-2010 m., procentais	39
6 paveikslas. UAB „FAUGA“ viso turto dinamika 2006 – 2010 m., litais	40
7 paveikslas. UAB „FAUGA“ ilgalaikio ir trumpalaikio turto dinamika 2006-2010 m., litais	41
8 paveikslas. UAB „FAUGA“ įmonių grupės nuosavo ir skolinto kapitalo dinamika 2006-2010 m., litais	42
9 paveikslas. 6 paveikslas. UAB „FAUGA“ viso turto dinamika 2006-2010 m., litais	43
10 paveikslas. UAB „FAUGA“ ilgalaikio ir trumpalaikio turto struktūra 2006-2010 m. procentais	44
11 paveikslas. UAB „FAUGA“ nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų struktūra 2006-2010 m. procentais	45
12 paveikslas. UAB „FAUGA“ bendrojo pardavimo pelningumo rodiklių dinamika 2006-2010 m. ,procentais	46
13 paveikslas. UAB „FAUGA“ veiklos pelningumo rodiklių dinamika 2006-2010 m. , procentais	47
14 paveikslas. UAB „FAUGA“ grynojo pelningumo rodiklių dinamika 2006-2010 m., procentais	48
15 paveikslas. UAB „FAUGA“ grynojo turto pelningumo rodiklių dinamika 2006-2010 m. , procentais	49
16 paveikslas. UAB „FAUGA“ ilgalaikio turto pelningumo rodiklių dinamika 2006-2010 m., procentais	50
17 paveikslas. UAB „FAUGA“ ilgalaikio turto pelningumo rodiklių dinamika 2006-2010 m., procentais	51
18 paveikslas. UAB „FAUGA“ bendroji trumpalaikio mokumo koeficiento rodiklių dinamika 2006 – 2010	53
19 paveikslas. UAB „FAUGA“ grynojo apyvartinio kapitalo koeficiento rodiklių dinamika 2006 – 2010 m.	54
20 paveikslas. UAB „FAUGA“ bendrojo skolos koeficiento rodiklių dinamika 2006–2010 m.	55
21 paveikslas. UAB „FAUGA“ pardavimo savikainos dinamika 2006 – 2010 m., procentais	56

22 paveikslas. UAB „FAUGA“ įmonių grupės veiklos sąnaudų vienam pardavimo litui dinamika 2006 – 2010 metų, procentais	57
23 paveikslas. UAB „FAUGA“ viso turto apyvartumo dinamika 2006 – 2010 metų, kartais	58
24 paveikslas. UAB „FAUGA“ atsargų apyvartumo dinamika 2006 – 2010 m., dienomis	59
25 paveikslas. UAB „FAUGA“ debitorinio įsiskolinimo apyvartumo dinamika 2006 – 2010 metų	60
26 paveikslas. „FAUGA“ darbo našumo dinamika 2006 – 2010 metų, litais	61
27 paveikslas. UAB „FAUGA“ grynojo pelno dalis tenkanti vienam darbuotojui kitimo dinamika 2006 – 2010 metų, litais	61
28 paveikslas. UAB „FAUGA“ bendrojo, veiklos ir grynojo pelno prognozavimas 2011 – 2012 metais, Lt	66
29 paveikslas. UAB „FAUGA“ Šilumos laidumo koeficientai pagal langų tipus kainų skirtumai pagal langų tipus	68
30 paveikslas. Kainų skirtumai pagal langų tipus	69

IVADAS

Tyrimo problema. Verslo įmonių sėkmės vertinimo rodiklių yra labai įvairių, pradedant turimos rinkos dydžiu, pelningumu, darbo ar visuminių gamybos veiksnių produktyvumu ir baigiant firmos ar verslininko susikurtu prestižu, ilgalaikėmis verslo perspektyvomis. Norint įvertinti įmonės veiklos raidą ir perspektyvas ateityje, būtina nuolat analizuoti įmonės būklę, atliekant retrospektyvinę ir perspektyvinę rodiklių analizę. Retrospektyvinis įmonės veiklos vertinimas leidžia nustatyti bendrą įmonės veiklos sėkmingumą, identifikuoti verslo rezultatus teigiamai ir neigiamai įtakojančius veiksnius. Informacija apie įmonės finansinius rodiklius ir veiklos efektyvumo pasikeitimus naudinga, įvertinant investicijas, finansavimą ir veiklos aktyvumą per ataskaitinį laikotarpį. Kiekviena įmonė turi planuoti savo ateitį, nes jos sėkmė priklauso nuo gebėjimo įvertinti plėtros perspektyvas ateityje ir galimų grėsmių pašalinimo būdus. Sėkmingas verslas galimas tuomet, kai yra nuolat sekama ir vertinama besikeičianti įmonės veikla.

Tyrimo aktualumas. Šalies ekonomikos vystymasis, didėjantys įmonių techniniai bei finansiniai pajėgumai, kartu ir konkurencija verslo rinkoje, skatina įmones ieškoti plėtros bei veiklos didinimo priemonių. Taigi viena iš aktualiausių sričių įmonės veikloje tampa ūkinės veiklos bei finansinių rodiklių reikšmingumas ir objektyvumas. Remiantis finansinių rodiklių įvertinimo rezultatais galima priimti tokius sprendimus, kurie ateityje sumažintų neigiamų veiksnių įtaką bei gerintų įmonės finansinę padėtį. Ūkinės veiklos retrospektyvinis vertinimas padeda įmonės vadovams atskleisti ir įvertinti darbo trūkumus, išaiškinti vidinius gamybos rezervus, suformuluoti teisingas išvadas, numatyti organizacines ir technines priemones finansinei, ūkinei veiklai gerinti. Vienintelis kelias užtikrinti sėkmingą įmonės veiklą –laiku ir kokybiškai analizuoti jos ūkinę veiklą bei verslo pokyčius. Kokybiškai atlikta įmonės ūkinės veiklos analizė padeda atskleisti vidinius rezervus ir galimybes racionaliau panaudoti materialiuosius, žmogiškuosius ir finansinius išteklius. Įmonė norinti sėkmingai plėtoti savo veiklą, turi nuolat analizuoti savo ūkinės veiklos rezultatus. Įmonės ūkinės veiklos rezultatų prognozavimas yra svarbiausia priemonė, padedanti numatyti laukiamą pelną. Temos aktualumas pasireiškia ir tuo, kad ūkinės veiklos analizė ir veiklos prognozavimo teoriniai aspektai turi būti taikomi konkrečių įmonių veikloje, nes jie padeda nustatyti įmonės veiklos finansinius aspektus, įvertinti esamą padėtį bei veiklos perspektyvas.

Tyrimo naujumas. Ūkinės veiklos prognozavimas numato įmonės galimas ateities veiklos vystymosi kryptis. Kuo tikslesnė prognozė, tuo didesnė tikimybė veiklą pakreipti didėjančio pelno linkme. Keičiantis ekonominei situacijai šalyje, didėja prognozavimo vaidmuo įmonės sprendimų priėmimo procese, tačiau prognozės pagrįstos praeities duomenimis, kai stiprėja pasaulinė ir šalies ekonominė krizė, būtų nepatikimos ir nepagrįstos. Magistro darbe, planuojant įmonės veiklą ateičiai, atsižvelgta į esamą šalies ekonominę situaciją.

Tyrimo objektas. UAB „Fauga“ 2006 – 2010 m. veiklos rodikliai.

Tyrimo tikslas – atlikti UAB „Fauga“ ūkinės veiklos retrospektyvinį vertinimą 2006 – 2010 m., bei numatyti tolimesnes veiklos perspektyvas.

Tyrimo uždaviniai:

- Pateikti teorinius retrospektyvinio ūkinės veiklos vertinimo įmonėje aspektus, atskleidžiant ūkinės veiklos vertinimo retrospektyvos sampratą bei esmę, vertinimo rodiklius jų skaičiavimo metodiką bei pateikiant perspektyvinio vertinimo sampratą ir esmę;
- Išanalizuoti UAB „FAUGA“ ūkinę veiklą 2006 – 2010 m. pateikiant įmonės veiklos charakteristiką, ištiriant vidinius ir išorinius veiksnius, santykinius - finansinius rodiklius ir veiklos efektyvumo rodiklius, įvertinant bankroto tikimybę.
- Pateikti UAB „FAUGA“ perspektyvinį vertinimą 2011 – 2012 m.

Tyrimo hipotezė. UAB „FAUGA“ ūkinės veiklos retrospektyvinis vertinimas ir analizė leidžia teisingai numatyti įmonės plėtros perspektyvas ir suteikti galimybę toliau sėkmingai plėtoti savo veiklą.

Tyrimo metodai. Baigiamajame magistro darbe naudota mokslinės literatūros analizė, apibendrinimas, grupavimas, lyginimas, svarbiausių grandžių išskyrimas ir apibendrinimas. Informacija apie UAB „FAUGA“ veiklą gauta iš įmonės finansinių ataskaitų bei apklausos būdu. Duomenų apdorojimui naudota - UAB „FAUGA“ finansinių ataskaitų analizė, lyginimas, detalizavimas, analogijų ieškojimas. Praktinės dalies analizei, duomenų pateikimui ir apdorojimui darbe naudotos Microsoft Word ir Microsoft Excel programos.

Tyrimo strategija. Baigiamąjį darbą sudaro trys dalys. Pirmoje teorinėje darbo dalyje išnagrinėti įmonių ūkinės veiklos analizės teoriniai aspektai: analizės samprata, būdai, ūkinės veiklos analizė naudojant santykinius – finansinius rodiklius. Ekonominių – statistinių rodiklių teoriniai ir įmonių bankroto diagnozavimo ir priežasčių nustatymo pagrindai. Antroje praktinėje darbo dalyje atlikta UAB „FAUGA“ ūkinės veiklos ir perspektyvų analizė. Trumpai apibūdinta UAB „FAUGA“ veikla, atlikta įmonės balansų ir pelno (nuostolių) dinamikos ir struktūros analizės. Pateikta įmonės santykinų – finansinių ir ekonominių – statistinių rodiklių analizė. Atliktas UAB „FAUGA“ bankroto tikimybės diagnozavimas. Rezultatai ir juos įtakojojantys veiksniai įvertinti įvairiais statistiniais metodais. Apskaičiuoti rezultatai pateikti lentelėse, paveiksluose bei grafikuose. Trečioje dalyje atlikta išsami įmonių veiklos perspektyvų nustatymo metodų analizė. Pateikta UAB „FAUGA“ veiklos perspektyvų vertinimas, išvados ir rekomendacijos. Darbe yra 78 puslapiai. Pateiktos 23 lentelės ir 27 paveikslų.

1. ŪKINĖS VEIKLOS ĮMONĖJE RETROSPEKTYVOS IR PERSPEKTYVOS EKONOMIKOS TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Retrospektyvos vertinimo samprata ir svarba

Moksliniuose darbuose, tiriant įmonių veiklos rodiklius atliekamas įmonių retrospektyvis, operatyvinis bei perspektyvinis vertinimas. Operatyvinis vertinimas yra skirta einamojo laikotarpio rezultatų vertinimui. Perspektyvinis vertinimas skirtas įvairių projektų, strateginių ir investicinių projektų ir sprendimų vertinimui ir priėmimui. Retrospektyvinis vertinimas skirtas įmonės praeito laikotarpio ūkinės veiklos rezultatų įvertinimui, kai analizuojama praėjusio laikotarpio finansinė atsakomybė, rezultatai. Retrospektyvinis vertinimas – tai įmonės tam tikro laikotarpio veiklos tyrimas remiantis finansine ir nefinansine atskaitomybe, buhalterinės apskaitos duomenimis (Mackevičius, 2007).

Retrospektyvinio vertinimo svarbiausi uždaviniai (Mackevičius, 2007):

- objektyviai įvertinti tam tikro laikotarpio įmonės veiklą;
- nustatyti įmonės veiklos trūkumus, atskleisti juos padariusias tarnybas ar konkrečius asmenis;
- ištirti vidaus bei išorės rezervus ir nepanaudotas galimybes;
- siekti pašalinti trūkumus, o atskleistus rezervus panaudoti ateityje atliekant būsimas operacijas ir veiksmus.

Retrospektyvinis vertinimas, būtinas kaip įmonės valdymo priemonė, sudaranti galimybę priimti teisingus valdymo sprendimus, kurie tiesiogiai susiję su darbo jėgos, apsirūpinimu gamybos priemonėmis, darbo objektų ir jų naudojimų veiksniais. Taip pat didelę įtaką įmonės veiklai turi gamybos organizavimas ir technologija. Kiekvieno verslo dalyvio pagrindinis tikslas yra pelno maksimizavimas. Efektyviai veikiančių įmonių vadovai privalo sugebėti įvertinti savo įmonės būklę, jos pasiekimus ir trūkumus, kad laiku padaryti atitinkamus sprendimus esamai padėčiai taisyti. Pastebėta, kad retrospektyvos vertinimas įmonėje vienas iš pagrindinių veiksnių. Galima teigti, kad atliekant retrospektyvos vertinimą, būtina tirti ekonominius procesus, kurie atskleidžia esmines prielaidas pelnui uždirbti ir valdymo efektyvumui didinti. Atliekant retrospektyvos vertinimą, svarbu kuo objektyviau įvertinti įmonės ir jos padalinių tam tikro laikotarpio veiklą, nustatyti planinių užduočių nevykdymą arba viršijimą nulėmusius veiksnius, jų atsiradimo priežastis, tarpusavio ryšius ir priklausomybę (Mackevičius, 2007). Rinkos sąlygose išlieka tik tos įmonės, kurių būklė yra stabili ir kurios turi aiškias galimybes plėtoti veiklą. Šis vertinimas atliekamas planavimo, išteklių panaudojimo ir veiklos efektyvumo nustatymo tikslais.

1.2. Ūkinės veiklos analizės samprata ir esmė

Analizuojant mokslinę literatūrą pastebėta, jog ūkinės veiklos analizė apima ekonominės informacijos surinkimą, jos analizę ir sprendimų priėmimą. Konkurencingos verslo rinkos sąlygomis svarbiausios kiekvienos įmonės problemos yra: gamybos efektyvumo didinimas, racionalus išteklių naudojimas, produkcijos kokybės gerinimas ir išlaidų mažinimas. Be to, siekdamas sėkmingai konkuruoti rinkoje, įmonės privalo nuolat ieškoti rezervų veiklai gerinti, kurti naujus produktus ir paslaugas, taikyti naują techniką ir technologijas, tobulinti valdymo metodus. Sprendžiant šiuos uždavinius, svarbią rolę turi įmonių veiklos analizė, kuri padeda objektyviai įvertinti konkrečią ekonominę situaciją, įmonės veiklos sąlygas ir galimybes (Mackevičius, 2007).

Analizuojant mokslinę literatūrą nustatyta, jog įvairūs autoriai įmonių ūkinę veiklą, skirtingai apibūdina. Siekiant išsiaiškinti įvairių autorių požiūrį į šią sąvoką buvo sudaryta 1 lentelė.

1 lentelė

„Ūkinės veiklos analizės“ sąvokos interpretacijos

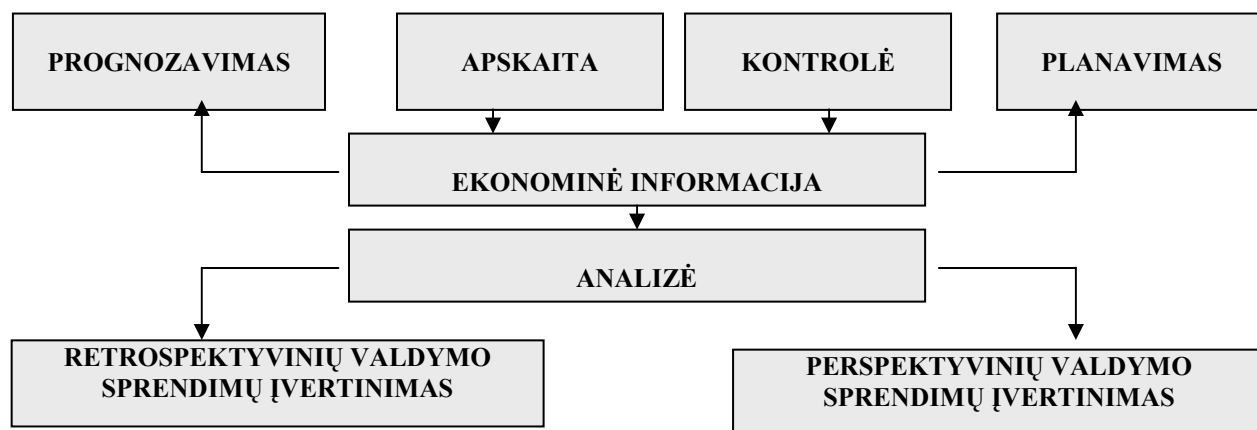
Autorius	Sąvoka
D. Šlekienė, I. Klimavičienė (2000)	Ūkinė veiklos analizė tai: specialių žinių, susijusių su ekonominių procesų (vykstančių veikiant objektyviems ekonominiams dėsniams, subjektyviems veiksniams) tyrimu, sistema, arba, kitaip tariant, ekonominių procesų ir jų tarpusavio ryšių nagrinėjimas. Įmonėje ji apima darbo, materialinių, finansinių išteklių formavimą ir naudojimą, veiklos ekonominius ir finansinius rezultatus.
R. Urniežius (2004)	Ūkinė veiklos analizė tai: kasdieninio ūkinio vadovavimo forma, kuri leidžia kontroliuoti kaip įmonėje naudojami materialiniai, darbo ir finansiniai ištekliai ir numatyti organizacines ir technines priemones, padedančias šalinti trūkumus, gerinti įmonės ūkinę veiklą.
E. Buškevičiūtė, I. Mačerinskienė (2004)	Ūkinė veiklos analizė tai: ekonominių procesų ir jų tarpusavio ryšių nagrinėjimas.
V. Gronskas (2006)	Ūkinė veiklos analizė tai: speciali žinių šaka, kurios atsiradimą sąlygojo objektyvūs veiksniai. Pirmasis iš jų – praktinis ekonominės analizės poreikis. Tyrimas vidinių ir išorinių įmonių veiklos veiksnių atskleidimas nepanaudotų rezervų, įmonės įsitvirtinimas rinkoje konkurencijos sąlygomis – visa tai reikalauja išsamios, efektyvios ekonominės analizės. Antrasis – ekonominės analizės atsiradimo veiksnys – ekonomikos mokslo diferenciacija, t.y. jo skaidymasis į atskirus santykinai savarankiškus mokslus.
V. Bagdžiūnienė (2006)	Ūkinė veiklos analizė tai: įmonė vertinama, kaip savarankiška sistema, suvokti įmonės strateginius tikslus, kryptingai planuoti jos veiklą, konkuruoti dėl racionalaus finansinių, materialinių ir darbo išteklių paskirstymo ir perskirstymo, koordinuoti įmonės padalinių veiklą ir atsižvelgiant į pokyčius ją tikslinti, susieti kiekvieno darbuotojo atliekamas funkcijas su įmonės strateginiais tikslais.
J. Mackevičius (2007)	Ūkinė veiklos analizė tai: objektyvus ir visapusiškas įmonės veiklos tyrimas siekiant įmonės vadovybės nustatytų tikslų. Akcentuojami trys svarbūs dalykai: įmonių analizė yra ne eilinis reiškinio nagrinėjimas, o objektyvus, nuoseklus ir visapusiškas tyrimas; analizuojamos visos įmonių veiklos sritys ir padaliniai; analizė atliekama siekiant numatytų konkrečių tikslų, pavyzdžiui, didinti gamybos efektyvumą, mažinti produkcijos savikainą, didinti pelningumą ir kt.
K. G. Palepu, P. Healy, V. L. Bernard, E. Peek (2007)	Ūkinė veiklos analizė tai: proceso esmės nustatymas, išskiriant objekto pagrindinio prieštaravimo ypatybes. Analizė visuomet tiria veiklos pasekmes per tam tikrą praėjusį laikotarpį ir vertina tiriamojo objekto finansinę būklę iki tam tikros datos.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Iš 1 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad įvairūs autoriai įvairiai supranta ūkinę veiklą bei vertinimą. D. Šlekienės, I. Klimavičienės nuomonė sutampa su V. Bagdžiūnienės, taip pat V. Gronsko, su J. Mackevičiaus nuomone, abu autoriai mano, kad nuoseklus veiklos tyrimas leidžia

didinti įmonių efektyvumą ir pelną. Magistro tezėse bus prisilaikoma J. Mackevičiaus ir V. Gronsko apibrėžimų, kurie teigia jog atliekant įmonės ūkinę veiklos analizę, privalu analizuoti visos įmonės veiklos sritis ir padalinius, tirti vidinius ir išorinius veiklos veiksnius. Galima teigti, kad ūkinę veiklos analizę yra kompleksinis ūkio subjekto ūkinės ir finansinės veiklos ir jos rezultatų tyrimas, siekiant tobulinti tiriamos įmonės valdymą ir didinti jos veiklos efektyvumą bei pelningumą.

Įmonės, kurių veikla nepelninga, neefektyvi, prastai valdoma, paprastai rinkoje negali išlikti ir bankrutuoja. Kiekvienoje įmonėje būtina nustatyti ir pašalinti neūkiško valdymo, negamybinių nuostolių, neracionalaus investavimo faktus. Rinkos sąlygomis išlieka tik tos įmonės, kurių būklė stabili ir kurios turi galimybę plėtoti savo veiklą. Svarbiausias kiekvienos įmonės ekonominės analizės tyrimo objektas yra produktas (paslauga) ir jo gamyba bei pardavimas, nes kiekviena įmonė turi būti pasiruošusi bet kuriuo momentu pakeisti ar atnaujinti savo produkto (paslaugos) asortimentą pagal vartotojų pageidavimus. Šioje vietoje svarbu tampa aptarti gamybinius pajėgumus, kadangi tai įmonės sugebėjimas, panaudojant išteklius (ilgalaikius, trumpalaikius turto bei žmogiškuosius) siekti kuo geresnio veiklos rezultato, nepriklausomai nuo išorinės aplinkos įtakos. Čia svarbiausia tinkamai naudoti turta, bei tobulinti personalo kvalifikaciją. Finansiniai ištekliai – įmonės vadovybė turi tinkamai nustatyti ir sugebėti išlaikyti optimalią nuosavo ir skolinto kapitalo proporciją. Finansinės analizės esmę geriausiai nusako 2 paveikslas.

1 pav. Ekonominės analizės reikšmė ir funkcijos

Šaltinis: Bagdžiūnienė, V. (2006). Įmonių veiklos planavimas ir analizė. Vilnius: Conto litera

Iš 2 paveiksle pateiktų duomenų matyti, kad finansų analizė atliekama pasitelkus ekonominę informaciją, kuri gaunama vykdant įmonės veiklos prognozavimo, planavimo, apskaitos bei kontrolės funkcijas. Pastebėta, kad finansinė analizė yra viena iš objektyviausių būdų tinkamai įvertinti informaciją. Tai didžiausia jos reikšmė ir privalumas. Be to, tik tinkamai įvertinus įmonėje sukauptą informaciją galima priimti tikslius valdymo sprendimus.

Apibendrinant galima pasakyti jog, ūkinę veiklos analizę yra kompleksinis ūkio subjekto ūkinės ir finansinės veiklos ir jos rezultatų tyrimas, siekiant tobulinti tiriamos įmonės valdymą ir didinti jos

veiklos efektyvumą bei pelningumą. Tikslī informacija apie įmonės veiklos analizę ypač aktuali ateityje, kad įmonė nebūtų išstumta iš rinkos ir sugebėtų išlaikyti savo rinkos dalį bei galėtų sėkmingai konkuruoti tiek su vietos, tiek su užsienio rinkos dalyviais. Iš to galima daryti išvadą, kad ateityje ūkinės veiklos analizė turės vis didesnę reikšmę įmonės valdymui.

1.3. Ūkinės veiklos vertinimo būdai

Atliekant ūkinės veiklos vertinimą naudojami įvairūs būdai ir metodai. Ūkinės veiklos vertinimo objektas – įmonės veiklos procesas ir jo rezultatas, kurį lemia tiek subjektyvūs, tiek objektyvūs veiksniai. Veiklos procesai vyksta įmonėse, įstaigose, organizacijose ir yra vertinami kaip ekonominė sistema – tarpusavyje susijusių ir darančių vienas kitam įtaką elementų visuma su jai būdingomis savybėmis, kurių neturi ją sudarantys elementai. Pastebėta, jog ekonominėje literatūroje dažnai painiojamos būdo ir metodo sąvokos. Tarptautinių žodžių žodynas aiškina graikų kalbos žodžio „methodos“ reikšmę, kuri teigia, kad metodas yra tyrimo kelias (Tarptautinių žodžių žodynas, 1985). E. Buškevičiūtė ir I. Mačerinskienė teigia, kad žodžio „metodas“ reikšmės sąvoka yra platesnė nei žodžio „būdas“ (Buškevičiūtė, Mačerinskienė, 2004). Metodą sudaro vertinimo metu taikomų vertinimo būdų ir priemonių visuma. Išanalizavus mokslinę literatūrą nustatyta, kad ūkinės veiklos vertinimas apima (Bagdžiūnienė, 2005):

- finansų vertinimą, kurios tikslas – įvertinti įmonės finansinės veiklos rezultatus ir įmonės būklę finansinės atskaitomybės pagrindu;
- veiklos vertinimą, kurios tikslas – nustatyti ir įvertinti techninių, technologinių darbo organizavimo veiksmų įtaką finansiniams rodikliams;
- funkcinę-vertinę analizės vertinimą, kurios tikslas – nustatyti ir įvertinti, kokią įtaką įmonės finansiniams rodikliams daro įmonės produktų, žaliavų ir kitos kainos ir kiti vertiniai rodikliai.

Konkrečiau analizės metodo pasirinkimas priklauso nuo analizės tikslų ir uždavinių bei analizuojamų objektų skaičiaus. Vieni metodai gali būti naudojami atliekant vidinę įmonės analizę, kiti – atliekant kelių įmonių palyginimą (Jėčiukienė, 2006). Ekonominė informacija įvertinama apdorojant įmonės gamybinius ir finansinius rodiklius. Nors šie rodikliai atspindi įvairius ūkinius procesus, tačiau jie tarpusavyje susiję. Ūkinės veiklos analizė atliekama, taikant šiuos analizės metodus (Girdzijauskas, Jefimovas, 2006): loginius; ekonometrinius; euristinius (psichologinius); grafinius; specifinius. E. Buškevičiūtės, I. Mačerinskienės (1999), J. Mackevičiaus (2005), V. Gronsko (2005), S. Girdzijausko, B. Jefimovo (2006) teigimu, plačiausiai naudojami loginiai metodai.

Vertinant ūkinės veiklos ir finansinius rodiklius taikomi ir naudojami tie patys tyrimo būdai. Svarbu žinoti tyrimo būdų esmę ir jų pritaikymą priklausomai nuo tyrimui keliamų uždavinių ir

informacijos. Taikant ekonominės vertinimo būdus, ištiriami įmonės veiklos rodiklių priežastiniai ryšiai ir jų savitarpio priklausomybė, tiriami veiksniai, turintys įtakos ūkiniams procesams, rodikliams, atskleidžiami vidaus gamybos rezervai (Mackevičius, 2007). Įmonių ūkinės veiklos analizės būdai įvairių autorių yra traktuojami skirtingai. Pagrindinių ūkinės veiklos vertinimo būdų klasifikacija pateikta 2 lentelėje.

2 lentelė

Įmonių ūkinės veiklos vertinimo būdų klasifikacija

Autorius	Būdų grupės	Būdai
E. Buškevičiūtė, I. Mačerinskienė (2004)	Loginiai; Ekonometriniai; Euristiniai; Grafiniai; Kiti (specifiniai).	Lyginimo, grupavimo, grandinių pakeitimų (eliminavimo), balansinių sugretinimų, lyginamųjų svorių, regresinė koreliacinė analizė, matematinis programavimas, SWOT, funkcinė – vertinė analizė ir kiti.
V. Gronskas (2006)	Tradiciniai analizės metodai; Matematiniai analizės metodai; Euristiniai analizės metodai; Specifiniai analizės metodai; Grafiniai analizės metodai.	Absoliučių, santykinių ir vidutinių dydžių taikymas, palyginimo, grupavimo, indeksų, grandinių pakeitimų, balansinių, klasikinės matematikos ir matematinės statistikos metodai, ekonometriniai metodai, lošimų teorija, masinio aptarnavimo teorija, analogijos ir asociacijos, SWOT, FVA ir kiti.
J. Mackevičius (2007)	Bendri ekonominiai; Matematiniai; Euristiniai	Lyginimo, grupavimo, eliminavimo, balansinio ryšio, skaidymo apibendrinimo, vidutinių dydžių, indeksų, koreliacija, dinamikos eilutės, tiesinis programavimas, analogijos ir asociacijos, smegenų „šturmas“, kontroliniai klausimynai.
L. Juozaitienė (2007)	Loginiai; Ekonometriniai; Euristiniai (psichologiniai); Grafiniai.	Lyginimo, grupavimo, svarbiausių grandžių išskyrimas, indeksų, grandinių pakeitimų, lyginamųjų svorių skaičiavimas, dinamikos eilutės, balansinis metodas, regresinė koreliacinė analizė, dispersinė analizė, diagramos, grafikai ir kiti.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Apibendrinant 2 lentelėje pateiktus duomenis matyti, jog E. Buškevičiūtė ir I. Mačerinskienė (2004), remdamiesi įvairių užsienio autorių duomenimis, analizės vertinimo būdus klasifikuoja į keletą grupių, tai tradiciniai ir matematiniai būdai (loginiai ir grafiniai, ekonominiai ir euristiniai), kiti autoriai būdus vadina metodais ir skirsto į šešias grupes (horizontalioji, vertikalioji ir trendo analizė, santykiniai koeficientai, lyginamoji analizė, faktorinė analizė). L. Juozaitienė pabrėžia, kad taikomi analizės vertinimo būdai paprastai priklauso nuo istoriškai valstybėje susiformavusios praktikos, apskaitos sistemos ir verslo teisinės bazės.

Praktikoje atliekant įmonės ūkinės veiklos vertinimą dažniausiai naudojami įvairūs ūkinės veiklos vertinimo būdai, kurie pateikti 3 lentelėje.

Įmonių ūkinės veiklos vertinimo būdai

Būdas	Aprašymas
Lyginimo	Leidžia palyginti įvairius rodiklius, išsiaiškinti nukrypimus, rodiklių kitimo tendencijas, dinamiką. Šiam būdai yra priskiriama horizontalioji analizė, kuri leidžia įvertinti įmonės turto, pinigų, skolų, pajamų ir sąnaudų kitimo tendencijas. Horizontaliosios analizės atmaina yra trendo analizė, kuri rodo nagrinėjamų dydžių pokyčių tendencijas.
Grupavimo	Analizuojamų rodiklių suskirstymas į grupes pagal vienodus požymius. Tai padeda nustatyti atskirų rodiklių poveikį bendriems rodikliams.
Indeksų skaičiavimo	Skaičiavimo metu gauti santykiniai dydžiai padeda gauti dinamikos eilutes, kurios parodo ekonominio reiškinio kitimą laiko požiriu.
Grandininių pakeitimų	Jų esmė yra tai, kad kiekvienas bazinis rodiklis iš eilės yra keičiamas faktiniu, kitus rodiklius imant nepakeistus, o gautas rezultatas lyginamas su rezultatu, gautu iki to rodiklio pakeitimo.
Lyginamųjų svorių skaičiavimo	Tai yra struktūrinė ar vertikalioji analizė, kuri leidžia įvertinti nagrinėjamo rodiklio lyginamąjį svorį nuo visos sumos.
Balansinių sugretinimų	Padeda nustatyti atskirų rodiklių tarpusavio ryšius ir priklausomybę.
Skaitmeninių duomenų supaprastinimo ir analitinio apdorojimo	Palengvina suprasti ūkinius procesus: skaičiai yra apvalinami, išvedami ir skaičiuojami nauji santykiniai ir vidutiniai dydžiai.
Absoliučiu, santykinu ir vidutiniu dydžių taikymo	Leidžia sudaryti įvairių rodiklių suvestines, kurių pagrindu yra skaičiuojami santykiniai ir vidutiniai dydžiai.
Grafinio duomenų atvaizdavimo	Jis įvairių lentelių, stulpelių, diagramų, statistinių kreivių pagalbą padeda vaizdžiau iliustruoti nagrinėjamo rodiklio kitimą, rodo reiškinio struktūrą ir tarpusavio ryšius.
Regresinės ir koreliacinės analizės	Jis yra naudojamas tiriant atsitiktines priklausomybes tarp reiškinų, neturinčių griežto funkcinio charakterio. Pvz. tarp finansinio rezultato (pajamų) ir paslaugų pirkėjų skaičiaus.
Specifinis	Jam priskiriamas SSGG (Stiprybių, Silpnybių, Galimybių ir Grėsmių) ekonominės analizės modelis.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Akivaizdu, jog 3 lentelėje pateikti ne visi įmonių ūkinės veiklos vertinimo būdai, bet paminėti dažniausiai naudojami ir tie, kurie bus pritaikyti baigiamojo darbo praktinėje dalyje.

Apibendrinus galima teigti, jog įmonės ūkinės veiklos vertinimas – tai kompleksinis ūkio subjekto finansinės ir ūkinės veiklos bei jos rezultatų tyrimas, siekiant tobulinti įmonės valdymą ir didinti jos veiklos efektyvumą bei pelningumą. O atliekant tyrimą yra svarbu ne tik pritaikyti šiuos analizės būdus, bet turėti pakankamai žinių apie pačią įmonę ir jos veiklą bei tos veiklos vidinę ir išorinę aplinką.

1.4. Vidinių ir išorinių veiksnių įtaka įmonės ūkinei veiklai

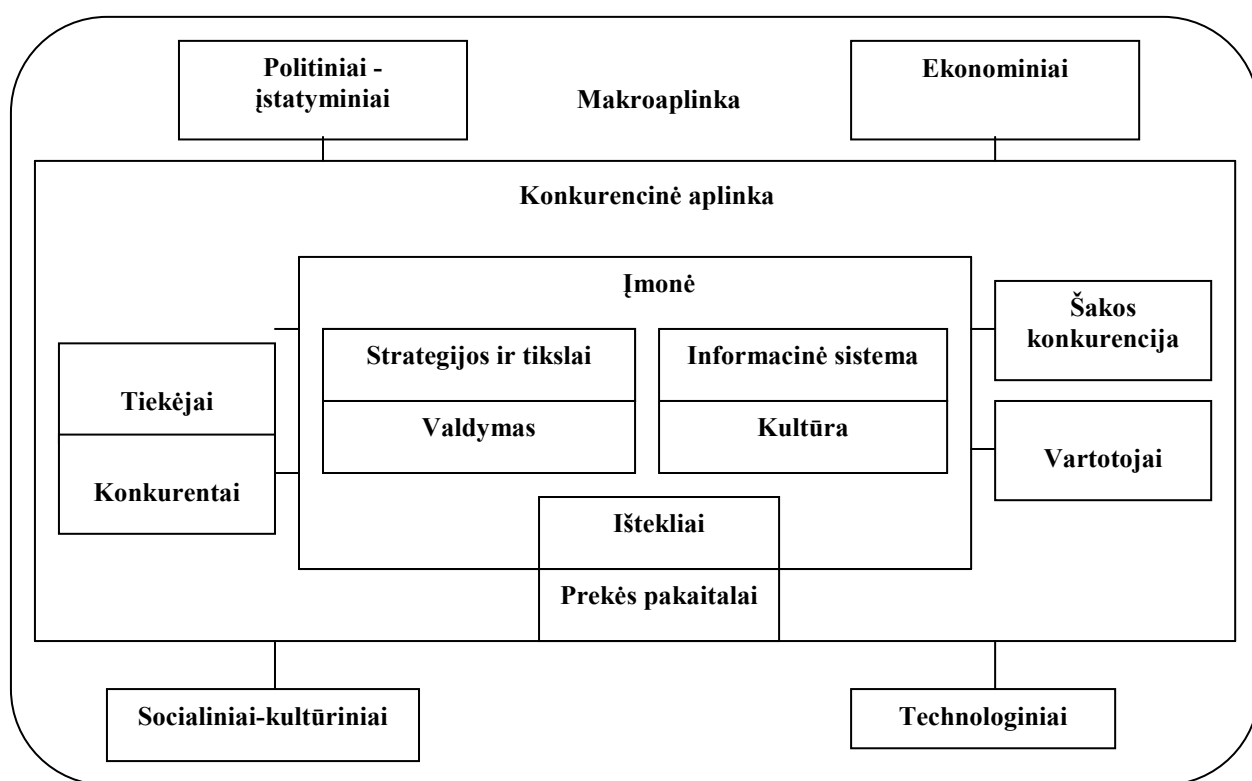
Įmonė, siekdama sudaryti savo produktų pardavimo prognozę, pirmiausia turi įvertinti jų pardavimo galimybę rinkoje – atlikti konkurencingumo analizę – įvertinti realius produktų vartotojų poreikius bei numatyti teisingą kainų politiką. Paklausa tai prekių ir paslaugų kiekis, kurį pirkėjai norėtų įsigyti. Kaina tai produkto piniginis įvertinimas, kuris priklauso nuo produkto pasiūlos ir paslaugos santykio rinkoje. Maksimali kaina ta, kuri nebaido pirkėjo, minimali – nulis. Produkto

paklausa ir kaina lemia produkto pasiūlą – prekių (paslaugų) kiekį, kurį pardavėjai nori ir gali parduoti. Ne mažiau svarbus yra prekių asortimentas. Dažniausiai įmonė gamina bei parduoda ne kokią nors vieną prekę, o tam tikrą prekių asortimentą. Prekių asortimentas – tai grupė prekių, glaudžiai susijusių panašiu funkcionavimu ar tuo, kad jos parduodamos vienai vartotojų grupei, per tas pačias prekybos įmones arba tuo, kad priklauso vienam kainų diapazonui (M. Kriaučionienė, R. Urbanskienė, R. Vaitkienė, 2005). Tačiau nėra pageidautinas nei asortimento perviršis, dėl kurio gaminiai užsiguli, nei asortimento trūkumas, dėl kurio nepasinaudojama galimybe realizuoti gaminius. Asortimento pelningumas – tai atskirų prekių ar jų grupių pardavimo pajamų dalis viso asortimento pardavimo bendrose pajamose. Labai svarbus asortimentą apibūdinantis rodiklis yra vidutinis kiekvienos prekių grupės pelningumas. Taip pat svarbu yra nustatyti kiekvieno produkto naudingumą ar nenaudingumą, jis apskaičiuojamas kiekvienam produktui atskirai. Prekių asortimento struktūros analizės tikslas yra priimant sprendimus išsiaiškinti asortimento sudėties naudingumą ir paruošti informaciją dėl vienos ar kitos prekės (prekių grupės) išplėtimo, siaurinimo, atnaujinimo ar pagerinimo. Išskiriamos šios asortimento struktūros analizės rūšys: asortimento pardavimų analizė; pelningumo struktūros analizė (V. Pranulis, A. Pajuodis, S. Urbonavičius, R. Viršilaitė, 1999). Įmonę supa tam tikra aplinka, kurią galima suskirstyti į dvi stambias grupes: vidaus (mikroaplinką) ir išorės (makroaplinką). J. Mackevičius (2005) mano, kad išorės aplinkos veiksniai daro didelį poveikį įmonės veiklai, bet įmonė jos pakeisti negali, gali tik prie jos prisiderinti. Vidaus - tai įmonės vidaus aplinkos veiksniai, kurie yra daugiau ar mažiau jos pačios konkuruojami. Jei įmonė dėl jai darančių įtaką naujų išorės sąlygų (sustiprėjusi konkurencija, reiklesni vartotojai, infliacija, reikalingų išteklių kainų augimas ir t.t.) nesugeba reorganizuoti savo valdymo sistemos, jos gyvybingumui gresia didelis pavojus. A. Pajuodis, V. Pranulis, S. Urbonavičius, R. Viršilaitė (2000) pateikia aplinkos veiksnius: skiria į išorinius ir vidinius. Aptarsime juos plačiau.

Vidiniai veiksniai: Strategijos ir tikslai: tai aiškus tikslų suvokimas ir orientacija į konkurencijos pranašumus, pozityvus požiūris į pokyčius ir inovacijas, efektyvios strategijos formavimas. Silpnas strateginis planavimas teikia mažai galimybių ieškoti ir efektyviai panaudoti savo pranašumus – tai būtų naujos, skirtingos nei konkurentų, produkto savybės, visiškai naujo produkto gamyba ir teikiama paslauga ar naujos rinkos kūrimas. Ištekliai: tai materialiniai, finansiniai ištekliai, kurių racionalus naudojimas, reguliavimas ir kontrolė didina įmonės veiklos efektyvumą. Kultūra: stipri organizacijos kultūra – gana reikšminga įmonės veiklos sąlyga, galinti lemti neefektyvų valdymą, nes egzistuoja glaudi organizacinės kultūros ir įmonės dirbančių sąsaja. Valdymas: dabartinėmis sąlygomis konkurencijos sėkmė vis labiau priklauso ne tik nuo gamybinės funkcijos vykdymo, bet ir nuo valdymo kokybės, valdymo funkcijų – planavimo, organizavimo, vadovavimo ir kontrolės. Darbo ištekliai: darbuotojai, dalyvaujantys įmonės veikloje ir savo

fiziniais bei protiniais sugebėjimais kuria produktus, atlieka sudėtingas ūkines, gamybinės, komercinės operacijas, tobulina senus gamybos procesus ir technologijas, teikia pasiūlymus darbo organizavimui gerinti. Nuo darbuotojų darbo našumo, kvalifikacijos, atsakomybės ir daugelio jų individualių savybių ir siekių priklauso įmonės finansinė būklė ir veiklos rezultatai. Įmonės marketingo komplekso elementus sudaro prekė, prekės kaina, paskirstymas ir rėmimas. Tačiau pats pagrindinis įmonės marketingo tikslas turėtų būti orientuotas į vartotojus. Sėkmingai dirbančioje gamybos įmonėje pagrindinis dėmesys turi būti skiriamas produkcijai, įmonėje turi būti naudojamosi visomis marketingo koncepcijomis, plėsti savo produkcijos asortimentą, tam tikrus gaminius keisti kitais, įdomesniais tiek savo išvaizda tiek ir savybėmis, kad patenkinti vis didėjančius pirkėjų ir vartotojų norus (Pranulis, Urbonavičius, Virvilaitė, 2000). Įmonės aplinkos veiksniai pateikti 2 paveiksle.

2 pav. Įmonės aplinkos veiksniai

Šaltinis: Marčinskas, A., Diskienė, D. (2001). *Ekonomika: mokslo darbai*, Nr.55-56. P. 65).

Išoriniai veiksniai: Politiniai - teisiniai: politinis klimatas ir stabilumas, įstatymai ir teisinė sistema. Suprantama, kad politinių, ekonominių socialinių sąlygų nestabilumas, ekonomikos smukimas neabejotinai negatyviai atsiliepia įmonių konkurenciniam pajėgumui. Ne mažiau svarbūs yra ir ekonominiai veiksniai, kuriems priskiriama: ekonomikos ciklo stadija, rinkos struktūra ir plėtra, produktyvumas, infliacijos tempai, gyventojų pajamų lygis ir dinamika, nedarbo lygis. Esama situacija tokia, kad ekonomikos lygis nulėmė mažas gyventojų pajamas ir didelį nedarbą, o tai lemia gyventojų perkamąją galią, be to, ekonomikos veiksniai neskatina verslo plėtros. Prie socialinių – kultūrinių veiksnių priskiriama: demografinės tendencijos (gimstamumas, amžius,

grupių svyravimai, gyventojų migracija) vartotojų aktyvumas, gyvenimo būdo pasikeitimai, visuomenės vertybės ir įsitikinimai bei nacionalinės tradicijos. J. Žvinklys, E.Vabalas (2006) nurodo, kad įmonės aplinka dažniausiai būna dinamiška, t.y. ją veikia išoriniai veiksniai. Išorės veiksniai yra labiau makroekonominio pobūdžio, susiję su politiniais, teisiniais, ekonominiais, kultūriniais, technologiniais procesais. Išorės veiksniai daro įtaką įmonės plėtotei. Mikroaplinką sudaro pirkėjai, konkurentai, pardavimų tarpininkai, tiekėjai, pardavimų pagalbininkai, tai yra tie subjektai, kurie įmonei turi tiesioginės įtakos (pvz. sudarydama su jais sutartis). Su šiais aplinkos subjektais įmonė palaiko abipusiškus sąveikos ryšius. Mikropalinkos veiksniai, darantys įtaką įmonės veiklai yra susiję su visa įmonės gamybine veikla. Makroaplinka turi didelį poveikį mikroaplinkai. Vidinę įmonės aplinką formuoja įmonės vadovai, ji priklauso nuo jų asmeninių savybių, gebėjimų, kompetencijos. Įmonės vadovai turėtų greitai pastebėti išorinės ir vidaus aplinkos pokyčius ir parinkti tinkamiausią reagavimo būdą, kartu atsižvelgdama į esamus ribojimus (finansinius, materialinius, žmonių išteklius) ir siekiamą tikslą.

Apibendrinant galima teigti, kad įmonę supa tam tikra aplinka, kurią galima suskirstyti į dvi stambias grupes: išorės aplinką (makroaplinkos veiksniai, kurie daro didelį poveikį įmonės veiklai) ir vidaus aplinką (mikroaplinkos veiksniai, kurie yra daugiau ar mažiau jos pačios kontroliuojami). Įmonės veikloje svarbiausias apibendrinamasis rodiklis yra pelnas. Jis yra pagrindinis įmonės ekonominio vystymosi veiksnys, finansinė nauda, veiklos vertinimo kriterijus, ilgalaikio finansavimo šaltinis. Pelnas rodo visos įmonės veiklos lygį. norint įvertinti produkcijos asortimento keitimo sprendimų racionalumą tikslinga naudoti kompleksinę produkcijos asortimento pardavimų ir produkcijos pelningumo struktūros analizę.

1.5. Santykiniai – finansiniai rodikliai įmonės ūkinės veiklos retrospektyviniame vertinime

Finansinės analizės reikšmė ir svarba, atliekant retrospektyvinį vertinimą.

Nustatant įmonių ar kitų ūkinių grandžių ekonominę būklę, atskleidžiant ar panaudojant ekonominių rodiklių gerinimo rezervus, atliekama ekonominė analizė, kurios pagrindinė sudėtinė dalis yra finansinių rodiklių įvertinimas (Gronskas, 2006). Žodis „analizė“ išvertus iš graikiškos kalbos reiškia suskaidymą ar atskirų dalių išnagrinėjimą. Suskaidžius reiškinį į elementus yra tiriamas jų tarpusavio ryšys ir priklausomybė. Todėl analizuojant ūkinių ar kitų grandžių ekonomiką, ji suskaidoma į atskirus elementus, nustatoma jų tarpusavio priklausomybė bei sąveika. Radavičius (1997) teigia, kad analizė visuomet tiria veiklos pasekmes per tam tikrą praėjusį laikotarpį ir vertina tiriamojo objekto finansinę būklę iki tam tikros datos. Pasak Mackevičiaus ir Poškaitės (2000) „analizė“ – tai proceso esmės nustatymas, išskiriant objekto pagrindinio prieštaravimo ypatybes bei jas tyrinėjant. Tai ieškojimas pagrindo, jungiančio visas proceso

ypatybes į visumą. Finansinės būklės analizė – tai visapusiškas ir objektyvus įmonės finansinės būklės, veiklos rezultatų tyrimas, siekiant padėti įmonės vadovybei pasiekti numatytus tikslus. Svarbiausia ekonominės analizės, sėkmingai veiklai įmonėje užtikrinti, dalis yra finansinių rodiklių ir finansinių ataskaitų analizė. Analizė padeda nustatyti įmonės veiklos finansinius aspektus, retrospektyvoje įvertinti esamą padėtį ir numatyti ateities perspektyvas. Dėl to įmonės vadovai gali priimti optimalius ir racionalius valdymo sprendimus. Analizė atliekama remiantis apskaitos informacija, kuri padeda laiku atskleisti įvairių veiklos sričių ir įmonės grupių darbo trūkumus, numatyti jų šalinimo ir veiklos efektyvumo didinimo priemones. Analizuojant santykinius - finansus atskleidžiami vidiniai rezervai ir galimybės geriau dirbti, racionaliau naudoti materialinius, darbo ir finansinius išteklius. Įvairūs finansinių ataskaitų rodikliai, atsižvelgiant į jų turinį, struktūrą ir skaičiavimo metodiką, analizuojami įvairiais būdais, atskleidžiančiais kokį nors įmonės veiklos aspektą, ypatybę arba dėsningumą. Vakarų literatūroje taip pat išskiriamos trys finansinės analizės rūšys: **horizontalioji analizė** - tai dvejų ar daugiau metų finansinių ataskaitų duomenų palyginimas. Ši analizė padeda nustatyti atitinkamų rodiklių dinamiką, kuri išreiškiama absoliučiais dydžiais arba procentais. Ši analizė parodo finansinių rodiklių dinamiką, tačiau neišryškina priežasčių, dėl kurių įvyko rodiklių pakitimai. **Vertikaliąją analizę** - atitinkamas finansinės ataskaitos rodiklis lyginamas su bendroju baziniu tos ataskaitos rodikliu, o gautas dydis išreiškiamas bazinio dydžio procentais. Atliekant keletą metų finansinių rodiklių vertikaliąją analizę, galima nustatyti rodiklių pakitimo priežastis. **Santykinė analizė** - santykinų rodiklių analizė labai plačiai taikoma atliekant lyginamąją kelių įmonių ir tam tikro laikotarpio analizę. Taikant santykinius – finansinius rodiklius galima palyginti skirtingų įmonių finansines ataskaitas arba vienos įmonės tam tikro laikotarpio finansinius rodiklius. Atliekant įmonės ūkinės veiklos analizę reikia analizuoti įmonės finansinės veiklos šaltinius – finansines ataskaitas. Pagrindiniai šaltiniai yra tokie: balansas, pelno (nuostolių) ataskaita, pinigų srautų ataskaita, kita vidaus ir išorės informacija. Įmonės finansinę būklę apibūdina balanse rodomas turtas, įsipareigojimai ir nuosavas kapitalas (Rutkauskas, 2002). Turtas – materialiosios, nematerialiosios ir finansinės vertybės, kurias valdo ir jomis disponuoja įmonė, ir kurias naudojant tikimasi gauti pinigų daugiau nei jų išleista. Įsipareigojimai – prievolės, atsirandančios dėl ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių, už kuriuos subjektas privalės ateityje atsiskaityti turtu ir kurių dydį galima objektyviai nustatyti. Nuosavas kapitalas – įmonės turto dalis, likusi iš viso turto atėmus įsipareigojimus. Nuosavo kapitalo sudėtis – apmokėta įstatinio kapitalo dalis, akcijų priedai, perkainojimo rezervas, rezervas savoms akcijoms įsigyti, kiti rezervai, nepaskirstytasis pelnas. Balansas – tai įmonės finansinis vaizdas tam tikru jos veiklos metu. Svarbiausiais įmonės veiklos rezultatų įvertinimo rodiklis yra pelnas. Jis dažniausiai yra kitų rodiklių apskaičiavimo pagrindas. Pelno (nuostolių) ataskaitoje yra apskaičiuojamas grynas pelnas ar nuostolis. Jis turi būti savininkų paskirstytas ir jų sprendimas atsispindi – pelno (nuostolio)

paskirstymo ataskaitoje. Pinigų srautų ataskaitos tikslas – atspindėti įmonės pinigų gavimą ir jų išleidimą per ataskaitinį laikotarpį (Kvedaraitė 1997).

Nustatyta, jog visi santykiniai finansiniai rodikliai yra grupuojami pagal gaunamos informacijos reikšmingumą vartotojams. 4 lentelėje pateikta pagrindinių santykinų – finansinių rodiklių klasifikacija.

4 lentelė

Santykinų - finansinių rodiklių klasifikacija

Autorius	Rodiklių klasifikacija
J. Mackevičius, D. Poškaitė (1999)	Pelningumo rodikliai; Likvidumo rodikliai; Veiklos efektyvumo rodikliai; Įsiskolinimo rodikliai; Vertybinių popierių ir kapitalo rinkos rodikliai.
E. Buškevičiūtė, I. Mačerinskienė (2004)	Likvidumo rodikliai; Veiklos aktyvumo rodikliai; Pelningumo rodikliai.
V. Bagdžiūnienė (2005)	Likvidumo ir mokumo; Stabilumo; Finansinių rezultatų; Veiklos efektyvumo ir ekonominio potencialo.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Išanalizavus 4 lentelę galima teigti, kad santykiniai finansiniai rodikliai atspindi finansinių atsakaitų ir jų straipsnių tarpusavio ryšius, pavyzdžiui, tarp pelno ir kapitalo, trumpalaikio turto ir trumpalaikių įsipareigojimų ir panašiai (Buškevičiūtė, Mačerinskienė, 2004). V. Bagdžiūnienės pateikiami santykiniai – finansiniai rodikliai visapusiškai analizuoja įmonės būklę, jos veiklos tęstinumą ar likvidacijos tikimybę. J. Mackevičiaus, D. Poškaitės klasifikacija pasižymi nuoseklumu, leidžianti juos priskirti vienai ar kitai rodiklių grupei. Apskaičiuoti santykiniai finansiniai rodikliai sudaro galimybes palyginti įmonės veiklos rezultatus skirtingais laikotarpiais, fiksuoti jų pasikeitimus, analizuoti jų priežastys ir laiku priimti atitinkamus sprendimus. Tačiau nežiūrint į dažną naudojimą, santykiniai - finansiniai rodikliai turi ir trūkumų: dažnai įmonės dirbtinai gerina savo rodiklius, finansinės ataskaitos duomenys neretai yra klastojami, sunku rodiklius įvertinti ir palyginti su šakos vidurkiais ir infliacija.

Apibendrinant vertėtų pastebėti, kad santykiniai - finansiniai rodikliai turi aiškiai ir paprastai perteikti informaciją. Sudėtingi santykinų finansinių rodiklių skaičiavimai daro juos sunkiai suprantamus ir painius. Todėl pasirenkant rodiklius reikia kad jie būtų aiškūs ir reprezentyvūs.

Pelningumo rodikliai.

Kadangi kiekvienos įmonės ūkinės veiklos tikslas – uždirbti pelną, tai jo apskaičiavimas yra pagrindinis uždavinys tiek analitikams, tiek įmonės vadovams. Ekonominėje bei finansinėje literatūroje pateikiami labai skirtingi rodiklių pavadinimai bei jų grupavimai. Pardavimų

pelningumo rodikliai labiausiai reprezentuoja įmonės veiklos rezultata (Juozaitienė, 2007). Jais domisi privatūs investuotojai, verslo partneriai, darbuotojai, draudimo bendrovės, kreditoriai, kuriems svarbu žinoti įmonės pelningumą, priimant sprendimus dėl kreditų suteikimo, laidavimo ar investavimo. V. Bagdžiūnienė (2005) pelningumo rodiklius įvardija kaip pagrindinius rodiklius, kuriais remiantis yra atliekama įmonės finansinio rezultato analizė. Mokslinėje – ekonominėje literatūroje pelningumo rodikliai, priklausomai nuo jų ryšio su pardavimo pajamomis, turtu ar kapitalu, yra skirstomi į tris pagrindines grupes: pardavimų pelningumo rodikliai, turto pelningumo rodikliai ir kapitalo pelningumo rodikliai.

Pardavimų pelningumo rodiklių skaičiavimas, esmė bei rekomenduotinos reikšmės pateikti 5 lentelėje.

5 lentelė

Pardavimų pelningumo rodikliai

Rodiklio pavadinimas	Formulė	Rodiklio esmė	Rekomenduotina reikšmė
Bendrasis pardavimų pelningumas	$\frac{\text{Bendrasis pelnas}}{\text{Pardavimai}}$	Rodo vieno pardavimo pajamų piniginio vieneto uždirbtą bendrąjį pelną	Teigiamai vertinama kai reikšmė yra nuo 15 iki 35
Veiklos pelningumas	$\frac{\text{Veiklos pelnas}}{\text{Pardavimai}}$	Rodo įmonės vadovų gebėjimą kontroliuoti veiklos sąnaudų formavimąsi ir veiklos pelningumą	Kuo didesnis, tuo geriau
Įprastinis veiklos pelningumas	$\frac{\text{Įprastinis veiklos pelnas}}{\text{Pardavimai}}$	Rodo finansinės, investicinės bei kitos veiklos efektyvumą	Kuo didesnis, tuo geriau
Grynasis pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Pardavimai}}$	Rodo kokią dalį įmonės pardavimo pajamų sudaro pelnas	Teigiamai vertinama kai reikšmė yra nuo 5 iki 25

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės.

Bendrojo pelningumo rodiklis atspindi skirtumą tarp parduodamų prekių (paslaugų) kainų ir jų gamybos sąnaudų. Įmonės vadovai, naudodamiesi šiuo rodikliu, gali kontroliuoti parduodamų prekių savikainą ir kainų politiką. Veiklos pelningumo rodiklis geriausiai apibūdina įmonės valdymo efektyvumą. Kartais šis rodiklis yra vadinamas veiklos rentabilumu. Įprastinės veiklos pelningumo rodiklis parodo pardavimo iki mokesčių išskaitymo pelningumą. Grynasis pelningumas parodo tikrąjį įmonės pelningumą. Visi pelningumo rodikliai yra svarbūs tiek įmonės vadovams, tiek ir išoriniams vartotojams. Šių rodiklių mažėjimas yra nepageidaujamas reiškinys įmonės veikloje.

Kita rodiklių grupė yra turto pelningumo rodikliai. Turto pelningumo rodiklių skaičiavimas, esmė bei rekomenduotinos reikšmės pateiktos 6 lentelėje.

Turto pelningumo rodikliai

Rodiklio pavadinimas	Formulė	Rodiklio esmė	Rekomenduotina reikšmė
Grynasis turto pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Visas turtas}}$	Rodo įmonės ilgalaikio ir trumpalaikio turto naudojimo efektyvumą bei vadovų gebėjimą jį valdyti	Teigiamai vertinama kai reikšmė yra nuo 8 iki 20
Ilgalaikio turto pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Ilgalaikis turtas}}$	Rodo grynąjį pelną, tenkantį ilgalaikio turto litui	Kuo didesnis, tuo geriau
Trumpalaikio turto pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Trumpalaikis turtas}}$	Rodo grynąjį pelną, tenkantį trumpalaikio turto litui	Kuo didesnis, tuo geriau

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės.

Turto pelningumo rodiklių reikšmė labai svarbi, nes rodo įmonės ūkinės veiklos efektyvumą, neatsižvelgiant į finansavimo šaltinių struktūrą. Kitaip tariant, turto pelningumo rodikliai rodo ar įmonė efektyviai valdo savo turtą. Pagal turto pelningumo rodiklius galima įvertinti įmonės ūkinę, gamybinę ir investicinę veiklą, todėl jais domisi ne tik įmonių vadovai, bet ir kiti finansinės informacijos vartotojai (Mackevičius, 2007).

Tiriant įmonių ūkinę veiklą, nemažiau svarbūs yra kapitalo pelningumo rodikliai, kurie labiausiai domina investuotojus. Nuosavo kapitalo pelningumas parodo grynojo pelno sumą, tenkančią vienam akcinio kapitalo vertės vienetui, t.y. iš jo galima spręsti, ar pelningos yra akcininkų investicijos, ar įmonės vadovai geba pelningai naudoti jiems patikėtas lėšas. Rodiklis lyginamas su alternatyviomis akcininkų lėšų investavimo formomis, siekiant sužinoti, ar verta investuoti į šią įmonę ir per kiek laiko investuotos lėšos atsipirks. Rodiklių skaičiavimas, esmė bei rekomenduotinos reikšmės pateiktos 7 lentelėje.

Kapitalo pelningumo rodikliai

Rodiklis	Formulė	Rodiklio esmė	Rekomenduotina reikšmė
Nuosavo kapitalo pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Akinis kapitalas} + \text{Rezervai}}$	Rodo kiek nuosavas kapitalas sukuria pelno	Nuo 10 ir daugiau
Pastovaus kapitalo pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Nuosavas kapitalas} + \text{ilgalaikiai išsipareigojimai}}$	Rodo įmonės iš pastoviojo kapitalo gaunamą pelną. Įvertina įmonės ekonominį potencialą	Jei mažesnis už ilgalaikių kreditų palūkaną normą, nepatenkinama

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės.

Apibendrinant 7 lentelę galima teikti, kas pastovaus kapitalo pelningumo (investicinės gražos) rodiklis dėl savo objektyvumo yra labiausiai naudojamas rodiklis. Nuosavo kapitalo pelningumas parodo grynojo pelno sumą, tenkančią vienam akcinio kapitalo vertės vienetui, t.y. iš jo galima spręsti, ar pelningos yra akcininkų investicijos, ar įmonės vadovai geba pelningai naudoti jiems patikėtas lėšas. Minėtas rodiklis parodo įmonės veiklos rezultatyvumą.

Mokumo rodikliai.

Mokumas tai įmonės, gebėjimas laiku apmokėti įsipareigojimus. Mokumo rodikliai padeda nustatyti įmonės gebėjimą laiku apmokėti skolas. Todėl įmonė, norėdama būti moki, privalo nuolat turėti likviduojamo turto, kurį esant reikalui galėtų greitai pakeisti į reikiamą pinigų kiekį įsipareigojimams padengti. Įmonės mokumą parodo pinigų, jiems prilygstamų ekvivalentų ir trumpalaikių įsipareigojimų skirtumas. Mokumui įvertinti gali būti skaičiuojami absoliutūs dydžiai, tokie kaip įsiskolinimų biudžetui, tiekėjams, kreditoriams piniginės sumos. Mokumo rodikliai skirstomi į trumpalaikius ir ilgalaikius. Ilgalaikio mokumo rodikliai parodo įmonės sugebėjimą atsiskaityti už ilgalaikius įsipareigojimus pagal nustatytus terminus. Įmonei yra labai svarbu sugebėti vykdyti savo įsipareigojimus, nes kreditorių pasitikėjimo praradimas gali nulemti bankrotą. Pats likvidžiausias turtas yra pinigai ir jų ekvivalentai, o mažiausiai likvidus - ilgalaikis turtas.. Svarbus aspektas analizuojant įmonės trumpalaikio mokumo rodiklius yra išskirti įmonės vadovų bandymus dirbtinai gerinti mokumo rodiklius. Trumpalaikio mokumo rodiklių skaičiavimas, esmė bei rekomenduotinos reikšmės pateiktos 8 lentelėje.

8 lentelė

Trumpalaikio mokumo rodiklių apskaičiavimas

Rodiklis	Formulė	Rodiklio esmė	Rekomenduotina reikšmė
Bendrojo trumpalaikio mokumo koeficientas	Trumpalaikis turtas / Trumpalaikiai įsipareigojimai	Rodo kiek kartų TT didesnis už TĮ	Nuo 1,2 iki 2
Greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas	Trumpalaikis turtas – atsargos / Trumpalaikiai įsipareigojimai	Rodo, kad atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys g. b. greitai paversti pinigais	Didesnis už 1
Absolūtus trumpalaikio mokumo koeficientas	Gryniesi pinigai / Trumpalaikiai įsipareigojimai	Rodo, kokia dalis trumpalaikių įsipareigojimų gali būti apmokėta grynaisiais pinigais,	Didesnis už 0,2 – 0,25
Grynasis apyvartinis kapitalas	Trumpalaikis turtas – trumpalaikiai įsipareigojimai	Rodo kiek įmonės mokėjimo priemonės didesnės už trumpalaikius įsipareigojimus	Teigiama

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės.

Vis dėlto kreditoriai ir investuotojai labiausiai domisi įmonės ilgalaikio mokumo rodikliais.. L. Juozaitienė (2007) ilgalaikio mokumo rodiklius apibūdina kaip įmonės gebėjimą nustatytais terminais įvykdyti ilgalaikius įsipareigojimus. Visų ilgalaikio mokumo rodiklių paskirtis yra padėti nustatyti įmonės mokumo būklę po kelerių metų, kai reikės atsiskaityti su savo kreditoriais. Ilgalaikio mokumo rodiklių skaičiavimas, esmė bei rekomenduotinos reikšmės pateikta 9 lentelėje.

Ilgalaikio mokumo rodiklių apskaičiavimas

Rodiklis	Formulė	Rodiklio esmė	Rekomenduotina reikšmė
Ilgalaikio išsiskolinimo (finansinio svėro) rodiklis	Ilgalaikiai įsipareigojimai / Nuosavas kapitalas	Rodo ilgalaikių skolų arba visų skolų santykį su įmonės nuosavu, akciniu ar pastoviu kapitalu. Parodo kapitalo struktūrą	0,5 .Tai atitinka skolinto ir nuosavo kapitalo str. (33:67)
Bendrasis skolos rodiklis	Visi įsipareigojimai / Visas turtas	Rodo, kokia dalis skolintų lėšų, panaudojama formuojant įmonės turtą.	0,3 – 0,5. Kuo mažesnis tuo geresnis
Ilgalaikių skolų apdraustumo ilgalaikiu turtu rodiklis	Ilgalaikis turtas / Ilgalaikiai įsipareigojimai	Rodo kreditų apdraustumą ilgalaikiu turtu, t.y. jų grąžinimo tikimybę	Kuo didesnis tuo geriau
Nuosavo kapitalo rodiklis	Nuosavas kapitalas / Nuosavas kapitalas + Skolintas kapitalas	Rodo įmonės finansinį stabilumą ir nepriklausomumą nuo išorinių finansavimo šaltinių. Kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo įmonė finansiškai stabilesnė	Kuo didesnis tuo geriau
Skolos grąžinimo rodiklis	Grynasis pelnas/ Ilgalaikės skolos einamųjų metų dalis + Palūkanos	Parodo, kiek kartų grynasis pelnas gali būti didesnis už kredito grąžinimo sumas ir palūkanas	Ne mažesnis už 1,3

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės.

Apibendrinant 9 lentelę galima teikti, kad visų ilgalaikio mokumo rodiklių paskirtis yra padėti nustatyti įmonės mokumo būklę po kelerių metų laikotarpiui, kai reikės atsiskaityti su savo kreditoriais. Taip pat padeda prognozuoti įmonės finansinį stabilumą ir veiklos tęstinumą.

1.6. Veiklos efektyvumo rodikliai retrospektyviniame vertinime

Veiklos efektyvumo samprata.

Ekonomikos teorijoje efektyvumas (ang. efficiency) apibrėžiamas kaip produktyviųjų pastangų naudojimo lygis, užtikrinantis maksimalų rezultatą (P. Wonnacott, R. Wonnacott, 1998). Tai siekimas gauti kuo daugiau naudos, kuo geriau vartojant ribotus išteklius. Į tokį platų efektyvumo apibrėžimą įeina trys efektyvumo tipai: alokacinis efektyvumas – tinkamiausio prekių derinio gaminimas mažiausiais kaštais arba optimaliai paskirsčius ekonominius išteklius, technologinis efektyvumas – visiškas nuostolių nebuvimas, geriausiai naudojant turimus išteklius, dinaminis efektyvumas – kai inovaciniai pokyčiai įvyksta greitai ir tinkamu laiku. Tai inovacijų orientavimas siekiant geriausio rezultato.

Kuo efektyviau naudojami pagrindiniai ištekliai (darbuotojai, įrenginiai, medžiagos) gamybos procese, tuo greičiau jie virsta produkcija. Vertėtų pastebėti, jog kiekviena įmonė savo veikloje nuolat siekia didinti efektyvumą, nes nuo to priklauso jos sėkmingo darbo rezultatas. Norint įvertinti veiklos efektyvumą, pirmiausiai reikia nustatyti kokie veiksniai turi didžiausią įtaką įmonės

veiklai. Ūkio veiklos efektyvumui įtakos turi daugelis veiksnių, kurie įprastai skirstomi į dvi grupes: išorės ir vidaus aplinkos.

Sąnaudų lygio analizė.

Visų siekiančių pelno įmonių veiklos tikslas – uždirbti kuo daugiau pelno. Didesnio pelno siekimas priklauso nuo dviejų svarbiausių veiksnių – pardavimo savikainos ir pardavimo pajamų. Pardavimo pajamų ir pardavimo savikainos skirtumas sudaro bendrąjį pelną, todėl savikainos, svarbiausios kaštų sudedamosios dalies, analizė ypač svarbi. Sąnaudos – visi gamyboje ar kitoje veikloje panaudoti išteklių, nepriklausomai nuo produkto baigtumo. Tai apibendrinanti sąvoka, apimanti išlaidų, sąnaudų ir savikainos rodiklius. Be sąnaudų negali būti uždirbama pajamų, be jų negali vykti jokia veikla (Mackevičius 2007). Išlaidos – kaštų dalis, sunaudota produkto gamyboje, nepriklausanti nuo jo baigtumo lygio ir pardavimo. Išlaidos skirstomos į tiesiogines (kurias tiesiogiai galima priskirti gaminamai produkcijai) ir netiesiogines (tai netiesiogiai su produkcijos gamyba susijusios išlaidos, tokios kaip nusidėvėjimas, pagalbinės žaliavos, netiesioginio darbo užmokestis) bei pastovias ir kintamas. Jos skaičiuojamos verslo planavimo ir valdymo tikslais. Sąnaudų pagrindinės rūšys tai: pardavimo savikaina, veiklos sąnaudos ir finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos, kurios atsispindi pelno (nuostolių) ataskaitoje. Sąnaudų lygio rodiklių skaičiavimas, esmė bei rekomenduotinos reikšmės pateiktos 10 lentelėje.

10 lentelė

Sąnaudų lygio rodiklių apskaičiavimas

Rodiklis	Formulė	Rodiklio esmė	Rekomenduotina reikšmė
Pardavimo savikainos lygis	$\text{Pardavimo savikaina} / \text{Pardavimo pajamos}$	Parodo įmonės pagrindines sąnaudas vienam pardavimo pajamų litui	Nuo 50 iki 90 proc. vienam pardavimo litui
Veiklos sąnaudos vienam pardavimo pajamų litui	$\text{Veiklos sąnaudos} / \text{Pardavimo pajamos}$	Parodo kiek tenka veiklos sąnaudų vienam pardavimo pajamų litui	Nuo 17-18 proc.
Finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos vienam pardavimo pajamų litui	$\text{Finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos} / \text{pardavimo pajamos}$	Parodo Finansinės ir investicinės veiklos sąnaudų vienam pardavimo pajamų litui	

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės.

Sąnaudų lygio rodiklių apskaičiavimai parodo, konkrečių įmonės veiklos sričių efektyvumą. Išanalizavus šiuos rodiklius, galima daryti išvadas apie įmonių sugebėjimą taupiai naudoti išteklius.

Turto apyvartumo rodiklių analizė.

Šių rodiklių grupė parodo, kaip efektyviai įmonė panaudoja turimas lėšas savo veikloje. Turto apyvartumo rodikliai, jų formulė, rodiklių esmė ir rekomenduotinos reikšmės pateiktos 11 lentelėje.

Turto apyvartumo rodiklių apskaičiavimas

Rodiklis	Formulė	Rodiklio esmė	Rekomenduotina reikšmė
Viso turto apyvartumas (kartais)	Pardavimo pajamos / Vidutinė viso turto vertė	Rodo, kiek vienas turto litas sukuria pardavimo pajamų	Gamybos įmonei 2 ir daugiau, prekybos įmonėse 5 ir daugiau
Apyvartinio kapitalo apyvartumas (kartais)	Pardavimo pajamos / Vidutinė apyvartinio kapitalo vertė	Rodo, kiek apyvartinis kapitalas per atskaitinį laikotarpį padaro apyvartų	Kuo reikšmė didesnė tuo geriau
Trumpalaikio turto apyvartumas (kartais)	Pardavimo pajamos / Vidutinė trumpalaikio turto vertė	Rodo, TT panaudojimo efektyvumą, kiek pajamų tenka vienam trumpalaikio turto litui	Kuo reikšmė didesnė tuo geriau
Atsargų apyvartumas (dienomis)	Pardavimo savikaina / vidutinė atsargų vertė	Rodo, kiek kartų per metus buvo atnaujintos atsargos	Kuo reikšmė mažesnė tuo daugiau atlieka apyvartų per metus
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas (dienomis)	Pardavimo pajamos / Debitorinis įsiskolinimas	Rodo, įmonės mokėjimų politiką vartotojų atžvilgiu kartais	Labai geras 30 d. ir mažiau; Geras mažiau kai 45d.; Patenkinamas 3 mažiau kai 60.; Blogas daugiau kaip 90 d.
Ilgalaikio turto apyvartumas (kartais)	Pardavimo pajamos / Vidutinė ilgalaikio turto vertė	Rodo, ilgalaikio turto apyvartumą	Labai geras 10 ir daugiau; Geras didesnis nei 3 Patenkinamas 3 Nepatenkinamas mažesnis nei 3

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės.

Šioje 11 lentelėje pateikti pagrindiniai turto apyvartumo rodikliai. Turto apyvartumas labai svarbus įmonėms, kadangi parodo įmonių sugebėjimą efektyviai panaudoti turtą ar atsargas. Ypač svarbus atsargų apyvartumas, kuo jis didesnis tuo geriau ir galima teigti, kad įmonė sugeba tinkamai organizuoti pardavimo procesus. Esant mažam atsargų apyvartumui reikėtų peržiūrėti atsargų asortimentą, gal yra labai senų - neparduotų arba brokuotų prekių. Dar vienas labai svarbus rodiklis tai debitorinių įsiskolinimų apyvartumas. Kuo greičiau įmonė surenka įsiskolinimus, tuo greičiau gali atsiskaityti su kreditoriais.

Darbo išteklių analizė.

Žmogiškieji ištekliai – tai darbingi valstybės gyventojai, turintys tam tikrus fizinius duomenis, profesinių žinių ir darbo įgūdžius, galintys dirbti įmonėse ir įstaigose. Dirbantys žmonės vadinami personalu. Įmonės veiklos ritmingumas, kokybė, efektyvumas, finansiniai rodikliai didele dalimi priklauso nuo jos apsirūpinimo reikalingu personalo lygio. Labai svarbu, kad įmonėje būtų sudarytos visos galimybės kuo racionaliau naudoti darbo išteklius, siekiant geriausių darbo rodiklių. Visi darbo rodikliai apskaitoje yra skirstomi į 4 pagrindines grupes (Radavičius, 1997): darbuotojų;

darbo našumo; darbo laiko; darbo užmokesčio. Atsižvelgiant į didelę darbo išlaidų dalį, susijusią su darbo užmokesčio dalimi veiklos išlaidose, darbo našumas yra pagrindinis efektyvumo matas. Remiantis šiais rodikliais galima apskaičiuoti, kaip tam tikras darbuotojų skaičiaus sumažėjimas ar padidėjimas įtakojo įmonės pardavimų pasikeitimą. Pastebėta, jog darbo našumas atspindi (Mackevičius, 1994): darbo jėgos išsilavinimą, pasirengimą ir kvalifikaciją, kapitalo fondą, esanti darbininkų dispozicijoje, darbo jėgos sveikatos būklę ir amžiaus struktūrą, organizacijos efektyvumą – laipsnį, kuriuo vadovai stengiasi geriausiai panaudoti žmonių išteklius bei darbo sąlygas, gamybos santykius ir darbuotojų motyvavimą

12 lentelė

Darbo našumo rodiklių apskaičiavimas

Rodiklis	Formulė	Rodiklio esmė	Rekomenduotina reikšmė
Darbo našumas	Pardavimai / bendras darbuotojų skaičius	Parodo kokia dalis pardavimų tenka vienam darbuotojui	Kuo reikšmė didesnė tuo geriau
Grynojo pelno dalis tenkanti vienam darbuotojui	Grynasis pelnas / darbuotojų skaičius	Parodo kiek grynojo pelno uždirba vienas darbuotojas	Kuo reikšmė didesnė tuo geriau

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės.

Išanalizavus darbo našumo duomenis, atskleidžiamos viršvalandžių lygio priežastys, galima palyginti esamą našumą su planuojamu arba įmonės našumą su panašaus profilio įmonių našumu. Žemas našumas rodo, jog darbai atliekami prastai. Taip pat gali būti skaičiuojama grynojo pelno dalis vienam darbuotojui kuri parodo, kiek grynojo pelno uždirba vienas įmonės darbuotojas.

1.4. Bankroto diagnozavimo ir priežasčių nustatymo teoriniai pagrindai

Bankroto diagnozavimas pagrįstas nuolatiniu ūkio subjekto finansines būklės stebėjimu ir vertinimu, siekiant kuo anksčiau pastebėti įmonės veiklai gresiančią bankroto tikimybę, nustatyti jos atsiradimo priežastis bei išvengimo būdus. Bankrotą gali sukelti išorinės ir vidinės priežastys. Didelę įtaką bankroto situacijai atsirasti daro išorinė aplinka: stichinės nelaimės (potvyniai, žemės drebėjimas, audra, nuošliaužos), aplinkos ir politikos poveikis (kariniai konfliktai, pilietiniai neramumai, įstatymų ir taisyklių pakeitimas, įvairūs netikėti draudimai ir kt.), ekonominė bei finansinė aplinka (infliacija, veiklos produkto paklausa, valiutų kursų svyravimai, finansinių įsipareigojimų nevykdymas, tiekėjų ir klientų arba konkurentų galimybės, jų veiksmams ir kt.), veiklos strategija (nepakankamai detalūs projektai, projektai su klaidomis, praleidimais ir kt.), organizaciniai veiksniai (darbuotojų kompetencija ir produktyvumas, darbo ginčai ir streikai, nekokybiškas darbas, traumos, vagystės ir kt.).

Dažniausiai praktikoje pasitaikantys vidiniai bankroto veiksniai yra vadovybės nekompetentingumas bei vadovavimo patirties nebuvimas. Jų nesusigaudymas rinkoje taip pat veda prie įmonės bankroto. Įmonės bankroto užuomazgas bei jo grėsmę galima pastebėti analizuojant jos finansinių ataskaitų duomenis, rodiklių dinamiką, finansinių rezultatų absoliučius pakitimus, taikant santykinius finansinius rodiklius. Ją rodo pastovus veiklos nuostolingumas, partnerių atsisakymas teikti komercinį kreditą, dažnai nesėkmingi bandymai gauti bankų kreditus, apyvartinio kapitalo trūkumas (dažnas atvejis Lietuvoje). Šiuo atveju svarbu siekti, kad finansinėse ataskaitose atsispindėtų reali įmonės finansinė būklė. Labiau tikėtina, kad duomenys teisingi, kai tas ataskaitas patikrina auditoriai.

Nustatyta, Altmano modelis. Edvardas I. Altmanas (1968) buvo bankroto tikimybės apskaičiavimo teorijos pradininkas. Apie šešiasdešimtuosius metus E. I. Altmanas tyrė 33 subankrutavusių Amerikos firmų finansinę būklę ir gautus duomenis palygino su tų pačių šakų ir analogiškų dydžių klestinčiomis įmonėmis. Remdamasis tyrimo duomenimis, jis nustatė penkis rodiklius, nuo kurių labiausiai priklauso bankroto tikimybė, bei šių rodiklių svertinius koeficientus. Bankroto tikimybė (Z) pagal E.I.Altmano modelį apskaičiuojama taip:

$$Z = 1,2 \times K_1 + 1,4 \times K_2 + 3,3 \times K_3 + 0,6 \times K_4 + 1,0 \times K_5$$

kur:

K – koeficientai, apskaičiuojami taip:

*K*₁ – apyvartinis kapitalas / turtas;

*K*₂ – nepaskirstytas pelnas / turtas;

*K*₃ – pelnas iki apmokestinimo / turtas;

*K*₄ – nuosavas kapitalas / įsipareigojimai;

*K*₅ – pardavimų pajamos / turtas.

Priklausomai nuo Z koeficiento dydžio daroma apibendrinta išvada apie bankroto tikimybę. Z koeficiento dydžio reikšmės pateiktos 13 lentelėje.

13 lentelė

Z koeficiento dydžio reikšmės

Z reikšmės	Bankroto tikimybė
1,23 ir mažiau	labai didelė
nuo 1,23 iki 2,9	bankrotas įmanomas
nuo 2,9	bankroto tikimybė maža

Šaltinis: Šlekienė, D., Klimavičienė, I. (2000). Įmonės veiklos finansinis įvertinimas. Kaunas: KTU.

Kritinė Altmano indekso reikšmė yra 2,9. Taigi, įmonės bankrotą galima diagnozuoti lyginant apskaičiuotą Z reikšmę su Altmano indekso reikšme:

- jeigu $Z < 2,9$, galima teigti, kad artimiausiu laiku įmonei reikia imtis atitinkamų priemonių;
- jeigu $Z > 2,9$, tai įmonės finansinė būklė yra stabili.

Pagal E.I.Altmano penkių rodiklių modelį bankroto tikimybę per vienerius metus galima numatyti 90, per dvejus metus - 70 ir per penkerius metus - 50 % tikslumu. Lietuvoje E.I.Altmano ir kitu ekonomistų modelius galima būtų taikyti apytiksliam bankroto diagnozavimui, kadangi Lietuvos rinka labai skiriasi nuo beveik idealios ekonominiu atžvilgiu JAV rinkos. Tačiau tikslinga būtų rinkti informaciją apie bankrutavusių įmonių finansinę būklę bei sudaryti panašų modelį Lietuvos sąlygomis. Mokslinėje literatūroje išskiriamos kitos prognozavimo metodikos, kurių pagrindą sudaro įvairių finansinės analizės santykinų rodiklių vertinimas. Vienas jų, pasak Blaszk yra tas, kad finansiniai įmonių rodikliai vertinami, skaičiuojami ir lyginami su vidutinių įmonių tos pačios šakos rodikliais. Bankroto tikimybei nustatyti galima taikyti ir 4 rodiklių G. Springate modelį. Jo modelis apskaičiuotas remiantis multiplikacine – diskriminantine analize, atrenkant 4 iš 19 reikšmingiausių finansinių rodiklių, leidžiančių atskirti bankrutuojančias įmones nuo nebankrutuojančių (Tvaronavičienė, 2001). Daugelis įmonių vadovų neteikia reikiamo dėmesio finansinei informacijai. Jeigu vadovai gauna pavėluotą arba pasenusią informaciją, tai ji negali būti panaudota sprendimams priimti. Praktika dažnai rodo, kad bankrotai dažniau vyksta įmonėse, kuriose nėra (arba labai silpna) vidinės kontrolės sistema ir neatliekama finansinė analizė (Štaras, Žvinklys, 1996). Todėl vertėtų nepamiršti, kad bankroto įvertinimas padės įmonei priimant svarbius valdymo sprendimus, taip pat palyginti faktinius duomenis su planiniais ar prognoziniiais duomenimis.

1.5. Įmonės ūkinės veiklos perspektyvos vertinimo teoriniai metodai

Prognozavimo metodų teoriniai aspektai

Finansinės prognozės yra paremtos prielaidomis ir prognozėmis, kurios gali pasitvirtinti arba ne. Pavyzdžiui, galima daryti prielaidą, kad produkcijos paklausa ir pardavimai didės, tačiau gali būti ir taip, kad net ir produkcijos paklausai didėjant pardavimų apimtys gali nedidėti (atsiradus konkurentams, nukritus pardavimo kainoms ir kt.). Nepasitvirtinus prielaidoms, įmonė gali atsidurti sunkioje padėtyje. Prielaidų svarbai patikrinti yra atliekama jautrumo analizė. Jautrumo analizė leidžia pažvelgti į įvairius “kas, jeigu” scenarijus. Modeliuojama situacija kaip pasikeis įmonės finansinė padėtis jei daromos prielaidos nepasitvirtins. Šis tyrimas taip pat gali parodyti, kokios papildomos informacijos reikia, kad pagrįstą daromas prielaidas.

Įmonės ūkinės – finansinės veiklos rezultatų prognozavimas rinkos sąlygomis yra ne tik sudėtingas techniškai, taipogi sunku gauti patikimas tikslo variantų reikšmes dėl rinkos nenusakomo poveikio įmonės veiklos rezultatams. Prognozė turi būti nuolat koreguojama, atsižvelgiant į tarpinius rezultatus, įvertinant nuokrypių priežastis ir priimant sprendimus neigiamoms tendencijoms sanuoti (Mackevičius, 2005). Vienas iš pagrindinių finansinių veiklos analizės tikslų yra bazinių rodiklių išteklių prognozei suformavimas, nei formalizuoti prognozavimo būdai, kuriuos naudoja rinkos

sąlygomis dirbančios firmos, ir jų taikymas remiasi baziniais duomenimis. Įmonės veiklos rezultatų prognozavimo būdai yra įvairūs: nuo sudėtingų, taikant matematinius rezultatų modeliavimo metodus, pagrįstus tikslo funkcijų optimizavimu, iki paprastesnių, tiesioginiais ar ekonominiais skaičiavimais pagrįstų prognozavimų būdų. Matematinius metodus dabartinėmis sąlygomis įmonėje sudėtingiau pritaikyti, nes naudoti praeities duomenis prognoziniams rodikliams apskaičiuoti neįmanoma dėl nenuspėjamų įmonės veiklos staigių svyravimų, kurie vyksta pertvarkant šalies ekonomiką.

Dažniausiai naudojami šie prognozavimo būdai: prognozavimas remiantis praeities veiklos rezultatų vertinimu; prognozavimas remiantis numatytų pajamų (sąnaudų) pasiekimu. Manoma, kad teisingiausia yra kuo tiksliau prognozuoti pelno dydį, nustatant jam darančių veiksnių pokyčius: gamybos apimtį, išlaidų sudėtį ir struktūrą. Tikslingiausia daryti vidutinės trukmės (2-3 m.) ir ilgalaikės trukmės (5 m. ir daugiau) įmonės veiklos perspektyvų analizę. Prognozuojant įmonių veiklą, būtina įvertinti perimamumo faktą, t.y. nustatyti tam tikrų ataskaitinių laikotarpių finansinių rodiklių pokyčius. Šie pokyčiai rodo tam tikrą pastovumo ar kintamumo tendenciją, kuri ypač svarbi prognozuojant būsimas rodiklių reikšmes. Atliekant prognozavimą, nagrinėjant ekonominio rodiklio funkcionavimo priežastis, kaip šis rodiklis kinta yra naudojamas dinamikos eilučių tyrimas. Dinaminės eilutės nusako kurio nors rodiklio kitimą dienomis, mėnesiais, ketvirčiais arba metais. Dinaminių eilučių tyrimo būdu analizuojami praeities duomenys, siekiant numatyti tų eilučių būsimas reikšmes. Išskiriami keturi dinaminių eilučių variantai: ilgalaikė tendencija, sezoniniai svyravimai, cikliniai svyravimai, netaisyklingos arba atsitiktinės įtakos. Plačiai prognozavimui naudojamas slenkančio vidurkio metodas. Slenkantis vidurkis randamas, sudėjus kiekvieno pageidaujamo laikotarpio reikšmes ir sumą padalijus iš laikotarpių skaičiaus. Darant prognozes, ilgalaikės tendencijos apskaičiavimo metodai paprastai grindžiami prielaida, kad esamasis tiriamo kintamojo dydžio kitimo mastas nesikeis ir ateityje (Rutkauskas, Pabedinskaitė, Šeškutė, 2002). Prognozavimo modeliai yra trumpalaikiai ir ilgalaikiai, priklausomai nuo to, kuriam laikotarpiui sudaroma prognozė. Sudarant trumpalaikę prognozę, paprastai remiamasi dienos, savaitės, mėnesio, ketvirčio duomenimis ir numatomi vienas arba du rodiklio reikšmės intervalai į priekį. Ilgalaikės prognozės dažniausiai imami keleto metų duomenys ir sudaroma ateities prognozė (Boguslauskas, 1999).

Kadangi praktinėje darbo dalyje bus analizuojama pardavimo pajamų didėjimas, kuriuos bus siūloma įmonei įgyvendinti, labai svarbu, pritaikant prognozavimo metodus, numatyti įmonės gaunamo pelno kitimo tendencijas ateityje. Čia didelę reikšmę turi kiekybinių prognozavimo metodų taikymas. Atliekant įmonės veiklos prognozavimą, patartina neapsiriboti vieno prognozavimo būdo taikymu. Norint gauti tikslesnę ir patikimesnę informaciją reikalinga pritaikyti keletą prognozavimo būdų. Tai leidžia labiau pasitikėti gautais rezultatais.

Slenkančių vidurkių metodo taikymas. Jo esmė ta, kad faktiniai eilutės lygiai pakeičiami vidurkiais, apskaičiuotais iš tam tikro jų skaičiaus. Paprastai imamas nelyginis narių skaičius. Tada apskaičiuotu vidurkiu pakeičiamas vidurinis. Kuo didesnis narių skaičius, tuo svyravimai labiau eliminuoti. Šių slankiųjų vidurkių pagalba galime atsekti pagrindinę reiškinų vystymosi tendenciją. Šis būdas plačiai taikomas tiriant sezoninius svyravimus bei nuodugnesnio pagrindinės tendencijos vystymosi tyrimo pradžiam etape.

Pateikiame nagrinėjamų reiškinų metinių rodiklių slankiuosius vidurkius su skirtingomis n reikšmėmis. Slenkantieji vidurkiai apskaičiuojami pagal formulę:

$$y_{i-1} + y_i + y_{i+1} \quad (1)$$

$$\bar{y}_i = \frac{y_{i-1} + y_i + y_{i+1}}{3}; \text{ kai } n = 3 \text{ ir tokiu pat principu, ai n kitoks.}$$

Naudojant **eksponentinio išlyginimo prognozavimo** metodas leidžia nustatyti pagrindinę tendenciją ir atlikti trumpalaikius prognozavimus. Jis atliekamas naudojant lygtį:

$$e_i = w * y_i + (1-w) * e_{i-1} \quad (2)$$

Išlyginamojo koeficiento w pasirinkimas priklauso nuo tyrimo paskirties. Kai norime pašalinti nenorimus svyravimus ir nustatyti bendrą tendenciją, w pasirenkamas artimesnis nuliui; trumpalaikiams prognozavimams w parenkamas artimesnis 1. Taigi mes pasirenkome 0,8.

Tačiau dar tikslesnei pelno penkerių metų vystymosi tendencijai nustatyti tiktų pusiau logaritminės parabolės funkcija: Apibūdinant **Trendo** analizės prognozavimo metodą, galima teigti, kad tai ilgai trunkančių reiškinų kaitos pagrindinė kryptis. Pagal L. Juozaitienę Trendo analizė yra horizontalios analizės atmaina, kuriai atlikti naudojami kelių finansinių metų ataskaitų duomenys, pagrindinį dėmesį nukreipiant į dydžių pasikeitimus per tuos metus (Juozaitienė, 2007). Trendo analizės uždavinys – išryškinti pagrindinę vystymosi tendenciją, atsiribojant nuo kitų komponentų, o trūkumas – prielaida, kad visos svarbios sąlygos išliks santykinai pastovios. V. Boguslauskas, Trendo funkcijai ir jos parametrams apskaičiuoti siūlo formulę kai nagrinėjamui reiškinui būdingi maždaug vienodi absoliutiniai padidėjimai (sumažėjimai) (Boguslauskas, 1999):

$$y = a_0 + a_1 * t \quad (3)$$

Apskaičiavus lygties parametrus ir įstačius jų reikšmes į tiesinę trendo funkciją, galima gauti tikėtinas prognozes išraiškas. Norint patikslinti prognozes, skaičiuojamos standartinė (aproksimacijos) prognozės paklaida dar vadinama vidutiniu kvadratinu nuokrypiu:

$$\delta = \sqrt{\frac{\sum (y - \hat{y})^2}{n}} \quad (4)$$

Laikoma, kad prognozuojama reikšmė patenka į intervalą plus arba minus dvi standartinės prognozuojamos reikšmės paklaidos.

Vidutinė aproksimacijos paklaida skaičiuojama:

$$\mu_{aprosk.} = \frac{1}{n} * \sum \frac{|y - \hat{y}|}{y} * 100 \quad (5)$$

Teigiama, kad skaičiuojant $\mu_{aprosk.}$, ir siekiant tikslumo gautas rezultatas neturėtų viršyti 10 – 20 procentų. Pritaikant Trendo funkciją ir skaičiuojant prognozes tikslinga įvertinti prognozių variavimosi ribas, esant tam tikroms tikimybėms. Tam reikalinga nustatyti prognozių pasikliautumo intervalo viršutinę ir apatinę ribas nustatant kokiose ribose kinta prognozuojama reikšmė. Yra skaičiuojamos standartinė regresijos paklaida:

$$S_r = \sqrt{\frac{\sum y^2 - a_0 * \sum y - a_1 * \sum t * y}{n - 2}} \quad (6)$$

Apibendrinimas.

Šioje dalyje buvo pateikta ūkinės veiklos finansinės analizės samprata, svarba, reikšmė uždaviniai bei tikslai. Taip pat išryškinti finansinės veiklos atlikimo būdai. Pateiktos santykinų finansinių rodiklių grupės: pelningumo, mokumo ir likvidumo bei veiklos efektyvumo, jų skaičiavimo metodika. Taip pat išsiaiškinti bankroto diagnozavimo galimybė ir atlikta jo priežasčių analizė, išryškinti įmonės perspektyvų numatymo aspektai. Antrojoje darbo dalyje bus atliekama UAB “FAUGA” ūkinės veiklos finansinė analizė bei numatomos tolesnės perspektyvos.

2. UAB „FAUGA“ 2006 – 2010 METŲ ŪKINĖS VEIKLOS RETROSPEKTYVINIS VERTINIMAS

2.1. UAB „FAUGA“ veiklos charakteristika

Uždaroji akcinė bendrovė “Fauga” – teisiškai savarankiškas ūkio vienetas, užsiimantis gamybos ir su ja susijusių paslaugų veikla. UAB “Fauga” savo veiklą pradėjo 1993 metais, tapdama pirmuoju pakeliamų garažo vartų tiekėju ir vienu pirmųjų plastikinių langų gamintojų Lietuvoje. Per 18 veiklos metų įgyta didelė veiklos patirtis – tai profesionalūs sprendimai, kvalifikuoti specialistai, aukšta produkcijos ir paslaugų kokybė. Produktai gaminami naujausiomis technologijomis ir tik iš kokybiškų žaliavų. Bendrovė apskaitą tvarko ir finansinę atskaitomybę rengia pagal šiuos finansinę atskaitomybę reglamentuojančius teisės aktus:

- Verslo apskaitos standartus;
- Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymą;
- Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymą.

UAB „FAUGA“ dirba su partneriais, tiekiančiais geriausius ir vertinamus visame pasaulyje produktus, geriausiai patenkinančius vartotojų poreikius ir užtikrinančius nuolatinę aukštą gaminių kokybę, patvirtintą ISO 9001 sertifikatais. 2000 metais įvykus reorganizacijai buvo įsteigtos atskiros prekybos įmonės UAB “Šiaulių Fauga”, UAB “UAB “Mažeikių FAUGA“, UAB „Panevėžio FAUGA“, UAB „Alytaus FAUGA“, kurių pagrindinė veikla prekyba plastikiniais langais, garažo vartais, automatinėmis durimis, aliuminio konstrukcijomis, taip pat teikia montavimo ir apdailos paslaugas. UAB „FAUGA“ struktūra yra funkcinė. Jose dirba 85 žmonės: 25 administracijoje, 60 darbininkų. Įmonės vadovai sutelkia visas savo galimybes svarbiausiems strateginiams sprendimams priimti, efektyviam užduočių paskirstymui ir darbo eigos įgyvendinimo kontroliavimui. Taip pat padedama įmonės specialistų užsiima biudžeto planavimu, gaminių asortimento formavimu, darbuotojų priėmimu į darbą, atlyginimų sistemos rengimu, kainodaros sistemos sudarymu. Kad įmonių užsibrėžti tikslai būtų pasiekti, kolektyvas turi bendrauti tarpusavyje ir darniai dirbti. Kiekvienas darbuotojas dalyvauja įmonės veiklos finansinės ataskaitos analizavimo procese, efektyvumo gerinimo klausimų svarstyme. Galima išskirti pagrindines UAB „FAUGA“ strategijas: klientų aptarnavimo vystymas Lietuvoje, veiklos efektyvumo didinimas, reikiamų pajėgumų suformavimas tikslams pasiekti, pelningesnių pardavimų vystymas, keleto, tinkamų eksportui į Europos Sąjungos valstybes, gaminių paruošimas, eksportui reikalingų įmonės kompetencijų pasiekimas, prekybos ir serviso sistemos Latvijoje vystymas.

Siekiant pateikti išsamią UAB „FAUGA“ veiklos charakteristiką, buvo susisteminti ir 14 lentelėje pateikti UAB „FAUGA“ pagrindiniai finansiniai rodikliai, realiausiai atspindintys įmonės tiek finansinę tiek ūkinę veiklą.

Pagrindiniai UAB „FAUGA“ finansiniai veiklos rodikliai 2006-2010 m.

Rodikliai	Miestas	2006 m.	2007m.	2008m.	2009m.	2010m.	Pokytis per 2006 - 2010 m.	
Pardavimai	Šiauliai	6543,0	7067,2	5831,2	3773,4	2955,0	-3588,0	-55%
	Mažeikiai	6269,6	8320,9	7886,1	4441,2	5802,3	-4673,1	-7%
	Panevėžys	2110,7	3123,9	3452,3	1989,6	1746,8	-3638,7	-17%
	Alytus	1793,5	2428,3	3124,5	1170,9	1075,8	-7176,4	-40%
Pardavimai		16716,9	20940,3	20294,2	11375,3	11580,1	-51368,9	31%
Vidutinis sutarčių skaičius	Šiauliai	1405	1500	1300	905	758	-647	-46%
	Mažeikiai	1800	1976	1453	1386	1287	-513	-29%
	Panevėžys	612	786	987	589	589	-23	-4%
	Alytus	476	683	867	438	389	-87	-18%
Sutarčių skaičius		4293	4945	4607	3318	3023	-1270	30%
Grynasis pardavimų pelningumas %	Šiauliai	3.62	0.34	-1.59	-4.58	1.87	-0.49	
	Mažeikiai	3.88	3.69	0.24	0.17	1.15	-0.70	
	Panevėžys	-2.39	2.24	-1.65	-1.39	1.82	1.76	
	Alytus	0.80	0.60	2.79	-5.29	0.39	-0.52	
Grynasis pardavimų pelningumas		1.48	1.72	-0.05	-2.77	1.30	-0.12	

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Iš 14 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad 2006 – 2010 metais UAB „FAUGA“ pardavimai duomenų matyti, kad pardavimai sumažėjo 31 proc. arba 0,3 karto. Didžiausi pardavimų mažėjimai buvo 2009 m., kurių pagrindinė mažėjimo priežastis buvo finansinė – ekonominė pasaulinė krizė, kuri labiausiai palietė statybų sektorių. Kai kurios įmonės, t.y. pagrindiniai užsakovai bankrutavo: UAB „Vilnita“, UAB „Cedora“, kita dalis įmonių tapo nemokios: UAB „Ranga IV“, UAB „Aitra“, UAB „Lugesta“ ir kitos įmonės. Didžiausi pardavimų mažėjimai buvo Šiauliuose 55 proc. arba (0,5 karto) ir Alytuje 40 proc. (0,4 karto). Tam didžiausią įtaką turėjo šių įmonių pagrindinis klientas – statybinės įmonės. Mažiausi pardavimo mažėjimai buvo Mažeikiuose ir Alytuje, šių įmonių pagrindinis klientas privatus sektorius, kuris 2006 – 2010 m. išliko stabiliausias. Pardavimų mažėjimas neigiamai įtakojo UAB „FAUGA“ grynojo pardavimų pelningumo rezultata, kuris per 2006 – 2010 metais kito nuo 1,48 proc. iki 1,3 proc., tačiau žemiausias grynasis pardavimų pelningumas buvo 2009 m. ir siekė neigiamą -2,77 proc. ribą. Tačiau 2010 m. UAB „FAUGA“ pardavimai lyginant su 2009 m. padidėjo 2 proc. Šį minimalų didėjimą įtakojo UAB „FAUGA“ įmonių dalyvavimas valstybiniuose konkursuose, kuriuos pavyko laimėti ir dirbti pagrindiniu genrangovu tai Šiaulių m. lopšelis – darželis „Rugiagėlė“, Šiaulių m. lengvosios atletikos maniežas, Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Mažeikių m. lopšelis – darželis „Gintarėlis“ ir kt.

2.2. UAB „FAUGA“ veiklą įtakojančių vidinių bei išorinių veiksnių vertinimas

Šioje dalyje buvo bandyta įvertinti UAB „FAUGA“ ūkinę veiklą įtakojančius vidinius bei išorinius veiksnius. Tam buvo vertinti produktai pagal segmentus, o produktų segmentai išanalizuoti pagal atskiras sistemas taip pat buvo išanalizuoti pardavimai pagal produktus ir įvertinta kokią pardavimų dalį sudaro tam tikra produktas visuose pardavimuose.

Produkto ir pardavimo analizės vertinimas.

Siekiant išlikti konkurencinga įmone, būtina išsiaiškinti paklausius gaminius, atnaujinti jų asortimentą, apskaičiuoti gaminamų gaminių ekonominį naudingumą. Gaminių ekonominis naudingumas nustatomas išsiaiškinus, kokią gaminių pardavimo pajamų dalį sudaro kiekvienas individualus gaminy.. Svarbiausias įmonės tikslas – sukurti tokią prekę, kuri geriausiai tenkintų vartotojų, visuomenės poreikius ir garantuotų įmonės galimybes gauti stabilų pelną. Kiekvienas pirkėjas nori, kad jiems būtų suteikta galimybė rinktis, kad gaminiai būtų labai geros kokybės, o jų kaina konkurencinga. UAB „Fauga“ formuodama asortimentą visada orientuojasi į paklausą, tačiau stengiasi, kad nebūtų ir asortimento perviršio. Tad įmonė formuoja asortimentą taip, kad būtų atsižvelgiama į vartotojų poreikius ir į įmonės tikslus bei galimybes. Prekių pardavimo pajamų analizė parodė, kokią prekių pardavimo pajamų dalį visuose pardavimuose sudaro tam tikra gaminių grupė. UAB „FAUGA“ pardavimai pagal miestus pateikti 10 priede. UAB „Fauga“ prekiauja ne viena preke, o tam tikru prekių asortimentu. Didžiausias dėmesys skiriamas kokybės ir paslaugų profesionalumui ir tobulinimui. Didėjant konkurencijai, įmonė tobulina savo produktus, plečia paslaugų spektrą, vykdo lanksčią kainų politiką. Pagrindinis UAB „Šiaulių Fauga“ siūlomų produktų asortimentas:

1. Langai;
2. Vartai;
3. Durys;
4. Automatinės durys;
5. Vartai, durys, kita.

Išvardintas siūlomų gaminių asortimentas rodo UAB „FAUGA“ asortimento plotį. Asortimento gylis nusako, kiek variantų turi konkreti prekių sistema. Šis asortimentas turi ir prekių linijas, tai prekiaujama tos pačios grupės prekės. Svarbiausias įmonės tikslas – sukurti tokią prekę, kuri geriausiai tenkintų vartotojų, visuomenės poreikius ir garantuotų įmonės pardavimo pajamas ir stabilų pelną.

UAB „FAUGA“ pardavimai pagal prekių segmentus 2006 – 2010 m. pateikti 15 lentelėje.

UAB „FAUGA“ įmonių grupės pardavimai pagal prekių segmentus 2006-2010 m.

Prekės pavadinimas	Apimtys	2006 m.	2007m.	2008m.	2009m.	2010m.
Pardavimai - LANGAI	Pardavimai (tūkst. Lt)	11 031	14 027	12 633	7 155	4 866
	Pardavimų pokytis (tūkst. Lt.)		2 996	-1 394	-5 477	-2 288
	Dalis visuose pardavimuose (proc.)	66%	67%	62%	63%	56%
Pardavimai - VARTAI	Pardavimai (tūkst. Lt)	1 925	2 303	2 592	1 162 7	1 301
	Pardavimų pokytis (tūkst. Lt.)		377 867	289 014	-1 429	139 275
	Dalis visuose pardavimuose (proc.)	12%	11%	13%	10%	15%
Pardavimai - DURYS	Pardavimai (tūkst. Lt)	763 458	605 263	1 188	578 167	450 728
	Pardavimų pokytis (tūkst. Lt.)		-158 195	583 013	-610 108	-127 439
	Dalis visuose pardavimuose (proc.)	5%	3%	6%	5%	5%
Pardavimai KITI	Pardavimai (tūkst. Lt)	799 899	911 862	720 861	1 087 820	960 095
	Pardavimų pokytis (tūkst. Lt.)		111 964	-191 001	366 959	-127 724
	Dalis visuose pardavimuose (proc.)	5%	4%	4%	10%	11%
Paslaugų pajamos	Pardavimai (tūkst. Lt)	2 197	3 092 115	3 159	1 390	1 045
	Pardavimų pokytis (tūkst. Lt.)		894 811	67 275	-1 768	-345 486
	Dalis visuose pardavimuose (proc.)	13%	15%	16%	12%	12%
VISO PARDAVIMAI:		16 716	20 940	20 294	11 375	8 625

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Išanalizavus 15 lentelę matyti, kad UAB „FAUGA“ didžiausią dalį pardavimų pajamose 2006 – 2010 m. sudarė langų pardavimai, kurie analizuojamu laikotarpiu sumažėjo 11 proc. punkto, t.y. kito nuo 67 iki 56 proc. visų pardavimų. Tokius pokyčius įtakojo pasaulinė finansinė – ekonominė krizė, sumažėjo pardavimai statybinės organizacijos, biudžetinėm įstaigom, nuo 2009 m. nebevyko daugiabučių renovacijos projektai. Vartai pardavimai 2006 – 2010 m. didėjo nuo 10 iki 15 proc. Šio produkto didėjimui įtakos turėjo privačių įmonių gamybinių patalpų statymas arba renovavimas. Gaminiam – langams ir vartams, kurių pardavimai sudaro daugiau kaip 70 proc. dalį nuo visų prekių asortimento dalies reikia skirti ypatingą dėmesį, kadangi sumažėjus jų pardavimams, labai sumažėtų įmonės pajamos ir pelningumas. Durų pardavimai UAB „FAUGA“ įmonių grupėje 2006 – 2010 m. sudarė nuo 3 iki 6 proc. visuose pardavimuose. Tačiau durų gaminių grupės pardavimai išliko stabiliausi procentine išraiška nuo visų pardavimų. Kiti pardavimai UAB „FAUGA“ įmonių grupėje 2006 – 2010 m. didėjo nuo 5 iki 11 proc. Kitų pardavimų segmentui priskiriamos prekės: lauko palangės, vidaus palangės. Paslaugų pajamos 2006 – 2010 m. mažėjo nuo 16 iki 12 proc., paslaugų pajamų mažėjimą įtakojo mažėjantys plastikinių langų pardavimai. Didžiausią įtaką

paslaugų pardavimo mažėjimui 2006 – 2010 m. sudarė mažėjantys langų, vartų pardavimai taip pat didelė klientų dalis prekes pirko be montavimo paslaugų. Išvardintas siūlomų gaminių asortimentas rodo UAB „Fauga“ asortimento plotį. Asortimento gylis nusako, kiek produkto variantų turi prekių linijos prekė, t.y. asortimentas turi ir prekių linijas, tai giminingos tos pačios grupės prekės.

1. Langai: FAUGA STANDART, FAUGA CLASSIC, FAUGA COMFORT, FAUGA PRESTIGE.

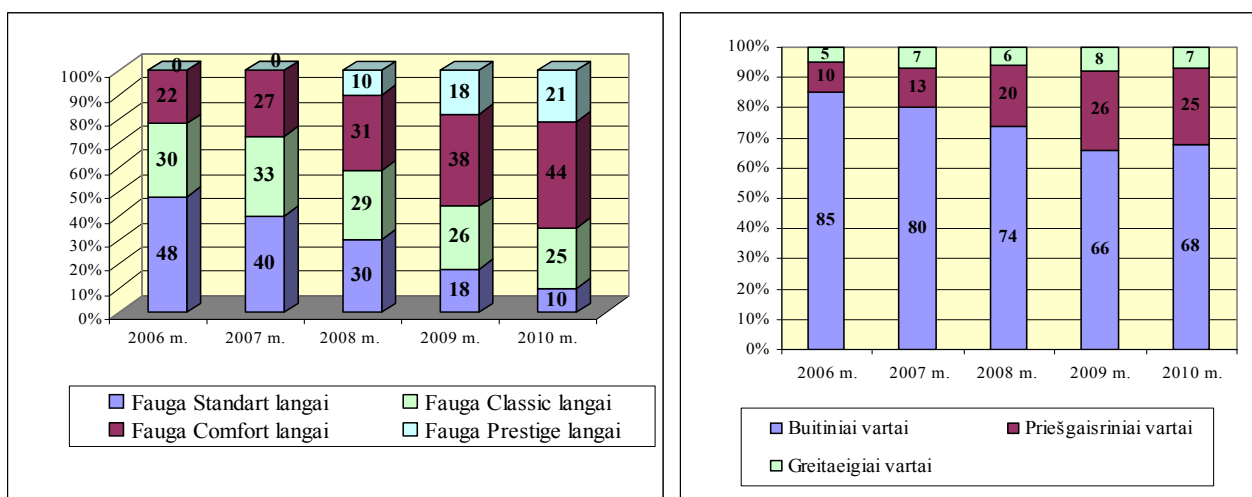
2. Vartai: buitiniai, priešgaisriniai, greitaiegiai, garažo ir kiemo vartų pavaros.

3. Durys: išorės, vidaus, terasinės, priešgaisrinės, automatinės.

4. Kiti pardavimai: lauko ir vidaus palangės, automatinės pavaros.

5. Paslaugų pardavimai.

Abu rodikliai – ir asortimento gilumas ir jo platumas rodo gaminio pasirinkimo galimybę, o tai labai svarbu vartotojo atžvilgiu. Ir nors pardavimų pajamose, kai kurie gaminiai, ar jų linijos sudaro mažą reikšmę, asortimento įvairovė leidžia pritraukti kuo daugiau pirkėjų. UAB „FAUGA“ langų pardavimai pagal asortimento gylį pateikti 3 paveiksle. Matyti, kad 2006 – 2010 m. langų ir vartų pardavimai kito ir pagal asortimento gylį. Langų grupėje 2008 m. buvo pradėta prekiauti nauja langų sistema „Fauga Prestige“ langais, kurie pasižymėjo geresnėmis šilumos savybėmis. Tiriamos langų sistemos pardavimai per tris metus išaugo 2 kartus arba 11 proc. punkto nuo visų langų pardavimo sumos. Langų sistemos „Fauga Prestige“ pardavimų didėjimas įtakoją „Fauga Standart“ langų sistemos pardavimų mažėjimą, kurie per 2006 – 2010 metus sumažėjo nuo 48 proc. iki 10 proc. arba 38 proc. punktais nuo visų langų pardavimo sumos.

3 pav. UAB „FAUGA“ langų ir vartų grupės pardavimo dinamika pagal sistemas 2006-2010 m., procentais

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

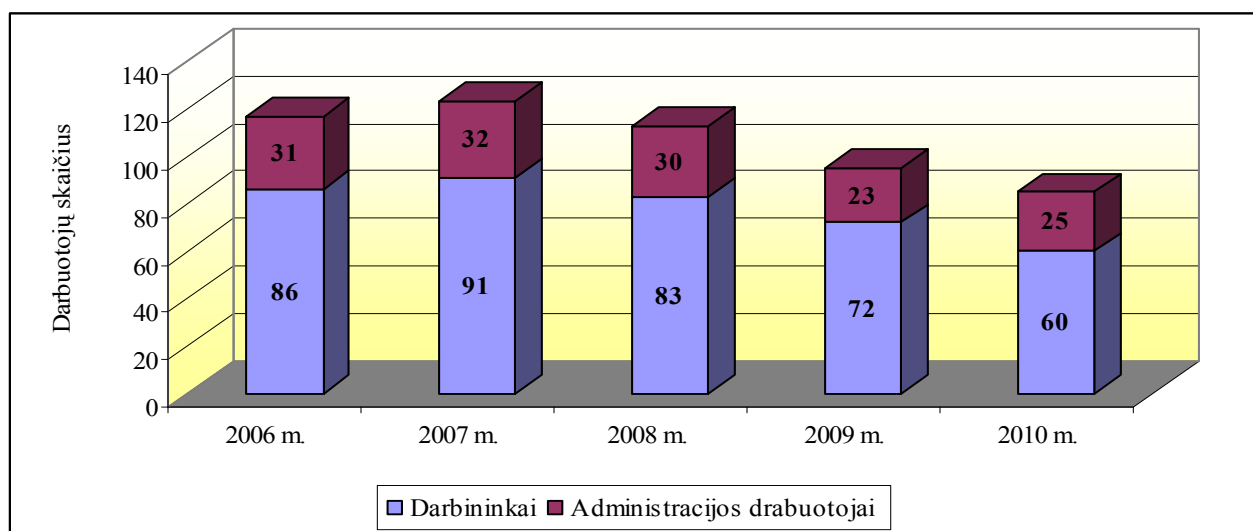
Išanalizavus vartų grupės pardavimus pagal asortimento gylį matyti, kad per 2006 – 2010 m. prekiauta trimis pagrindinėmis vartų sistemomis: buitinais, priešgaisriniais ir greitaiegiais vartais. Stabiliausi pardavimai išliko greitaiegių vartų, kurie per 2006 – 2010 metus kito nuo 5 proc. iki 7

proc. nuo visos vartų grupės pardavimų sumos. Didžiausi pardavimų augimai vartų grupėje buvo priešgaisrinių vartų per 2006 – 2010 metus pardavimai išaugo nuo 10 proc. iki 25 proc. arba 15 proc. punktais, tam įtakos turėjo naujai statomų arba renovuojamų gamybinių patalpų objektai: UAB „BIGSO“, UAB „Ridvija“, AB „LG“ lokomotyvų depas, UAB „Nordvila“. Didžiausias vartų grupės pardavimų mažėjimas 2006 – 2010 metais buvo buitinių vartų sistemoje nuo 85 proc. iki 68 proc. arba 17 proc. punktais. Tam įtakos turėjo mažėjanti privačių namų statyba, tačiau pastebėta, kad 2010 metais buitinių vartų sistemos pardavimai pradėjo didėti, lyginant su 2009 metais išaugo 2 proc. punktais.

Darbo ištekliai.

Neturint žmonių, galinčių dirbti efektyviai, nei kapitalas, nei medžiagos neduos jokios naudos. Darbuotojų tinkamas paruošimas labai priklauso nuo visuomenės struktūros, požiūrio į mokslą, darbo vietų kitimo, darbo užmokesčio. Administracijos darbas kompiuterizuotas, apskaitos sistemos tvarkomos specialiomis kompiuterizuotomis apskaitos programomis. Darbuotojai - reikšmingiausias veiksnys, nes organizacijos tikslus įgyvendina žmonės. Nuo darbuotojų kvalifikacijos, požiūrio į darbą, darbo sampratos, priklauso sėkmingas įmonės darbas. UAB „FAUGA“ įmonių grupės yra susiformavęs darnus kolektyvas, atliekami buhalterijos, projektavimo, gamybinio, techninio, montavimo ir administravimo sričių darbai. Darbo našumo kėlimas - kiekvienais metais vyksta darbuotojų vidiniai mokymai. Yra apmokomi nauji darbuotojai, o senbuviams rengiami persikvalifikavimo bei testavimo kursai. Darbuotojų darbo užmokestis paskirstomas pagal atliekamą darbą. Tai skatina darbuotojus geriau dirbti. Darbuotojų darbo sąlygos - UAB „FAUGA“ įmonių grupės vadovai stengiasi darbuotojams sudaryti kuo geresnes darbo sąlygas. Darbininkai atlikdami savo funkcijas naudojami įmonei priklausančiais automobiliais, darbo įrankiais ir įranga, naujomis technologijomis, kompiuterine įranga bei mobiliaisiais telefonais. Administracijoje įrengtos modernios darbo vietos. Gamybinėse patalpose darbininkams įrengti persirengimo kambariai su sėdimomis vietomis, spintelėmis daiktus laikyti, dušas.

UAB „FAUGA“ darbuotojų skaičius nuolat kinta, nes keičiasi veiklos apimtis, tobulinamos gamybos technologijos, gerinamas darbo organizavimas. Darbuotojų skaičiaus analizė atlikta palyginus kelerių metų duomenis, buvo nustatyta, kaip keitėsi bendrovės darbuotojų skaičius. Visi darbuotojai bendrovėje skirstomi į dvi grupes: darbininkai ir administracijos darbuotojai, tai matyti 4 paveiksle. Administracijai priskiriami darbuotojai, kurių atliekamas darbas tiesiogiai nesiejamas su bendrovės veiklos rezultatais, darbuotojai – gamybos vadybininkai, pardavimų vadybininkai, darbų vadovai, vyr. meistrai, meistrai, gamybos darbininkai ir kt.

4 pav. UAB „FAUGA“ darbuotojų skaičiaus kaita 2006-2010 metais

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Išanalizavus 4 paveikslą matyti, kad 2006 – 2010 metais darbuotojų skaičius mažėjo 1,37karto arba 32 darbuotojais. Tokį darbuotojų skaičiaus mažėjimą lėmė įmonės pardavimo pajamų mažėjimas. Remiantis UAB „FAUGA“ darbuotojų dinamika, galima tvirtinti, kad per 2006 – 2010 metus darbininkų sumažėjo 30 proc., o administracijos 19 proc.

Techninė bazė.

UAB „FAUGA“ įmonių grupės techninė bazė yra stipri, turimos staklės modernios, įdiegta galinga langų gaminimo linija, stiklo paketų gaminimo linija, nuolat atnaujinami darbo įrankiai. UAB „FAUGA“ langų ir durų gamintojų asociacijos narė, įdiegusi LST EN ISO 9001:2001. UAB „FAUGA“ langams gaminti naudoja – INAUTIC profilius iš Vokietija. Profiliai A klasės, pirminis plastikas,(neperdirbtas) plastiko gamyboje naudojami kalcio-cinko stabilizatoriai (vietoje švino druskų), patvirtinta „Rosenhaim“ notifikuotos laboratorijos bandymais. Stiklo paketai užpildomi argono dujomis modernia įranga specialioje kameroje, kuri garantuoja argono kiekį > 92%. Visi UAB „FAUGA“ gaminiai patvirtinta CE deklaracija. UAB „FAUGA“ pagamintus langus objektuose montuoja UAB „FAUGA“ dirbantys montuotojai pagal statybos taisykles ST 2491109.01:2008, patvirtintas Respublikinės langų ir durų gamintojų asociacijos. Medžiagoms laikomos įrengtos pagal ISO standartus paruoštos sandėliavimo patalpos.

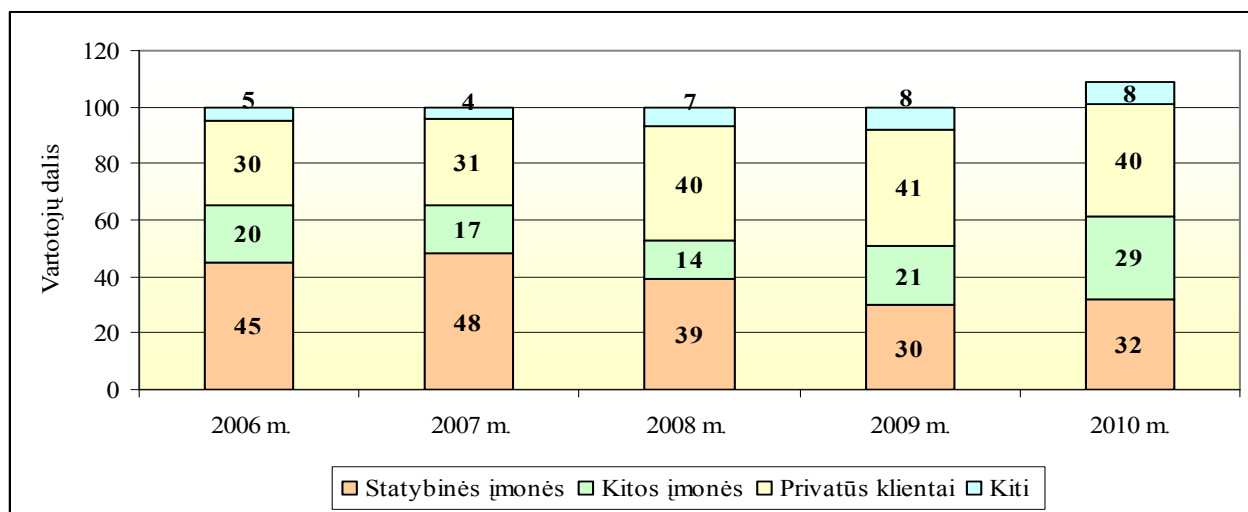
Konkurentai.

Įpareigoja įmonę nuolat sekti ir tobulinti savo veiklą. Pagrindiniai UAB „FAUGA“ įmonių grupės konkurentai: UAB „Megrame langai“, UAB „Aulaukis“, UAB „Bodesa“, UAB „Aveplast“. Labai svarbu tinkamai pasirinkti tiekėjus, nes nuo jų pasirinkimo priklauso gaminių kokybė, nenutrūkstamas gamybos ciklas.

Vartotojai.

UAB „FAUGA“ užsakovų pagrindinį svorį sudaro statybinės organizacijos, kitos įmonės sudaro, privatūs klientai ir kiti. Tik vartotojai sudaro sąlygas nuolat atnaujinti ir tobulinti įmonės veiklą. UAB „FAUGA“ pagrindiniai vartotojai 2006-2010 m. pateikti 5 paveiksle.

5 pav. UAB „FAUGA“ pagrindiniai vartotojai 2006-2010 m., procentais

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Iš 5 lentelės pateiktų duomenų matyti, kad UAB „FAUGA“ 2006 – 2010 metais vartotojų dalis keitėsi. Didžiausias sumažėjimas buvo statybinių įmonių nuo 45 proc. iki 32 proc., tam didžiausią įtaką turėjo finansinė – ekonominė krizė. Sumažėjo naujų daugiabučių, prekybos centrų ir administracinių pastatų statybos. Privačių klientų dalis 2006 – 2007 metais didėjo nuo 30proc. iki 40 proc. arba 10 proc. punktais, tačiau pastebėta, kad 2008 – 2010 metais privačių klientų dalis išliko tolygi ir sudarė 40 proc. visų vartotojų dalies.

Įstatymai.

Bendrovė apskaitą tvarko ir finansinę atskaitomybę rengia pagal šiuos finansinę atskaitomybę reglamentuojančius teisės aktus: verslo apskaitos standartus, Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymą, Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymą. Visi pirkėjų ir pardavėjų veiksmai, žaliavų naudojimas ir gatavos produkcijos realizavimas yra reguliuojami įstatymų. Įmonė privalo laikytis visų Lietuvos Respublikos įstatymų, reglamentuojančių uždarytą akcinių bendrovių veiklą. Kokybė - UAB „Fauga“ yra įdiegusi kokybės valdymo sistemą pagal ISO 9001 standartą bei yra sertifikuota tarptautinės kokybės sistemų sertifikavimo kompanijos, įmonės gaminami langai turi lietuvišką atitikties sertifikatą Nr. SPSC – 6292.

Ekonominė būklė, socialinė aplinka, ekologiniai veiksniai.

Nuo ekonominės būklės - priklauso gyventojų ir įmonių perkamoji galia, potencialių vartotojų kiekis. Socialinė aplinka - vartotojų požiūrio kitimas, gyvenimo būdas, pomėgiai, demografinės charakteristikos. Ekologiniams UAB „FAUGA“ įmonių grupės veiksmams priskiriamas kokybės

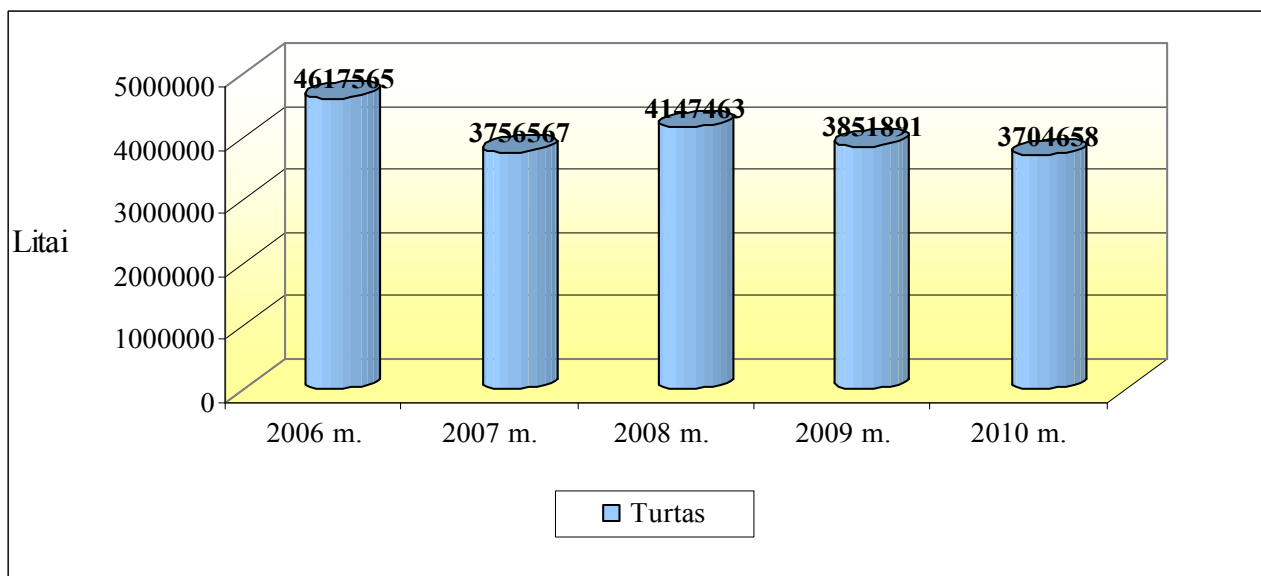
tikrinimo padalinys, kuris griežtai tikrina produkciją pagal ISO standartus, kiekvienas UAB „FAUGA“ gaminys yra tikrinamas ir pažymimas jog atitinka kokybės standartus.

Išvada: išanalizavus UAB „FAUGA“ pardavimus pagal produktus ir jų segmentus galima teigti, kad mažėjantys langų pardavimai labai įtakoja įmonės pelningumą. UAB „FAUGA“ rekomenduotina plėsti prekių asortimentą įvedant naujus produktus ir didinti pardavimus paslaugų segmente. Nepaklausių gaminių būtina atsisakyti, juos keičiant vartotojams paklausiais ir rinkoje vyraujančiais gaminiais.

2.3. Pelno (nuostolio) ir balanso rodiklių dinamikos ir struktūros analizė

Turto rodiklių dinamikos analizė.

Balansas sudaromas tam tikrai datai, ir jis rodo kas yra įmonės nuosavybė, kiek įmonė skolinga kitiems ir kiek jai skolingi kiti, koku turtu disponuoja. Atlikus horizontaliąją UAB „Fauga“ balanso rodiklių analizę (žr. 5 priedas) galima daryti išvadą, kad bendrovės bendra turto vertė bei savininkų nuosavybė ir išipareigojimai mažėjo. Lyginant 2006 metus su 2010 metais sumažėjo 20 procentų arba 0,2 karto. Vadinasi pastebima aiški tiek trumpalaikio, tiek ilgalaikio turto mažėjimo tendencija (žr. 6 pav.). UAB „FAUGA“ įmonių grupės viso turto dinamikos pokyčiai 2006 – 2010 metų pateikti 6 paveiksle.

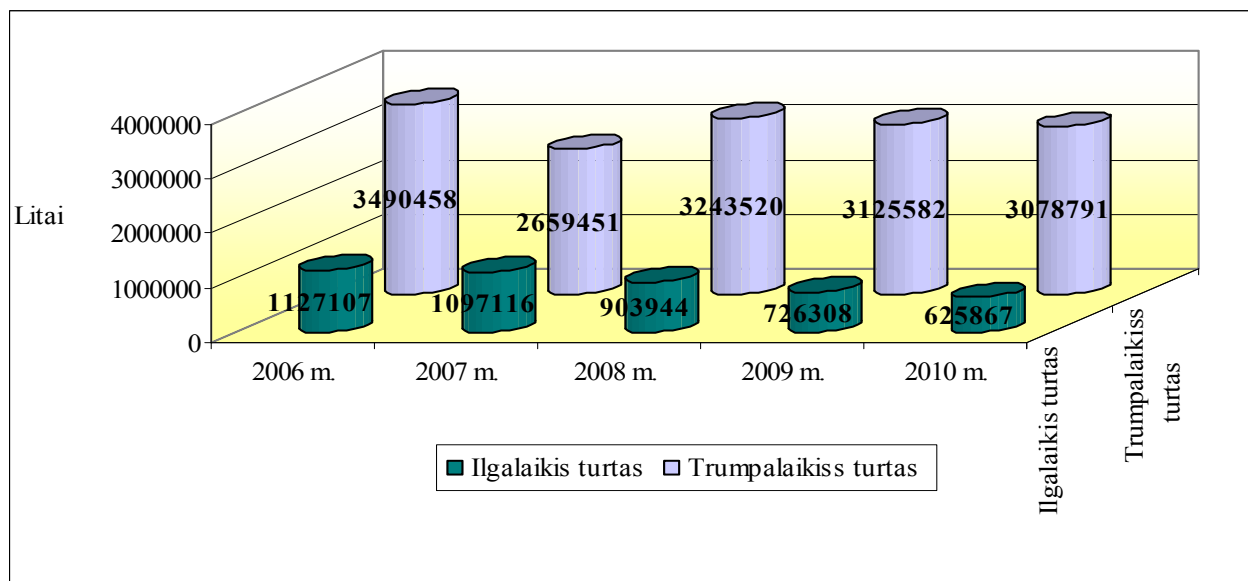

6 pav. UAB „FAUGA“ viso turto dinamika 2006-2010 m., litais

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Tiriant viso turto pokyčius ir atlikus horizontaliąją įmonės balansų (žr. 5 priedą) rodiklių analizę matyti, kad UAB „FAUGA“ turtas per 2006 – 2010 metus sumažėjo, vertinant absoliučiais skaičiais mažėjimas buvo 912907 Lt arba 1,2 karto. Įmonės turto mažėjimą iš esmės lėmė UAB „FAUGA“ transporto priemonių, administracinio pastato ir kitos įrangos nusidėvėjimas. Per 2007 – 2008 metus turtas padidėjo 10,4 proc., vertinant absoliučiais skaičiais 390896 Lt. Turto augimą

2008 metais įmonėje lėmė per vienerius metus gautinų sumų didėjimas net 39,09 proc. arba vertinant absoliučiais skaičiais 666098Lt. Per 2008 – 2010 metų laikotarpį UAB „FAUGA“ turtas mažėjo, didžiausią įtakos turėjo nematerialaus buhalterinės apskaitos ir licenzijų amortizavimasis ir materialaus turto, tai: lengvųjų, krovininių transporto priemonių ir administracinio pastato nusidėvėjimas. Siekiant smulkiau išanalizuoti UAB „FAUGA“ viso turto dinamiką 2006 – 2010 metų, buvo pateikta ilgalaikio ir trumpalaikio turto dinamika 2006 – 2010 metų (žr. 7 paveikslą).

7 pav. UAB „FAUGA“ ilgalaikio ir trumpalaikio turto dinamika 2006-2010 m., litais
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

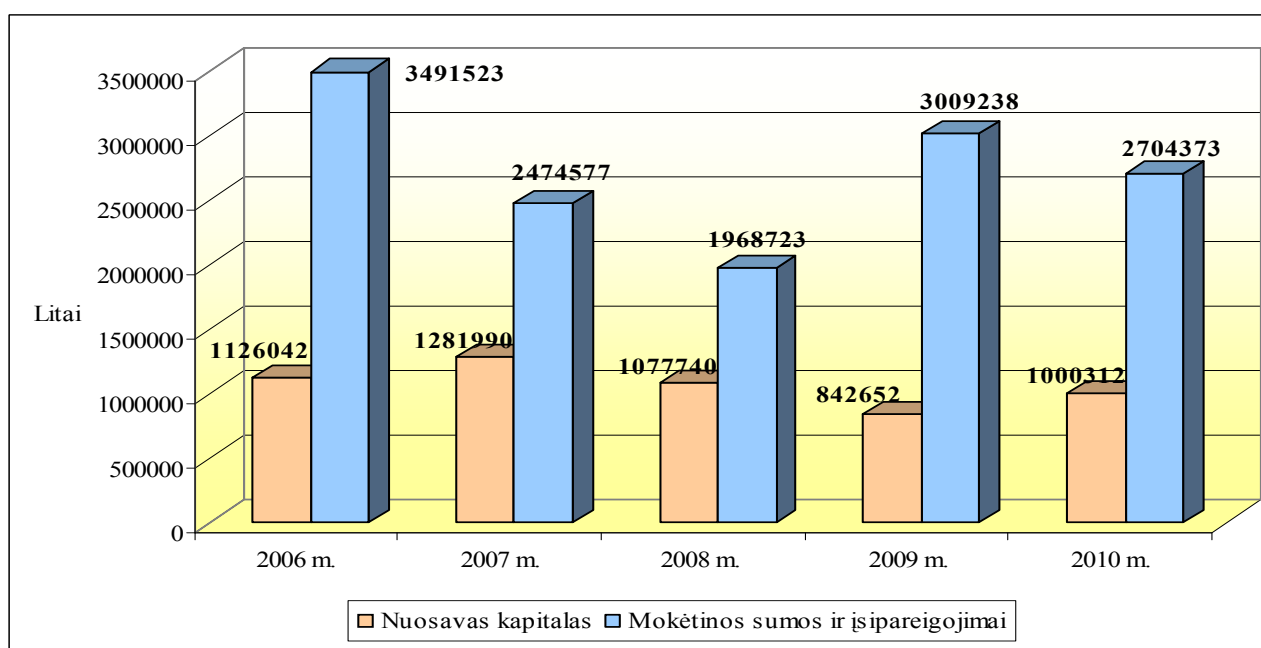
Išanalizavus 7 paveiksle UAB „FAUGA“ ilgalaikio turto dinamiką 2006- 2010 metais matyti, kad sumažėjo 501240 Lt. arba 0,4 karto. Ilgalaikio turto vertės mažėjimui didžiausią įtaką turėjo pastatų nusidėvėjimas 131863 Lt. arba 23,96 proc. ir transporto priemonių nusidėvėjimas 289047 Lt. arba 62,13 proc. Kitos įrangos ir materialaus turto mažėjimas buvo 72007 litų ir didelės įtakos nedarė. Trumpalaikio turto mažėjimą 411667 Lt. arba 0,2 karto UAB „FAUGA“ 2006 – 2010 metais lėmė per vienerius metus išankstiniai apmokėjimai, kurių vertė 195562 litų arba 90,38 proc. Įmonės pinigų ir pinigų ekvivalentų suma per 2006 – 2010 metus padidėjo 22182 Lt, tai didina įmonės trumpalaikį turtą. Per 2006 -2010 metus UAB „FAUGA“ įmonėje padidėjo atsargų kiekis 151695 Lt. arba 26,4 proc. tam didžiausią įtaką turėjo sezono metu ilgėjantys montavimo darbų laikas dėl montuotojų stokos.

Išvada. 2006 – 2010 metais UAB „FAUGA“ įmonės viso turto dinamikos tyrimas parodė, kad turtas nuolat mažėjo, dėl natūralaus turto nusidėvėjimo. Taip pat matyti, kad turto struktūroje didelę įtaką turi atsargų kitimas, tačiau atsižvelgiant į įmonės UAB „FAUGA“ prekybinę veiklos specifiką, prekės iš sandėlio realizuojamos tik po sumontavimo ir visų apdailos darbų atlikimo.

Nustatyta, kad reikia kreipti didelį dėmesį į atsargų judėjimą sandėlyje, išanalizuoti ar nėra nerealizuotų senų prekių, ieškoti išeičių dėl greitesnio atsargų judėjimo.

Nuosavo ir skolinto kapitalo rodiklių dinamika

Dinaminė UAB „FAUGA“ savininkų nuosavybės ir įsipareigojimų dinamika 2006 – 2010 metų pateikta 8 paveiksle. Analizuojant UAB „FAUGA“ konsoliduotą nuosavą kapitalą (žr. 5 priedą) nustatyta, kad jis nuo 2006 -2010 metų sumažėjo 125730 Lt. arba 11,15 proc. Didžiausias nuosavo kapitalo mažėjimas UAB „FAUGA“ buvo 2008 metais 15,93 proc. arba 204250 Lt., ir 2009 metais 21,81 proc. arba 235088 Lt., tai lėmė įmonės ataskaitinių metų peno nuostolis. Tačiau 2010 metus lyginant su 2009 metais nuosavas kapitalas išaugo 157660 Lt. arba 18,70 proc., tam įtaką ataskaitinių metų pelno didėjimas 412748 Lt.

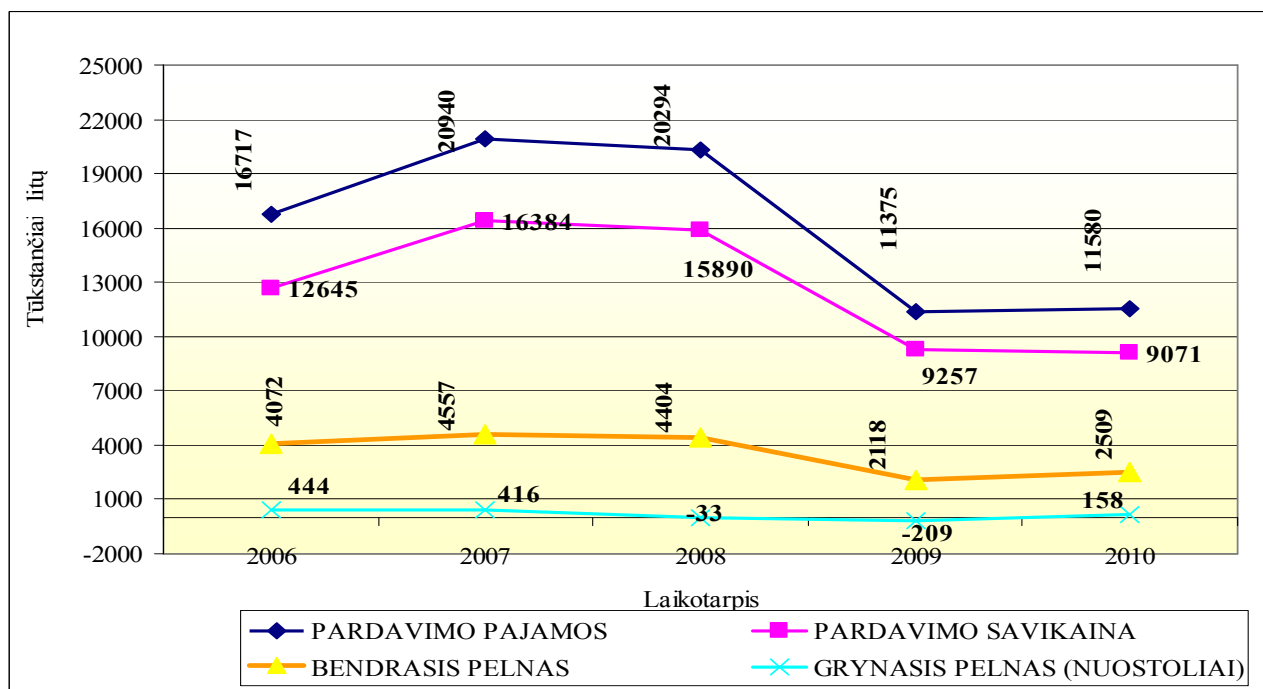

8 pav. UAB „FAUGA“ įmonių grupės nuosavo ir skolinto kapitalo dinamika 2006-2010 m., litais
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Išanalizavus UAB „FAUGA“ mokėtinos sumas ir įsipareigojimus iš 8 paveiklo pateiktų duomenų matyti, kad per 2006 – 2010 metus sumažėjo nuo 3,5 mln. litų iki 2,7 mln. Lt. arba 22,85 proc. Tam įtakos turėjo 2008 metais grąžinti ilgalaikiai įsipareigojimai bankui, kurie nuo 2006 iki 2009 metų sumažėjo 100 proc. Trumpalaikiai įsipareigojimai per 2006 – 2010 m. sumažėjo 239774 Lt. arba 8,14 proc. Tačiau pastebėta, kad trumpalaikių įsipareigojimų per 2007 - 2008 metus išaugo 785222 Lt. arba 34,56 proc. (žr. 5priedą), kuri lėmė skolų tiekėjams didėjimas 1052395 Lt. arba 114,69 proc. Tačiau 2009 m. trumpalaikiai įsipareigojimai sumažėjo 1,57 proc. arba 48131 Lt, tai lėmė su darbo santykiais susijusių įsipareigojimų mažėjimas. Per 2010 metus UAB „FAUGA“ trumpalaikiai įsipareigojimai sumažėjo dar 10,13 proc. arba 304865 Lt. šiais metais didžiausią įtaką turėjo skolos tiekėjams mažėjimas 518158 Lt. arba 20,63 proc

Pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnių apimtys kitimo analizė

Pardavimo pajamų, pardavimo savikainos, bendrojo ir grynojo pelno dinamika 2006 - 2010 metais pateikta 9 paveiksle.

9 pav. UAB „FAUGA“ pardavimų pajamų, savikainos, bendrojo ir grynojo pelno (nuostolio) dinamika 2006-2010 m., litais

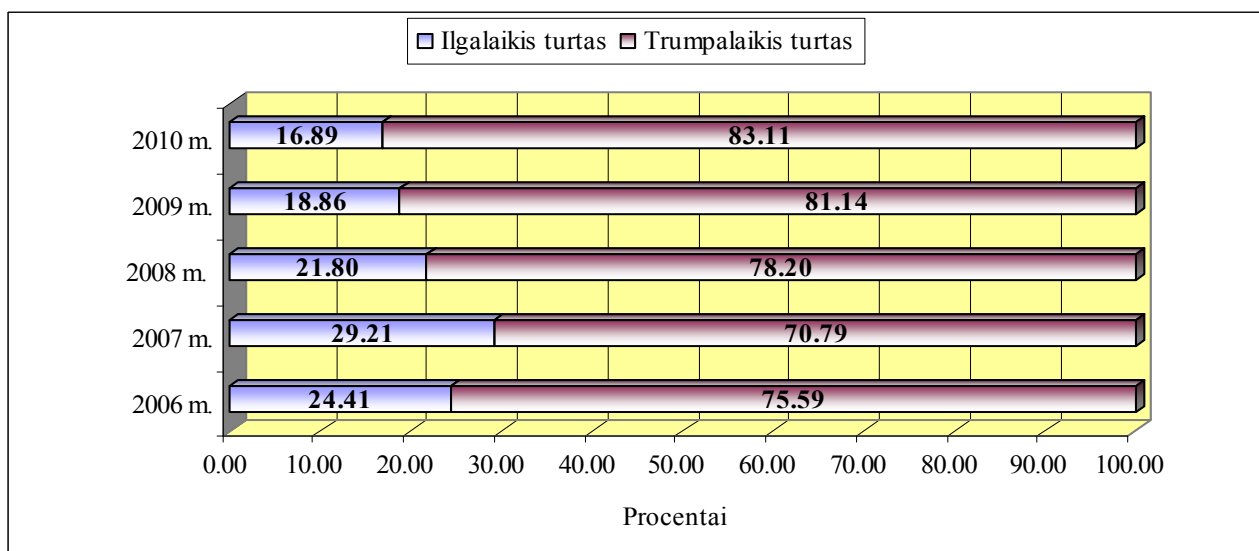
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Analizuojant UAB „FAUGA“ pardavimus (žr. 4 priedą) matyti, kad jie kito netolygiai. UAB „FAUGA“ didžiausias pardavimų augimas buvo 2007 metais 4223360 Lt. arba 25,26 proc., tokį augimą lėmė didėjanti naujų daugiabučių ir namų statyba, renovuojamų daugiabučių langų keitimas taip pat biudžetinių įstaigų objektai: mokyklų, darželių renovavimas. Nuo 2008 metų pastebimas pardavimų pajamų mažėjimas 646122 Lt arba 3,09 proc., o 2009 metais pardavimo pajamos sumažėjo dar 235088 Lt. arba 21,81 proc., tam įtakos turėjo pasaulinė – finansinė ekonominė krizė, kuri stipriausiai palietė statybų sektorių. Tačiau 2010 m. UAB „FAUGA“ pardavimų pajamos išaugo 1204794 Lt. arba 1,80 proc. UAB „FAUGA“ pardavimo savikaina 2006 – 2010 metais kito netolygiai, pardavimų savikainos didėjimas arba mažėjimas priklauso nuo pardavimo pajamų kaitos. Didžiausia pardavimų savikaina buvo 2007 metais 3738619 Lt arba 29,57 proc., tam įtakos turėjo išaugusios pardavimų pajamos. Per 2008 – 2010 metus savikaina mažėjo, tam įtakos turėjo mažėjančios pardavimo pajamos. UAB „FAUGA“ bendrasis pelnas per 2006 – 2010 metus kito. Didžiausias UAB „FAUGA“ bendrojo pelno augimas buvo 2007 metais 484741 Lt. arba 11,90 proc., 2010 metais bendrasis pelnas išaugo 390773 Lt. arba 18,45 proc. Bendrojo pelno kitimas tiesiogiai priklauso nuo pardavimo pajamų didėjimo arba mažėjimo. Didžiausias bendrojo pelno mažėjimas buvo 2009 metais 175400 Lt. lyginant su 2008 metais, tam įtakos turėjo pardavimų pajamų mažėjimas. UAB „FAUGA“ grynas pelnas per 2006 – 2010 metus kito

netolygiai, didžiausias grynojo peno mažėjimas buvo 2008 metais 449410 Lt. arba 108,4 proc. ir 2009 metais 175400 Lt., tam įtakos turėjo staigus pardavimo pajamų mažėjimas. Taip pat įmonės grynajam pelnui (nuostoliams) įtaką darė nemažos įmonės veiklos sąnaudos, kurių lyginamasis svoris 2006 – 2010 m. laikotarpiu sumažėjo 1,1 procentinio punkto. Įmonės vadovams reikėtų atkreipti dėmesį į pardavimo sąnaudas, kurias įmonė patiria parduodama savo prekes – tai prekių reklamos, patalpų nuomos, darbuotojų darbo užmokesčio ir kitos išlaidos. Taip pat įmonės pelno mažėjimui įtakos turi bendrosios bei administracinės sąnaudos, kurios yra būtinos gerai įmonės veiklai palaikyti. Tokioms išlaidoms priskiriamos įmonės valdymo ir aptarnaujančio personalo darbo užmokesčio, įmonės reklamos, turto nusidėvėjimo, įmonės turto draudimo ir kitos sąnaudos.

Turto struktūros rodiklių analizė.

10 paveiksle pateikta ilgalaikio ir trumpalaikio turto struktūra procentais 2006 – 2010 m.

10 pav. UAB „FAUGA“ ilgalaikio ir trumpalaikio turto struktūra 2006-2010 m., procentais

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

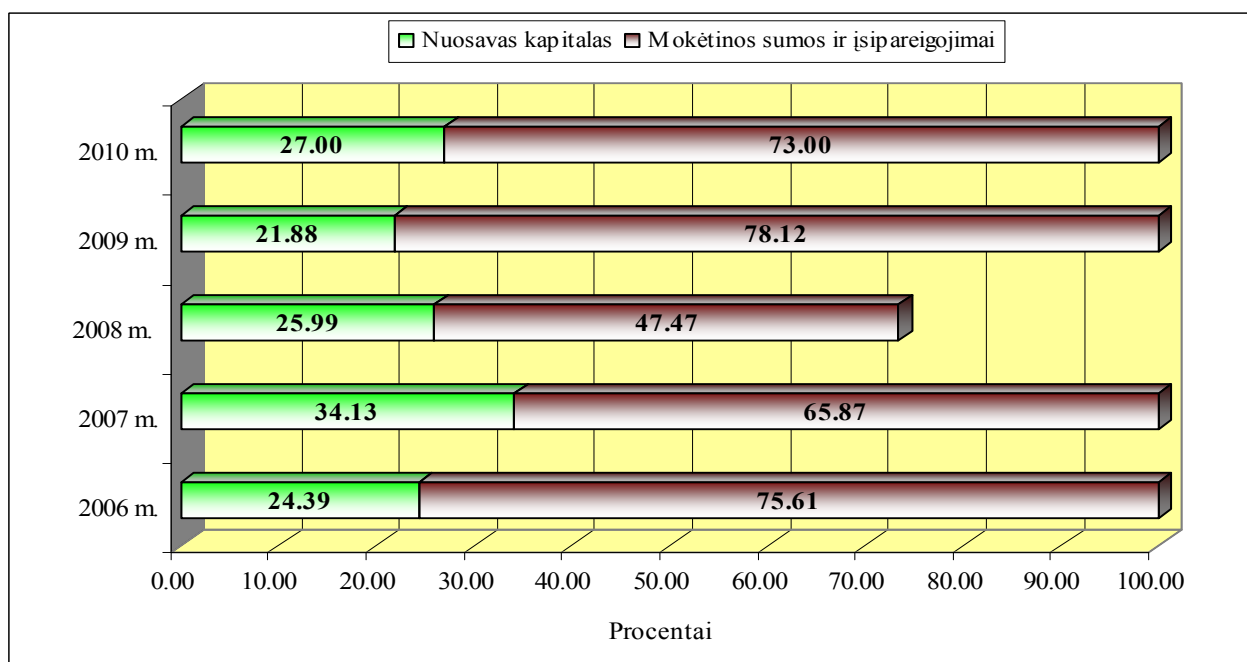
Išanalizavus 10 paveiksle pateiktus duomenis matyti, kad UAB „FAUGA“ 2006-2010 metais ilgalaikis turto struktūroje didžiausią lyginamąjį svorį sudarė materialusis turtas nuo 24,24 proc. iki 16,89 proc. (žr. 7 priedas). UAB „FAUGA“ materialiojo turto vertę sudaro administraciniai pastatai 11,28 proc., krovinių transporto priemonės 4,76 proc. bei kitas materialusis turtas. Ilgalaikio finansinio turto UAB „FAUGA“ neturėjo. Ilgalaikis turtas per 2006-2010 metais mažėjo 7,52 proc. punktai, tam didžiausią įtaką turėjo krovinių automobilių bei administracinių pastatų nusidėvėjimas. UAB „FAUGA“ 2006 metais trumpalaikis turtas sudarė 75,59 proc. visoje turto struktūroje, o 2010 m. padidėjo 7,52 proc. punkto ir sudarė 83,11 proc. visoje turto struktūroje, ši didėjimą įtakoję atsargų ir per vienerius metus gautinų sumų didėjimas. Per 2006 – 2007 metus - sumažėjo 4,80 proc. punkto, tai įtakoję gautinų sumų ir išankstinių mokėjimų mažėjimas. Trumpalaikio turto struktūros didėjimo pokyčius 2007 – 2010 metais 12,32 proc. punkto lėmė atsargų didėjimas. O atsargų didėjimą lėmė prekių, skirtų perparduoti, atsiradimas. Per 2008 – 2010

metus didėjo per vienerius metus gautinų sumų lyginamoji dalis visoje trumpalaikio turto struktūroje – 2009 m. sudarė net 61,24 procento, tam įtakos turėjo vėluojantys statybinių ir biudžetinių organizacijų atsiskaitymai už suteiktas prekes bei paslaugas. Tai nėra geras ženklas UAB „FAUGA“ veikloje, todėl įmonei reikėtų peržiūrėti pirkėjų kreditavimo politiką. Pinigų ir pinigų ekvivalentų 1 proc. punkto didėjimą 2006 – 2010 metais sunku vienareikšmiškai įvertinti.

Atlikus ilgalaikio ir trumpalaikio turto struktūros analizę pastebėta, kad UAB „FAUGA“ pagrindinė veikla mažmeninė prekyba, tai ir viso turto struktūroje didžiausią dalį per 2006 – 2010 metus sudarė trumpalaikis turtas. Išanalizavus smulkiau tai atsargos ir per vienerius metus gautos sumos. Šios turto dalys per 2008 – 2010 metus nuolat augo.

Nuosavybės ir įsipareigojimų rodiklių struktūros analizė.

11 paveiksle pateikta UAB „FAUGA“ mokėtinos sumos ir įsipareigojimai 2006 – 2010 metais.

11 pav. UAB „FAUGA“ nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų struktūra 2006-2010 m., procentais
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Iš 11 paveislo pateiktų duomenų matyti, kad per 2006 – 2010 metus nuosavas kapitalas didėjo 2,61 proc. punkto, tačiau pastebėta, kad 2009 metais buvo didžiausias nuosavo kapitalo mažėjimas net iki 21,88 proc., tam įtakos turėjo UAB „FAUGA“ ataskaitinių metų nuostolis, kuris mažina nuosavo kapitalo dalį. Tačiau per 2009 - 2010 metais nuosavas kapitalas padidėjo iki 27 proc. arba 5,12 proc. punkto, šio rodiklio didėjimą įtakojo ataskaitinių metų pelnas. Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai per 2006- 2010 metus kito netolygiai, galima išskirti 2008 metus, kur mokėtinos sumos ir įsipareigojimai buvo sumažėję iki 47,47 proc., tam įtakos turėjo ilgalaikių finansinių skolų sumažėjimas. Tačiau 2009 m. UAB „FAUGA“ įmonių grupėje mokėtinos sumos ir įsipareigojimai vėl išaugo iki 78,12 procentų, tai įtakojo skolų tiekėjams didėjimas 65,21 proc.

Išvada. Atlikus UAB „FAUGA“ įmonių grupėje nuosavo kapitalo ir išsipareigojimų analizę matyti, kad pagrindinę jų dalį sudarė mokėtinos sumos ir išsipareigojimai. UAB „FAUGA“ įmonių grupė neturint ilgalaikių išsipareigojimų, tačiau trumpalaikiai išsipareigojimai užima didžiausią nuosavo kapitalo dalį.

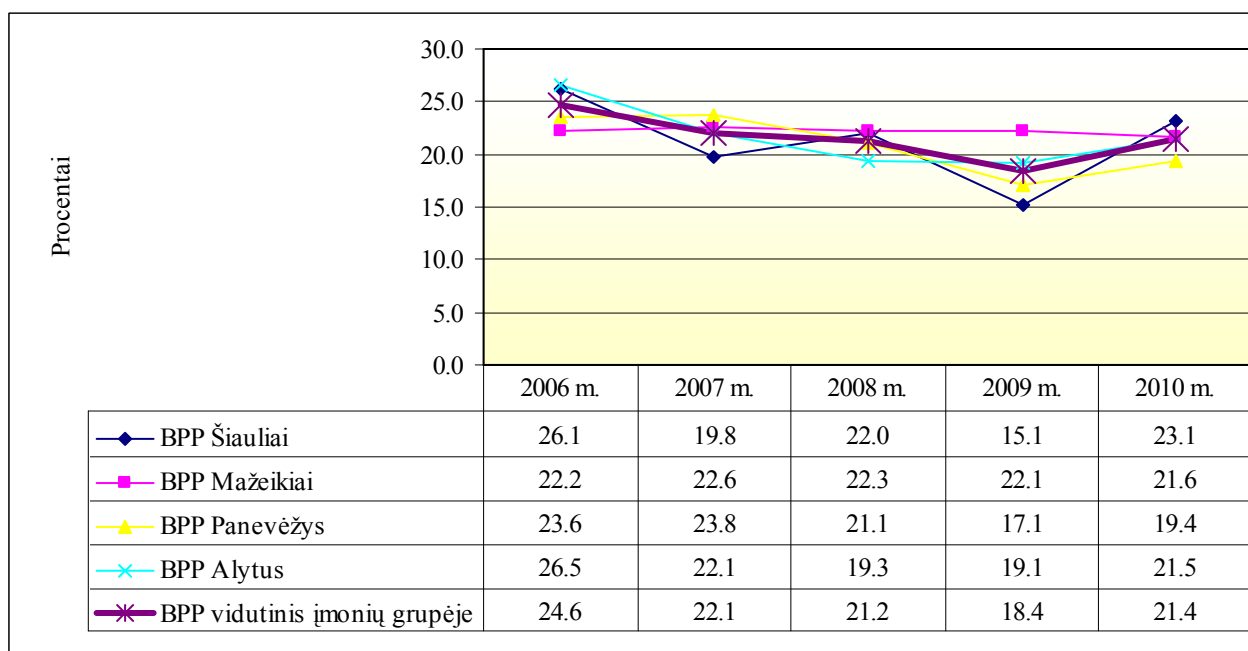
Atlikta detali pelno, turto, nuosavybės ir išsipareigojimų dinaminė ir struktūros analizė, tačiau ji paviršutiniška, kurios dėka susidaromas bendras vaizdas apie UAB „FAUGA“ atliekamą veiklą, norint atlikti išsamesnę analizę, kitame skyriuje atliekamas santykinų – finansinių rodiklių tyrimas, kuris suteiks daugiau informacijos apie įmonės būklę.

2.4. Santykinų – finansinių rodiklių vertinimas

Šio darbo tikslas ištirti UAB „FAUGA“ ūkinę veiklą, todėl viena darbo dalis rodiklių finansinis vertinimas, kuriame atliekamas santykinų – finansinių rodiklių tyrimas, kaip jau buvo minėta UAB „FAUGA“ veiklos charakteristikoje UAB „FAUGA“ sudaro kelios įmonės, kurios gali būti vadinamos UAB „FAUGA“ įmonių grupe, kurią sudaro: UAB „Šiaulių FAUGA“, UAB „Mažeikių FAUGA“, UAB „Panevėžio FAUGA“ ir UAB „Alytaus FAUGA“. Todėl vertinant santykinus – finansinius rodiklius analizė bus papildoma detalizuotais atskirų UAB „FAUGA“ įmonių grupių rodikliais.

Pardavimo pelningumo rodiklių vertinimas.

12 paveiksle pateikta UAB „FAUGA“ įmonės bei įmonių grupės bendrojo pardavimų pelningumo dinamika 2006 – 2010 metų.

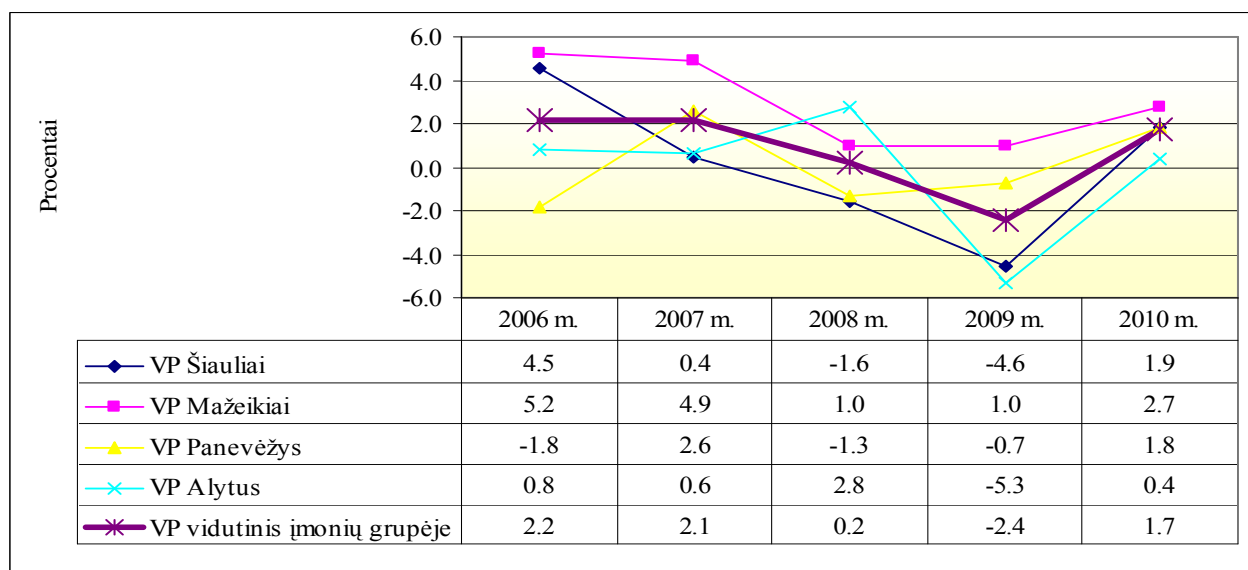
12 pav. UAB „FAUGA“ bendrojo pardavimų pelningumo rodiklių dinamika 2006-2010 m. procentais

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Matyti, jog per 2006 – 2010 metus UAB „FAUGA“ įmonių grupėje vidutinis bendrasis pardavimų pelningumo rodiklio vidurkis per 2006 – 2010 metus mažėjo nuo 24,6 proc. iki 21,4 proc., arba 3,2 proc. punktais. Pastebėta, kad žemiausias vidutinis bendrasis pardavimų pelningumo buvo 2008 metais 18,4 proc., tam įtakos turėjo pardavimų savikainos didėjimas 3,08 proc. punktais. Bendrojo pardavimų pelningumo mažėjimas neigiamai įtakoja grynąjį pelną. Išanalizavus pagal miestus, pastebėta, jog mažiausiai bendrasis pelningumas kito UAB „Mažeikių FAUGA“ nuo 22,6 iki 21,6 proc., arba 0,6 proc. punktais, tam įtakos turėjo pagrindinis klientas segmentas - privatus asmuo. Šis klientų segmentas visu analizuojamu laikotarpiu išliko stabiliausias ir mokiausias. Didžiausias bendrojo pardavimų pelningumo kitimas buvo UAB „Šiaulių FAUGA“ 2006-2010 metais kito nuo 26,1 iki 23,1 proc. arba 3 proc. punktais. Pastebėta, UAB „Šiaulių FAUGA“ 2009 m. patyrė didžiausią bendrojo pardavimų pelningumo mažėjimą, kuris buvo 15,1 proc., bendrojo pardavimo pelningumo rodiklio mažėjimą lėmė pokyčiai dėl finansinės – ekonominės krizės statybu sektoriuje, nes UAB „Šiaulių FAUGA“ pagrindinis klientas – statybinės įmonės, kurios norėdamos išlikti rinkoje pagrindinių prioritetu tapo perkamų prekių kaina, o ne kokybė ar savalaikis darbų atlikimas. UAB „Panevėžio FAUGA“ ir UAB „Alytaus FAUGA“ bendrasis pardavimų pelningumas taip pat mažėjo nuo 26,5 iki 17,1 proc. arba 9,4 proc. punktais. Tačiau 2010 metais UAB „FAUGA“ įmonių grupėje vidutinis bendrasis pardavimų pelningumo rodiklis padidėjo 3 proc. punktais lyginant su 2009 metais, tam įtakos turėjo sumažėjusi pardavimų savikaina 3 proc. punktais.

UAB „FAUGA“ vidutinio veiklos pelningumo bei skirtingose UAB „FAUGA“ įmonėse veiklos pelningumo dinamika 2006 – 2010 metų pateikta 13 paveiksle.

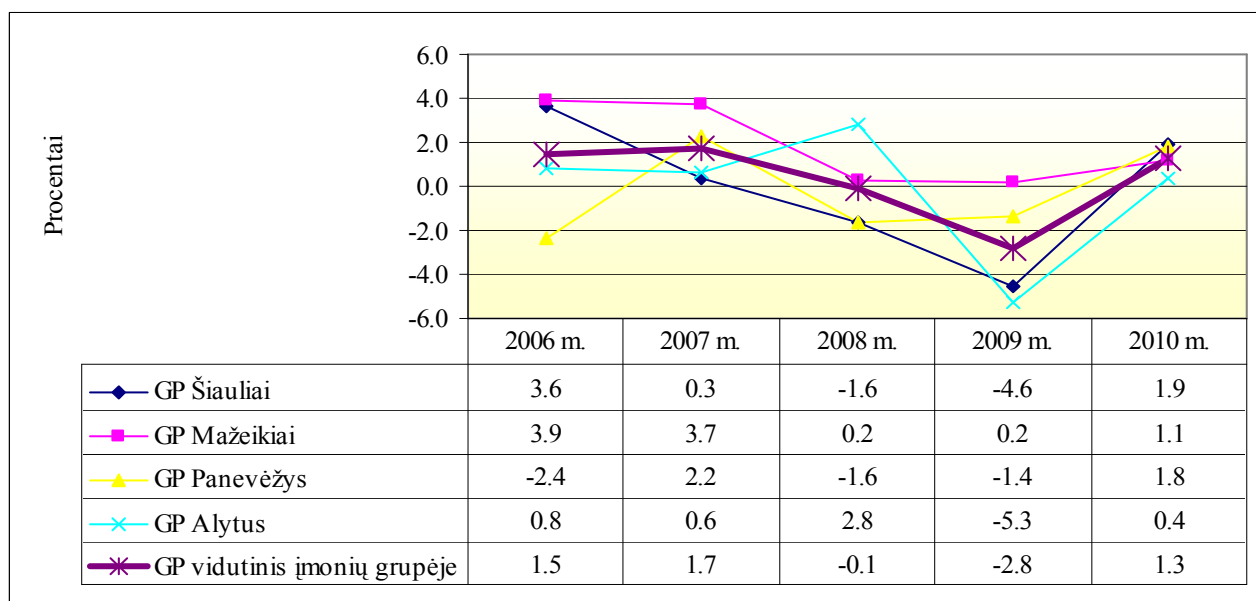

13 pav. UAB „FAUGA“ veiklos pelningumo rodiklių dinamika 2006-2010 m. , procentais

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Iš 13 paveikslo pateiktų duomenų matyti, kad per 2006 – 2010 m. UAB „FAUGA“ vidutinis veiklos pelningumo rodiklis kito nuo 2,2 iki 1,7 proc. arba 0,5 proc. punktais. Didžiausią įtaką mažėjančiam veiklos pelningumo rodikliui turėjo bendrojo pardavimų pelningumo rodiklio pokyčiai, t. y. mažėjant bendrajam pardavimų pelningumo rodikliui, atitinkamai mažėjo veiklos pelningumo rodiklis. Tačiau 2010 m. UAB „FAUGA“ vidutinis veiklos pelningumo rodiklis vėl tapo teigiamu 1,7 proc., kuris per 2009 – 2010 metus pakilo 4,11 proc. punktais, tam įtakos turėjo vidutinis bendrojo pelningumo rodiklio didėjimas 3,03 proc. punkto. Analizuojant veiklos pelningumo duomenis pagal miestus matyti, jog mažiausi rodikliai 2009 metais buvo UAB „Šiaulių FAUGA“ -4,6 proc. ir UAB „Alytaus FAUGA“ -5,3 proc., tam didžiausią įtaką turėjo bendrojo pardavimų pelningumo mažėjimas, kadangi veiklos pelningumo rodiklio pokyčiai yra susiję su bendrojo pardavimų pelningumo rodiklio pokyčiais. UAB „Mažeikių FAUGA“ per 2006 - 2010 m. veiklos pelningumo rodiklis mažėjo nuo 5,2 iki 2,7 proc. Žemiausias UAB „Mažeikių Fauga“ veiklos pelningumo rodiklis buvo 2009 metais 1,0 proc., tai lėmė bendrojo pardavimo pelningumo stabilumas analizuojamu laikotarpiu.

UAB „FAUGA“ svarbiausias pelningumo rodiklis yra grynas pelningumas, kurio kitimo dinamika 2006 – 2010 m. pateikta 14 paveiksle.

14 pav. UAB „FAUGA“ grynojo pelningumo rodiklių dinamika 2006-2010 m., procentais

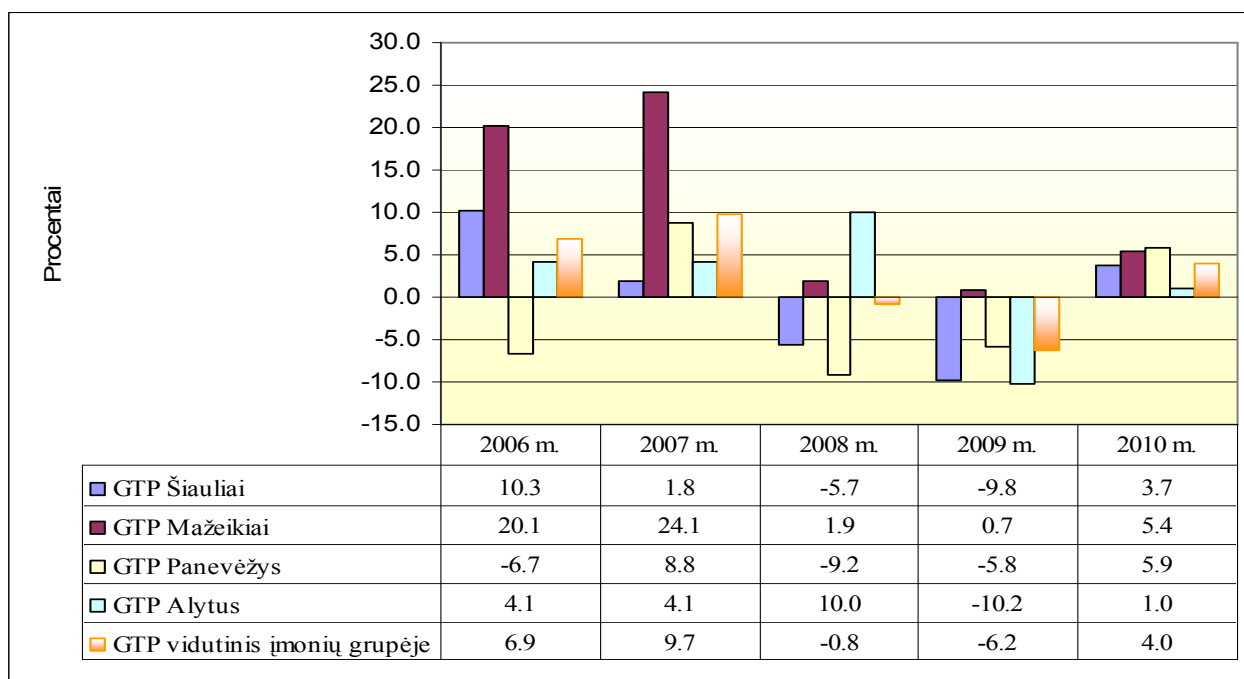
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

14 paveiksle pateikti duomenys rodo, kad UAB „FAUGA“ vidutinis grynojo pelningumo rodiklio vidurkis 2006-2010 m. sumažėjo nuo 1,7 iki 1,3 proc. arba 0,4 proc. punktais. Rodiklio mažėjimui įtakos turėjo mažėjančios pardavimo pajamos. Tačiau 2010 m. UAB „FAUGA“ vidutinis grynojo pelningumo rodiklis tapo teigiamu 1,3 proc., rodiklio didėjimą lėmė UAB „FAUGA“ įmonių grupės gebėjimas padidinti bendrąjį pardavimų pelningumą iki 21,4 proc. tačiau

grynojo pelningumo rekomenduotinos reikšmės (nuo 5 proc. iki 25 proc.) nesiekė. Analizuojant pagal miestus prasčiausias grynojo pelno rodiklis 2006 – 2010 metais buvo UAB „Alytaus FAUGA“ kito nuo 0,8 proc. iki 0,4 proc., tam įtakos turėjo didelės veiklos sąnaudos, galima daryti išvadą jog ši įmonė prasčiausiai tvarkėsi su veiklos sąnaudomis. Minimaliausias grynojo pelno kitimas 2006 – 2010 metais buvo UAB „Mažeikių FAUGA“ nuo 3,9 proc. iki 1,1 proc. Tam įtakos turėjo minimaliausias pardavimų mažėjimas, sugebėjimas išlaikyti aukščiausią bendrąjį pardavimų ir veiklos pelningumą, kurie įtakoja teigiamą UAB „Mažeikių FAUGA“ įmonės grynąjį pelningumo rodiklį. UAB „Šiaulių FAUGA“ grynojo pelno rodiklis 2006 – 2010 metais mažėjo nuo 3,6 proc. iki 1,9 proc. Grynojo pardavimų pelningumo rodiklis parodė, kiek grynojo pelno UAB „FAUGA“ įmonių grupėje teko vienam pardavimo pajamų litui ir buvo svarbiausias įmonės veiklos pelningumo rodiklis.

Turto pelningumo rodiklių analizė.

Tęsiant UAB „FAUGA“ įmonių grupės pelningumo analizę, buvo įvertinti ir apskaičiuoti pagrindiniai turto pelningumo rodikliai. Išanalizavus rezultatus galima spręsti, kaip į UAB „FAUGA“ įmonių grupę sugeba valdyti savo turtą. Turto pelningumo rodiklis rodo, kiek tenka grynojo pelno litų vienam turto vienetui. 15 paveiksle pateikta UAB „FAUGA“ įmonių grupės turto pelningumo rodiklių dinamika 2006 – 2010 m.

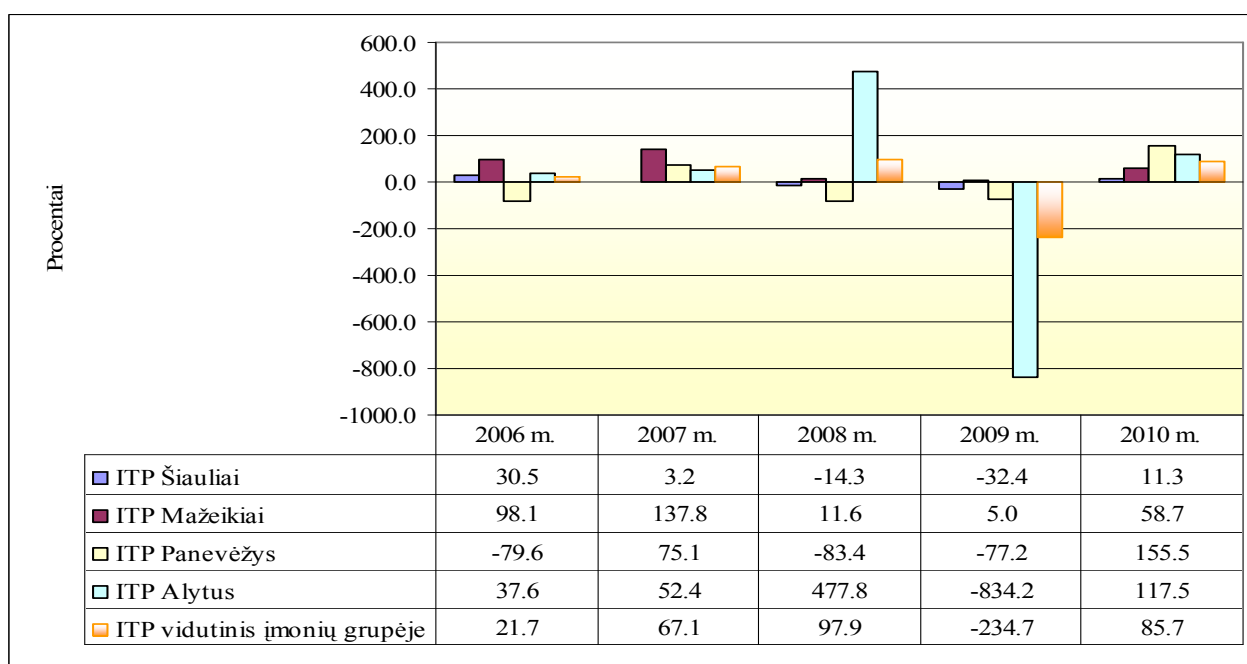

15 pav. UAB „FAUGA“ grynojo turto pelningumo rodiklių dinamika 2006-2010 m. , procentais
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Iš 15 paveiksle pateiktų duomenų matyti, jog UAB „FAUGA“ vidutinio grynojo turto pelningumo rodiklis 2006- -2010 metais sumažėjo nuo 6,9 iki 4,0 proc., grynojo turto pelningumo mažėjimui įtakos turėjo mažėjantis grynasis pelnas. 2007 m. UAB „FAUGA“ įmonėse rodiklis buvo patekęs į rekomenduotinių reikšmių ribas (8 – 20 procentai) ir tai rodė, kad UAB „FAUGA“

sugebėjo efektyviai panaudoti turta. Per 2009 m. vidutinis grynojo turto pelningumo rodiklis tapo neigiamas (-6,2 proc.), tam įtakos turėjo UAB „FAUGA“ neigiamas grynasis pelningumas -2,8 proc. (10 pav.). Tačiau UAB „FAUGA“ 2010 m. vidutinis grynasis turto pelningumo rodiklis padidėjo iki 4,0 proc., kurio rekomenduotina reikšmė nuo 8 proc., tam įtakos turėjo UAB „FAUGA“ sugeneruotas teigiamas grynasis pelningumas, tiesiogiai įtakojantis grynąjį turto pelningumą. Vertinant UAB „FAUGA“ įmones pagal miestus grynojo turto pelningumo rodiklio didžiausi svyravimai buvo UAB „Alytaus FAUGA“, kuris 2006 – 2010 metais kito nuo 4,0 iki -1,0 proc. ir UAB „Šiaulių FAUGA“ 2006 – 2010 m. mažėjimas buvo nuo 10,3 iki 3,7, šio rodiklio mažėjimą lėmė įmonių grynojo pelno nuostolis.

16 paveiksle pateikta UAB „FAUGA“ ilgalaikio turto pelningumo dinamika 2006 – 2010 m.

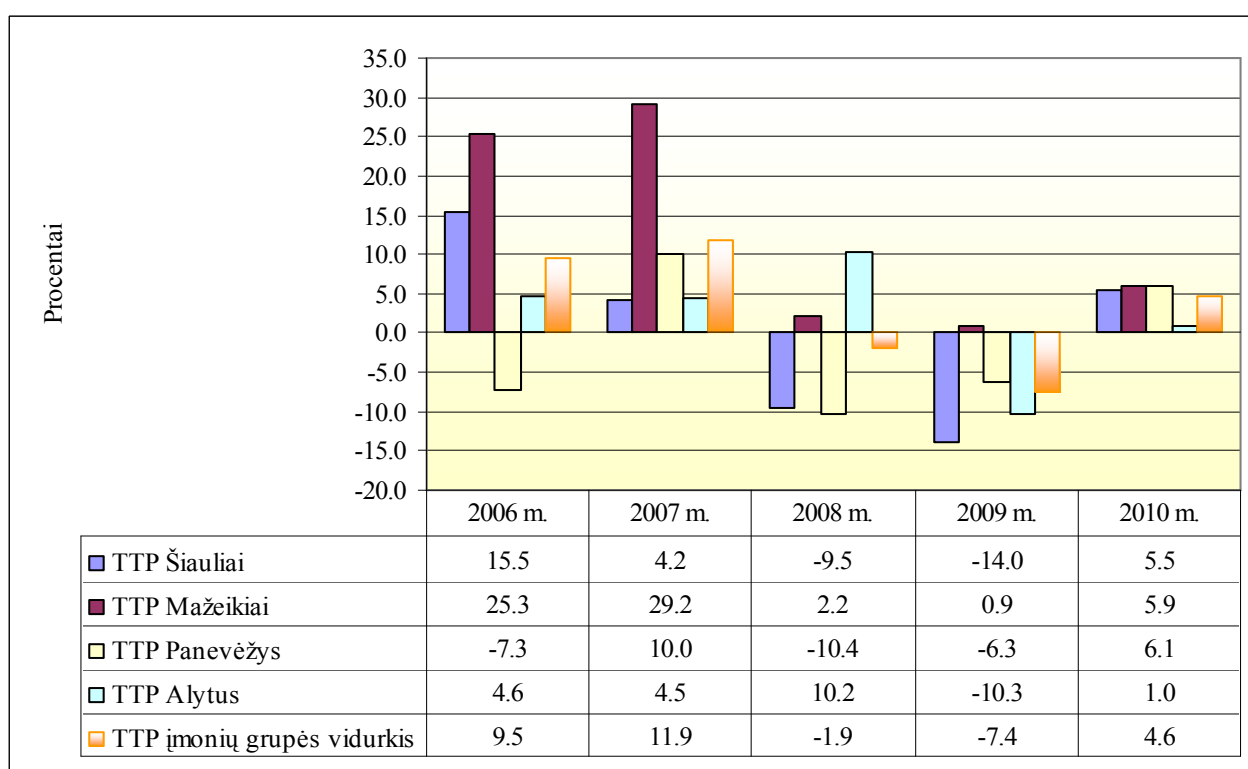
16 pav. UAB „FAUGA“ ilgalaikio turto pelningumo rodiklių dinamika 2006-2010 m., procentais
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Iš 16 paveiksle pateiktų duomenų matyti, kad UAB „FAUGA“ įmonių grupės ilgalaikio turto pelningumo vidurkis per analizuojamąjį laikotarpį sumažėjo nuo 97,9 iki -234,7 proc. 2009 m. UAB „FAUGA“ įmonių grupėje neigiamam ilgalaikio turto pelningumo rodiklio vidurkiui (-234,7) proc. didžiausią įtaką turėjo UAB „Alytaus FAUGA“, kurios ilgalaikio turto pelningumo rodiklis buvo -834,2 proc., UAB „Panevėžio FAUGA“, ilgalaikio turto pelningumo rodiklis buvo -77,2 proc. ir UAB „Šiaulių FAUGA“, ilgalaikio turto pelningumo rodiklis buvo -32,4 proc. Pagrindinę įtaką turto pelningumo mažėjimui turėjo 2008 – 2009 m. įmonių grynojo pelningumo rodiklio mažėjimas, kuris 2009 m. UAB „FAUGA“ įmonių grupėje buvo -2,8 proc. Ilgalaikio turto apyvartumas turto pelningumo rodiklio mažėjimui taip pat turėjo didelės įtakos, nes 2006 – 2009 m. didžiausias ilgalaikio turto apyvartumo mažėjimas buvo UAB „Alytaus FAUGA“ 80,6 proc. ir UAB „Šiaulių FAUGA“ 35 proc. 2009 m. tik UAB „Mažeikių FAUGA“ ilgalaikio turto

pelningumas mažėjo, bet liko teigiamose ribose, nors ilgalaikio turto apyvartumas mažėjo, bet teigiamas grynas pelningumas (0,2 proc.) teigiamai įtakojo ilgalaikio turto pelningumo rodiklį, kurio reikšmė buvo 5,0 proc. Tačiau 2010 m. UAB „FAUGA“ įmonių grupėje ilgalaikio turto pelningumo rodiklis išaugo iki 85,7 proc., kuri įtakojo teigiamas UAB „FAUGA“ įmonių grupės grynas pelningumo vidurkis per 2009-2010 m. išaugęs 3 kartus. Tai teigiama reikšmė, nes 2010 metais UAB „FAUGA“ įmonių grupės vienam ilgalaikio turto litui teko 0,86 centų.

Galima daryti išvadą, kad UAB „FAUGA“ įmonių grupėje ilgalaikio turto pelningumui 2006 – 2010 m. pagrindinę įtaką turėjo įmonių grynojo pelningumo mažėjimas arba didėjimas.

17 paveiksle pateikta UAB „FAUGA“ trumpalaikio turto pelningumo rodiklių dinamika 2006 – 2010 m.

17 pav. UAB „FAUGA“ trumpalaikio turto pelningumo rodiklių dinamika 2006-2010 m., procentais

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Analizuojant 17 paveiksle pateiktus duomenis matyti, jog 2006 – 2010 m. UAB „FAUGA“ vidutinis trumpalaikio turto pelningumo pokyčiai mažėjo nuo 9,5 proc. iki 4,6 proc. Didžiausi neigiami trumpalaikio turto pelningumo rodiklio kitimai UAB „FAUGA“ buvo 2009 m. -7,4 proc., tai rodo jog UAB „FAUGA“ vienam trumpalaikio turto litui teko -0,08 cento nuostolis. Neigiamam UAB „FAUGA“ trumpalaikio turto pelningumo rodiklio rezultatui įtakos turėjo UAB „Šiaulių FAUGA“, UAB „Alytaus FAUGA“ ir UAB „Panevėžio FAUGA“ neigiamas grynas pelnas, kuris neigiamai įtakoja trumpalaikio turto pelningumo rodiklį. 2009 m. vienam trumpalaikio turto litui UAB „Šiaulių FAUGA“ teko -0,11 centų, UAB „Panevėžio FAUGA“ -0,06 cento, o UAB „Alytaus

FAUGA“ -0,10 centų, tai rodo, kokia neigiama suma tenka vienam trumpalaikio turto litui Vienintelėje UAB „Mažeikių FAUGA“ 2009 m. trumpalaikio turto pelningumo rodiklis uždirbo 0,01 centą vienam trumpalaikio turto litui. Per 2010 m. UAB „FAUGA“ vidutinis trumpalaikio turto pelningumo rodiklio vidurkis tapo teigiamu 4,6 proc. ir vienam vidutiniam trumpalaikio turto litui teko 0,046 cento grynojo pelno. 2010 metus analizuojant pagal miestus matome, kad visų įmonių trumpalaikio turto pelningumas buvo teigiamas.

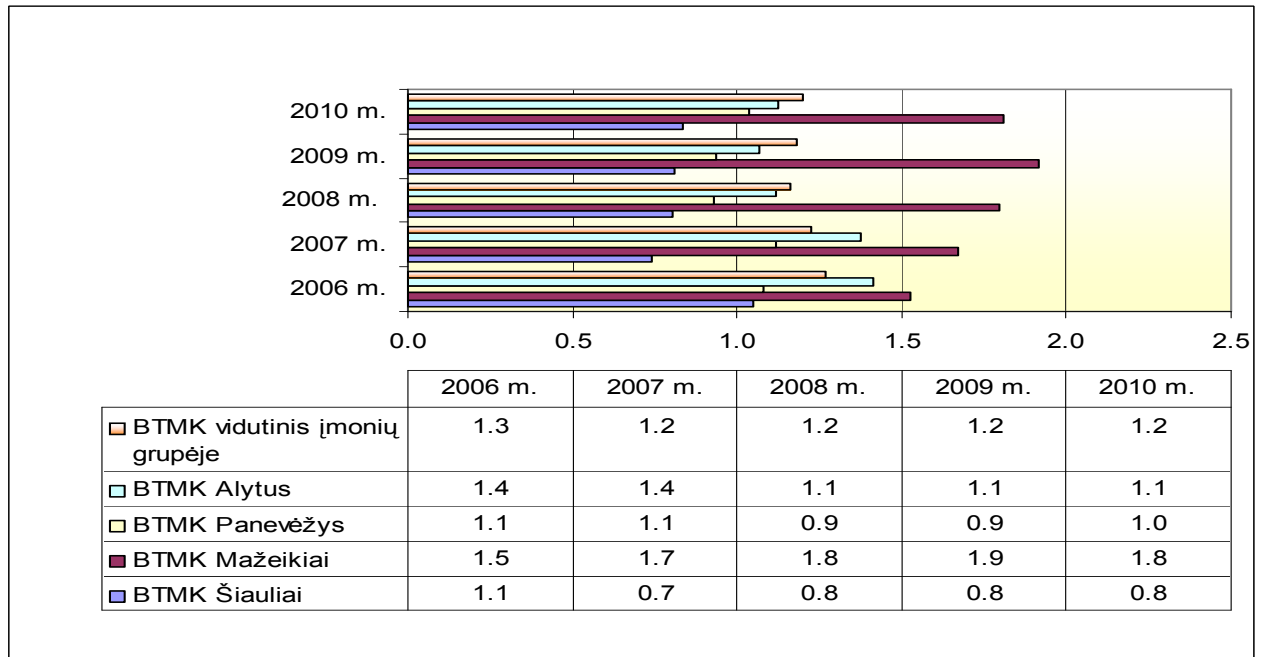
Kapitalo pelningumo rodiklių analizė.

Nagrinėjant UAB „FAUGA“ nuosavo kapitalo pelningumo rodiklius (žr. 8 priedą) nustatyta, jie per 2006 – 2010 metus sumažėjo nuo 2,47 proc. iki 0,84 proc. arba 1,93 proc. punktais, didžiausią įtaką nuosavo kapitalo pelningumo mažėjimui turėjo neigiamas įmonių rezultatas. Neigiama nuosavo kapitalo pelningumo reikšmė rodo, kad 2009 metais UAB „FAUGA“ vienam nuosavo kapitalo litui teko nuostolio -0,01 cento. Mažėjanti UAB „FAUGA“ nuosavo kapitalo pelningumo rodiklio tendencija, rodo, kad UAB „FAUGA“ turi didinti veiklos efektyvumą mažindama veiklos sąnaudas. Tačiau 2010 metais UAB „FAUGA“ vidutinis nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis tapo teigiamu 0,84 proc., ir vienam nuosavo kapitalo litui teko 0,01 cento pelno, tačiau rekomenduotinos (10 ir daugiau) ribos nepasiekia. Per 2006 – 2010 metus pagal miestus prasčiausi nuosavo kapitalo pelningumo rodikliai buvo UAB „Panevėžio FAUGA“, kur 2006 – 2008 metais nuosavo kapitalo pelningumo rodiklio reikšmė sumažėjo nuo -0,84 iki -0,95 proc. UAB „Alytaus FAUGA“ 2006 – 2010 metais nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis mažėjo nuo 0,29 iki 0,08 proc. Tai rodo, kad UAB „Panevėžio FAUGA“ ir UAB „Alytaus FAUGA“ sukuria mažiausiai pelno nuosavam kapitalui. UAB „Mažeikių FAUGA“ 2006 – 2010 metais nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis mažėjo sumažėjo nuo 7,37 iki 2,02 proc., tačiau vienintelėje įmonėje per 2006 – 2010 metus išliko teigiamas.

UAB „FAUGA“ pastovaus kapitalo pelningumo rodiklis 2006 – 2010 m. didėjo nuo 11,23 iki 30,5, tai rodo smarkiai kintančius UAB „FAUGA“ grynojo pelno rezultatus. Įvertinus tai, kad UAB „FAUGA“ kapitalo struktūroje vyrauja nuosavas kapitalas, pastovaus kapitalo pelningumo rodiklis, išskyrus 2008 -2009 metais buvo lygus nuosavo kapitalo pelningumo rodikliui. 2008 -2009 metais UAB „FAUGA“ įmonių neigiamas grynasis pelnas pakoregavo pastovaus kapitalo pelningumo rodiklį, kuris sumažėjo nuo -16,04 iki -163,86, tai reiškia, kad 2008 – 20089 metais UAB „FAUGA“ vidutinio pastovaus kapitalo daliai teko nuostolis. Tačiau 2010 m. UAB „FAUGA“ įmonių grupės pastovaus kapitalo pelningumas buvo lygus 30,5 proc., kur vienam UAB „FAUGA“ įmonių grupės pastovaus kapitalo litui teko 0,31 centas.

UAB „FAUGA“ mokumo rodiklių vertinimas.

Trumpalaikio mokumo rodikliai 18 paveiksle pateikta UAB „FAUGA“ trumpalaikio mokumo rodiklių dinamika 2006 – 2010 metų.

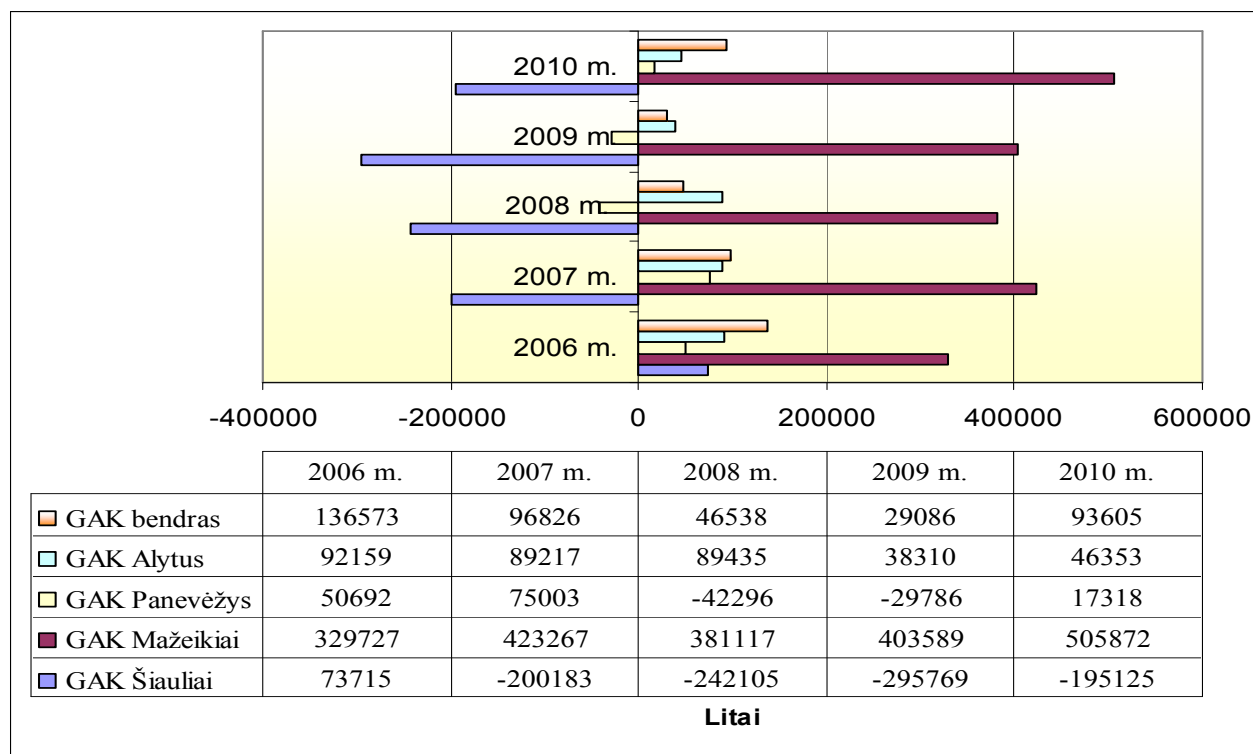
18 pav. UAB „FAUGA“ bendroji trumpalaikio mokumo koeficiento rodiklių dinamika 2006 – 2010 m.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Analizuojant 18 paveiksle pateiktus duomenis matyti, kad vidutinis bendrojo trumpalaikio mokumo koeficiento rodiklis 2006-2010 metais sumažėjo 1,08 karto tačiau siekė rekomenduotiną reikšmę 1,2 ribą. Analizuojant pagal miestus mažiausias bendrojo trumpalaikio mokumo rodiklis buvo 2007 m. UAB „Šiaulių Fauga“ įmonėje per 2006 – 2010 metus sumažėjo nuo 1,1 iki 0,8 arba mažėjo 1,37 karto, tam įtakos turėjo pirkėjų išiskolinimo mažėjimas trumpalaikiame turte. Geriausias trumpalaikio turto mokumo rodiklis buvo UAB „Mažeikių FAUGA“ per 2006 – 2010 m. padidėjo nuo 1,52 iki 1,81, kur rekomenduotina riba 1,2. Šie rodikliai parodo, kokią trumpalaikių įsipareigojimų dalį įmonė gali padengti trumpalaikiu turtu. UAB „FAUGA“ 2006 – 2010 m. vidutinis greitojo trumpalaikio mokumo rodiklis sumažėjo nuo 0,99 iki 0,93 tai rodo, kad UAB „FAUGA“ atsargas ir nebaigtas vykdyti sutartis pinigais paverčia per ilgesnį laiką. 2010 m. UAB „FAUGA“ vidutinis greitojo trumpalaikio mokumo rodiklis buvo 0,93 (rekomenduotina reikšmė 1 ir daugiau) parodo, kad UAB „FAUGA“ įmonių grupėje didelių problemų atsiskaityti su kreditoriais neturėjo, nes rodiklio reikšmė nėra labai daug nutolusi nuo rekomenduotinos reikšmės. Analizuojant pagal miestus 2010 metais greitojo trumpalaikio mokumo rekomenduotinas reikšmes viršijo UAB „Mažeikių FAUGA“ 1,28 ir UAB „Alytaus FAUGA“ 1,02, o rekomenduotinų reikšmių nesiekia UAB „Šiaulių FAUGA“ 0,64 ir UAB „Panevėžio FAUGA“ 0,79. Vidutinis absoliutus mokumo rodiklis UAB „FAUGA“ 2006 – 2010 metais padidėjo 2 kartus, nuo 0,02 iki 0,04 šis rodiklis žymiai mažesnis už rekomenduotiną reikšmę 0,2. Tai rodo, kad UAB „FAUGA“ įmonių grupė gali tik 4 proc. trumpalaikių įsipareigojimų apmokėti grynaisiais pinigais. Iš UAB

„FAUGA“ įmonių 2010 metais žemiausias absoliutus trumpalaikio mokumo rodiklis buvo UAB „Mažeikių FAUGA“ 0,01 aukščiausias UAB „Panevėžio FAUGA“ 0,06.

UAB „FAUGA“ grynojo apyvartinio kapitalo rodiklių dinamika 2006 – 2010 metų pateikta 19 paveiksle.

19 pav. UAB „FAUGA“ grynojo apyvartinio kapitalo koeficiento rodiklių dinamika 2006 – 2010 m.

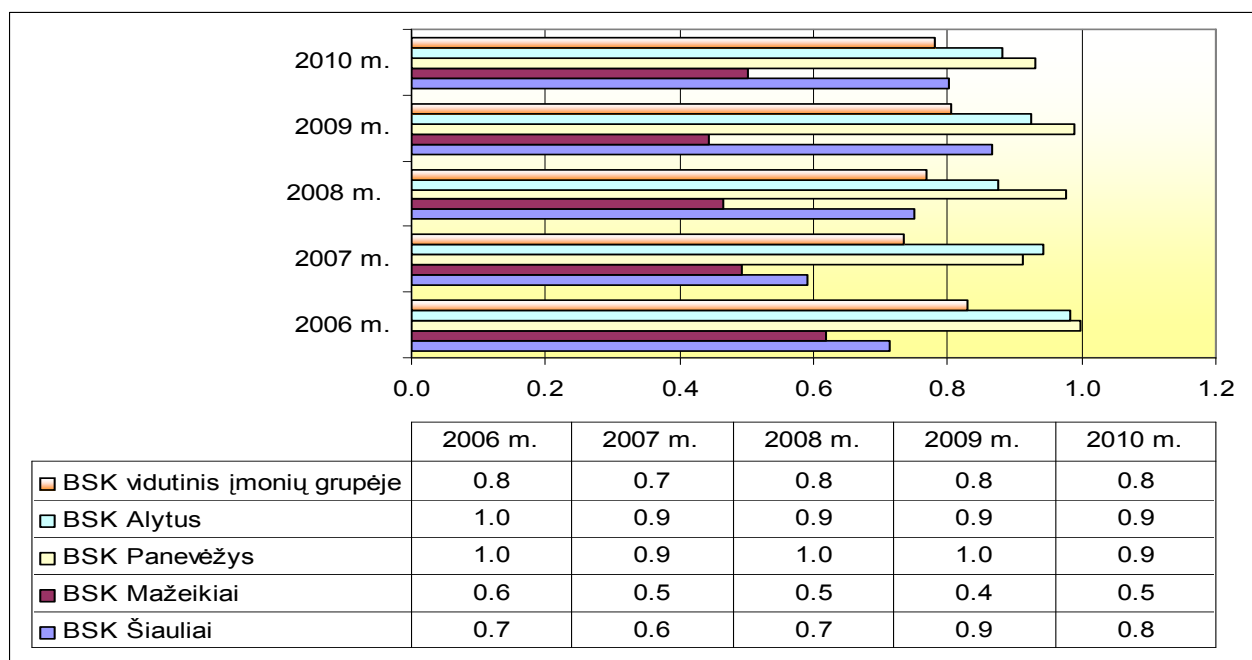
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Iš 19 paveikslo pateiktų duomenų matyti, kad UAB „FAUGA“ vidutinis grynasis apyvartinis kapitalas 2006 – 2010 metais mažėjo nuo 136573 Lt. iki 93605 Lt. arba 1,45 karto, tačiau pastebėta, kad minimaliausia grynojo apyvartinio kapitalo rodiklis UAB „FAUGA“ buvo 2009 metais 29086 Lt., tam įtakos turėjo UAB „Šiaulių FAUGA“ ir UAB „Panevėžio FAUGA“ išaugę trumpalaikiai įsipareigojimai pagrindiniam UAB „FAUGA“ tiekėjui, nes statybininkai laiku neatsiskaitydavo už prekes, tam įtakoję finansinė – ekonominė krizė, kuri smarkiai įtakoję statybų mažėjimą. Tačiau 2010 metais UAB „Šiaulių FAUGA“ ir UAB „Panevėžio FAUGA“ įmonėse sumažėjus klientų skoloms, sumažino įsipareigojimus tiekėjams, tai įtakoję UAB „FAUGA“ vidutinio grynojo apyvartinio kapitalo didėjimą iki 93605 Lt., arba 3,2 karto.

Ilgalaikio mokumo rodikliai

UAB „FAUGA“ bendrojo skolos rodiklių dinamika 2006 – 2010 m. pateikta 20 paveiksle.

20 pav. UAB „FAUGA“ bendrojo skolos koeficiento rodiklių dinamika 2006 – 2010 m.

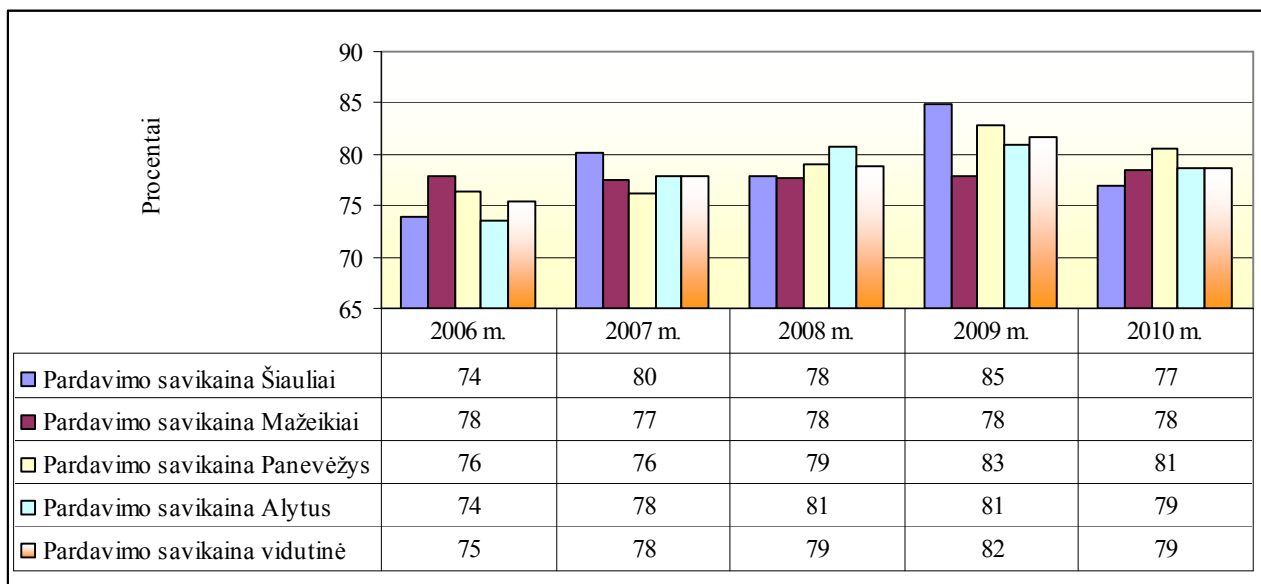
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Analizuojant 20 paveikslo duomenis matyti, kad UAB „FAUGA“ vidutinis bendrasis skolos koeficiento rodiklis 2006 – 2010 metais išliko stabilus 0,8 tai rodo, kad UAB „FAUGA“ įmonių grupėje didelė dalis skolintų lėšų, o rekomenduotina reikšmė (0,3 – 0,5 ir žemiau). Analizuojant pagal miestus prasčiausias bendrasis skolos rodiklis 2006 – 2010 metais buvo UAB „Panevėžio FAUGA“ 0,9 ir UAB „Alytaus FAUGA“ 0,5 tam įtakos turėjo išaugę išpareigojimai tiekėjams. Geriausias bendrasis skolos rodiklis buvo UAB „Mažeikių FAUGA“ per 2006 – 2010 m. mažėjo nuo 0,6 iki 0,4, tačiau rekomenduotina reikšmė (nuo 0,3 iki 0,5) buvo pasiekta tik 2009 m. Vidutinis nuosavo kapitalo rodiklis per 2006 – 2010 m. UAB „FAUGA“ įmonių grupėje didėjo 1,3 karto nuo 0,17 iki 0,22. Didėjantis vidutinis nuosavo kapitalo rodiklis rodo, kad UAB „FAUGA“ tampa finansiškai stabilesnė ir mažiau priklausoma nuo išorinių finansavimo šaltinių. Aukščiausi nuosavo kapitalo rodikliai pasiekti UAB „Mažeikių FAUGA“ jie 2006 – 2010 m. padidėjo nuo 0,38 iki 0,56, žemiausi nuosavo kapitalo rodikliai buvo UAB „Panevėžio FAUGA“ sumažėjo nuo 0,01 iki 0,07.

2.5. UAB „FAUGA“ veiklos efektyvumo rodiklių vertinimas

Sąnaudų vertinimas.

UAB „FAUGA“ pardavimo savikainos dinamika 2006 – 2010 m. pateikta 21 paveiksle.

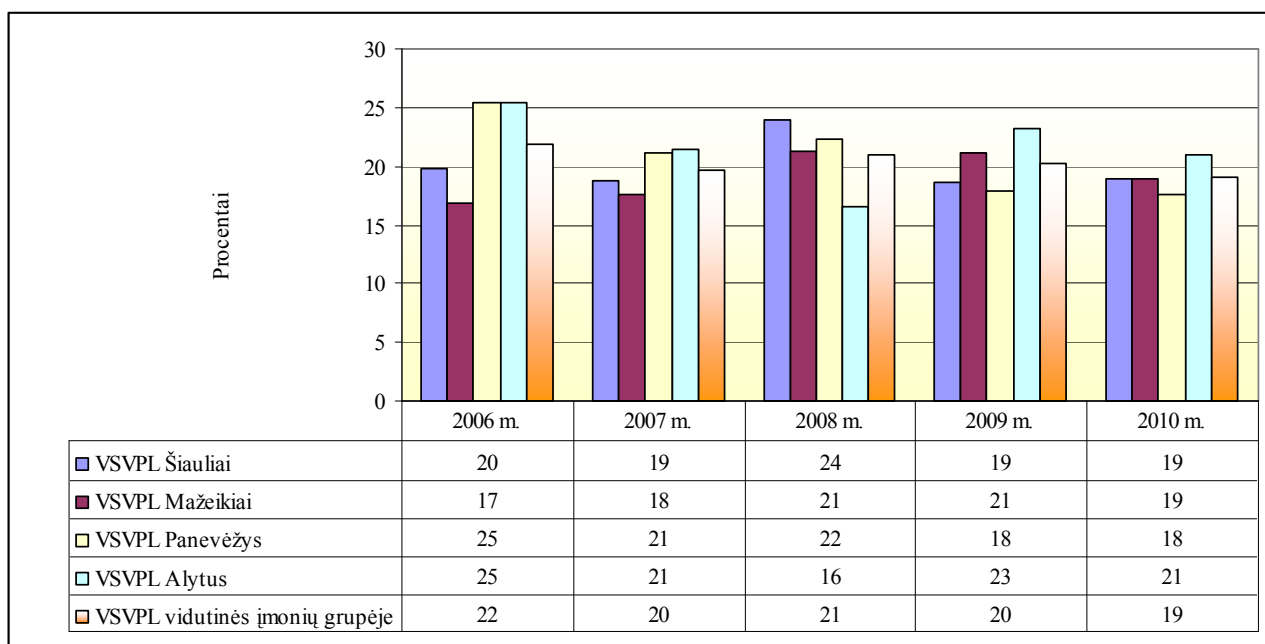

21 pav. UAB „FAUGA“ pardavimo savikainos dinamika 2006 – 2010 m., procentais

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Išanalizavus 21 paveiksle pateiktus duomenis matyti, kad UAB „FAUGA“ vidutinė pardavimo savikainos lygis vienam pardavimo litui buvo ganėtinai aukštas lyginant su rekomenduotinomis reikšmėmis (nuo 50 iki 90 centų) per 2006 – 2010 metus vidutinė pardavimo savikaina padidėjo 1,1 karto nuo 75 iki 82 centų. Didėjantis pardavimo savikainos lygis rodo didėjančias pagrindines sąnaudas vienam pardavimo litui. Per analizuojamąjį laikotarpį UAB „FAUGA“ vidutinis pardavimų savikainos lygis vienam pardavimo litui žemiausias buvo 2006 metais, 75 centai, šio rodiklio sumažėjimas rodo mažėjančias pagrindines įmonės sąnaudas vienam pardavimo litui, kuris įtakoja bendrąjį pardavimų pelningumą, kuris 2006 m. buvo didžiausias ir siekė 24,6 proc. (8 paveikslą). Pagal miestus mažiausi pardavimo savikainos lygiai vienam pardavimo litui 2006 m. buvo UAB „Šiaulių FAUGA“ ir UAB „Alytaus FAUGA“ 0,74 centai. UAB „FAUGA“ aukščiausia vidutinė pardavimų savikaina buvo 2009 m. 82 centai. Pagal miestus aukščiausias pardavimo savikainos lygis vienam pardavimo pajamų litui 2009m. buvo UAB „Šiaulių FAUGA“ 85 centai., šio rodiklio didėjimą įtakojo sudėtingesnės ir brangesnės produktų komplektacijos pardavimai ir didesnių nuolaidų taikymas langams, pagrindinio kliento segmentui – statybinėms organizacijoms, tai UAB „Rotonda“, UAB „Meba“, UAB „Įžvalga“ ir kitoms įmonėms. Aukštas pardavimų savikainos lygis vienam pardavimo litui 2009 m. buvo ir kitose įmonėse UAB „Mažeikų FAUGA“ 78 cento, UAB „Alytaus FAUGA“ 81 cento ir UAB „Panevėžio FAUGA“ 83 cento, didėjančiam savikainos lygiui vienam pardavimo litui didžiausią įtaką turėjo pardavimų akcijos kurios mažina pardavimų pajamas, tokios kaip: „spalvoti langai už baltų kainą“.

UAB „FAUGA“ veiklos sąnaudų vienam pardavimo litui dinamika 2006 – 2010 metų pateikta 22 paveiksle.

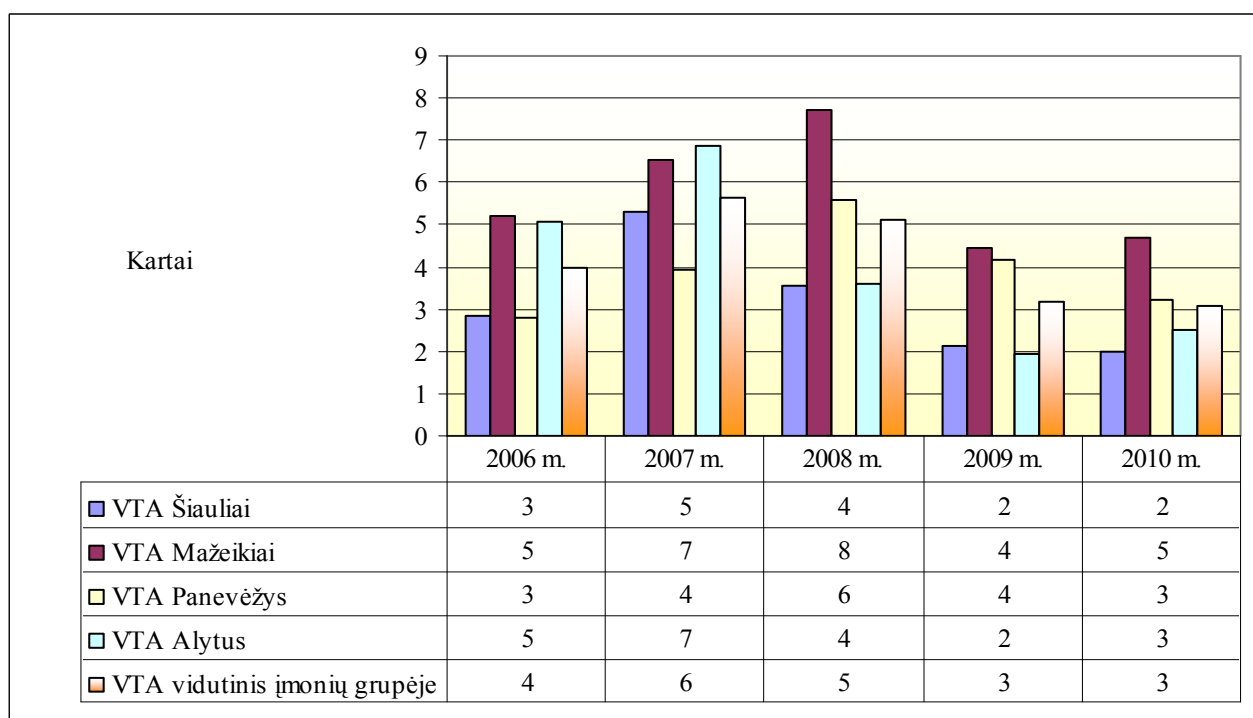
22 pav. UAB „FAUGA“ įmonių grupės veiklos sąnaudų vienam pardavimo litui dinamika 2006 – 2010 metų, procentais

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Iš 22 paveiksle pateiktų duomenų matyti, kad UAB „FAUGA“ per 2006 – 2010 m. vidutinės veiklos sąnaudos vienam pardavimo litui sumažėjo nuo 22 iki 19 centų., kur rekomenduotina reikšmė yra (17 – 18 centų.), veiklos sąnaudų vienam pardavimo litui mažėjimo tendencija rodo, kad UAB „FAUGA“ gerina veiklos efektyvumą. UAB „FAUGA“ vidutinis didžiausias veiklos sąnaudų lygis buvo 2006 m buvo 22 centai, kuris labai įtakojo metų pelną (nuostolį). Pagal miestus 2006 m. didžiausios veiklos sąnaudos vienam pardavimo litui buvo UAB „Panevėžio FAUGA“ ir UAB „Alytaus FAUGA“ net 25 centai tai įtakojo prastus 2006 m. rezultatus. Mažiausios veiklos sąnaudos vienam pardavimo litui 2006 m. buvo UAB „Mažeikų FAUGA“ 17 centų, UAB „Šiaulių FAUGA“ 20 centų. Tačiau nuo 2009 iki 2010 m. UAB „FAUGA“ įmonių grupėje veiklos sąnaudos vienam pardavimo litui sumažėjo iki 19 centų, išskyrus UAB „Alytaus FAUGA“, kur veiklos sąnaudos vienam pardavimo litui 2009 – 2010 m. buvo 22 centai ($23+21/2 = 22$ centai), tai rodo prastą efektyvumą ir gebėjimą taupiai naudoti išteklius, nes rekomenduotina riba nuo 17 iki 18 ct.. Išnagrinėjus 2008 m. pagal miestus matoma, kad didžiausios veiklos sąnaudos vienam pardavimo litui buvo Šiauliuose ir Panevėžyje, šių įmonių grynasis pelnas 2008 m. buvo neigiamas, mažiausios veiklos sąnaudos vienam pardavimo litui buvo Mažeikiuose ir Alytuje, šių įmonių grynasis pelnas buvo teigiamas.

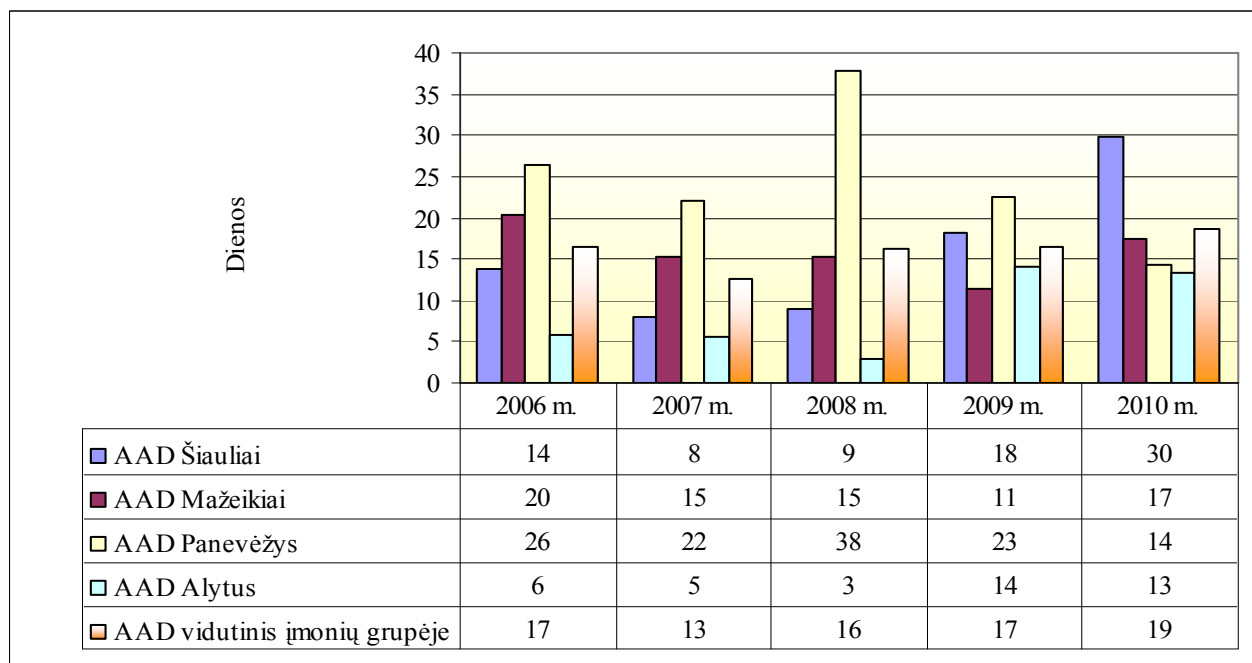
UAB „FAUGA“ turto apyvartumo lygio vertinimas

UAB FAUGA” viso turto apyvartumo dinamika 2006 – 2010 metų pateikta 23 paveiksle.

23 pav. UAB „FAUGA“ viso turto apyvartumo dinamika 2006 – 2010 metų, kartais
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Išanalizavus UAB „FAUGA“ viso turto apyvartumo dinamika nustatyta, jog per 2006 – 2010 metus šie rodikliai sumažėjo 1,3 karto nuo 4 iki 3 karto. Tai rodo, kad vienas turto litas sukuria apie 4 - 3 litus pajamų. Analizuojant pagal miestus 2006 – 2010 metais didžiausias viso turto apyvartumo sumažėjimas buvo UAB „Šiaulių FAUGA“ 1 kartas ir UAB „Alytaus FAUGA“ 2 kartus tam įtakos turėjo pardavimo pajamų mažėjimas. UAB „Mažeikių FAUGA“ viso turto apyvartumas 2006 metais ir 2010 metais išliko stabilus 5 kartais, nes pardavimų pajamos tais metais buvo panašios. Pastebėta, kad 2009 - 2010 metais UAB „Mažeikių FAUGA“ viso turto apyvartumas padidėjo 1 kartą, ir pasiekė rekomenduotiną, tačiau minimalią 5 ribą. Trumpalaikio turto apyvartumas kuo didesnis tuo geriau, UAB „FAUGA“ per 2006 – 2010 m. sumažėjo per pus ir 2010 m. sudarė 3 apyvartas per metus. Tai reiškia, kad vienas trumpalaikio turto litas sukūrė tik 3 Lt pajamų. Ilgalaikio turto apyvartumas UAB „FAUGA“ per 2006– 2010 metus kito 84 kartais nuo 28 iki 112 karto, rodiklio augimui įtakos turėjo UAB „Alytaus FAUGA“, nes per 2006 – 2010 metus ilgalaikis turtas nusidėvėjo iki minimalios keleto tūkstančių ribos. UAB „FAUGA“ atsargų apyvartumo dinamika 2006 – 2010 m. pateikta 24 paveiksle.

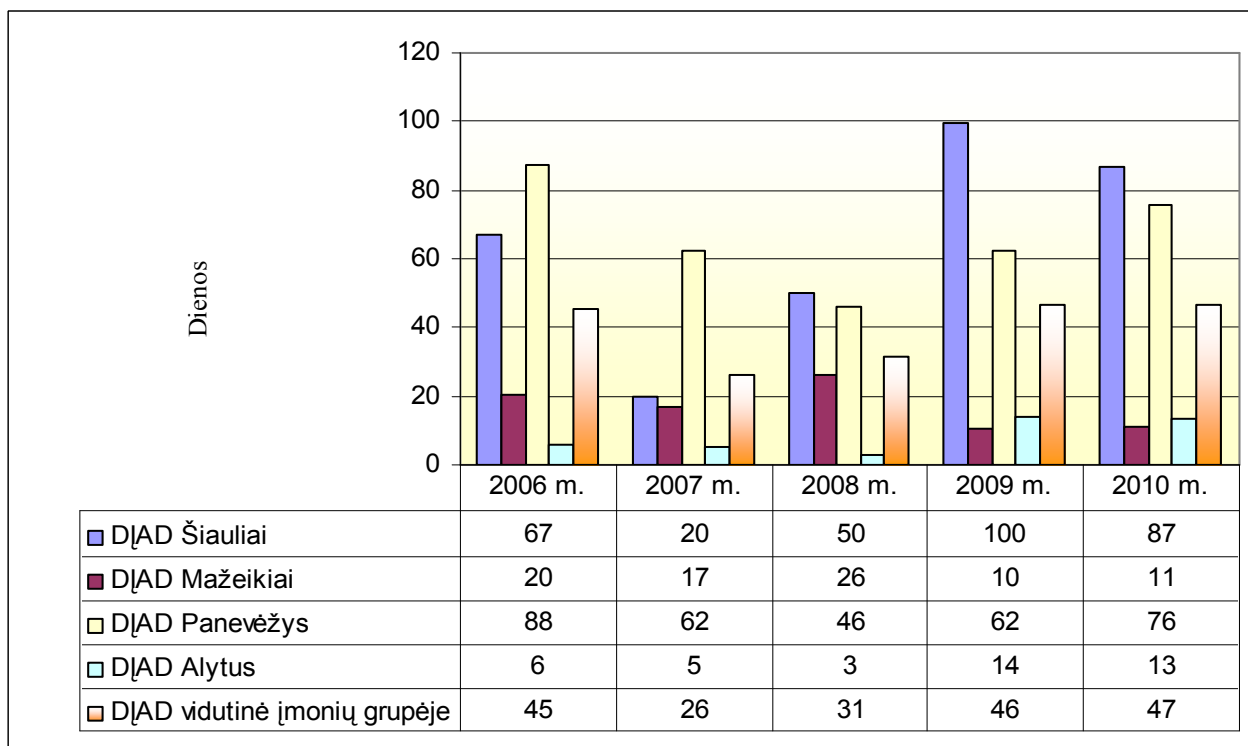

24 pav. UAB „FAUGA“ atsargų apyvartumo dinamika 2006 – 2010 m., dienomis

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Iš 24 paveikslo matyti, kad UAB „FAUGA“ per 2006 – 2010 m. vidutinis atsargų apyvartumas dienomis kito padidėjo 1,1 karto arba nuo 17 iki 19 dienų, kuris rodo per kiek dienų yra atnaujinamos atsargos. Prekių atnaujinimo dažnumas leidžia įmonei efektyviau dirbti piniginiuose srautuose. UAB „FAUGA“ prasčiausias atsargų apyvartumo rodiklis buvo 2010 metais, matoma kad atsargos buvo atnaujinamos kas 19 dienų. Didžiausias atsargų apyvartumo augimas dienomis buvo UAB „Šiaulių FAUGA“, kuris 2006 - 2010 m. išaugo 2,14 karto arba nuo 14 iki 30 dienų, tai reiškia, kad atsargos ilgai užsilaiko sandėlyje, tam įtakos turėjo pagrindinis klientas – statybinės įmonės, kurių prekės realizuojamos kas mėnesį ar rečiau. Geriausias atsargų apyvartumas dienomis 2006 – 2010 m. buvo UAB „Alytaus FAUGA“, atsargų apyvartumas dienomis padidėjo 2,66 karto arba nuo 6 iki 13 dienų, tai rodo, kad įmonė atsargas 2006 m. sugebėjo atnaujinti kas 6 dienas. Tai labai geras rodiklis, nes rekomenduotina: kuo reikšmė mažesnė tuo daugiau atlieka apyvartų per metus. Tačiau nuo 2009 m. rodiklis pradėjo didėti ir 2010 m. išaugo iki 13 dienų, tam įtakos turėjo montuotojų skaičiaus sumažėjimas, kurie nebespėjo atlikti savalaikio montavimo. UAB „Mažeikių FAUGA“ atsargų apyvartumas per 2006 – 2010 m. sumažėjo 1,17 karto arba nuo 20 iki 17 dienų. Šio rodiklio mažėjimas rodo, kad įmonė neturėjo problemų su darbo jėga, nes tik langų montuotojams sumontavus prekes gali jas realizuoti.

UAB „FAUGA“ debitorinio įsiskolinimo rodiklis 2006 – 2010 metų pateiktas 25 pav.

25 pav. UAB „FAUGA“ debitorinio įsiskolinimo apyvartumo dinamika 2006 – 2010 metų dienomis

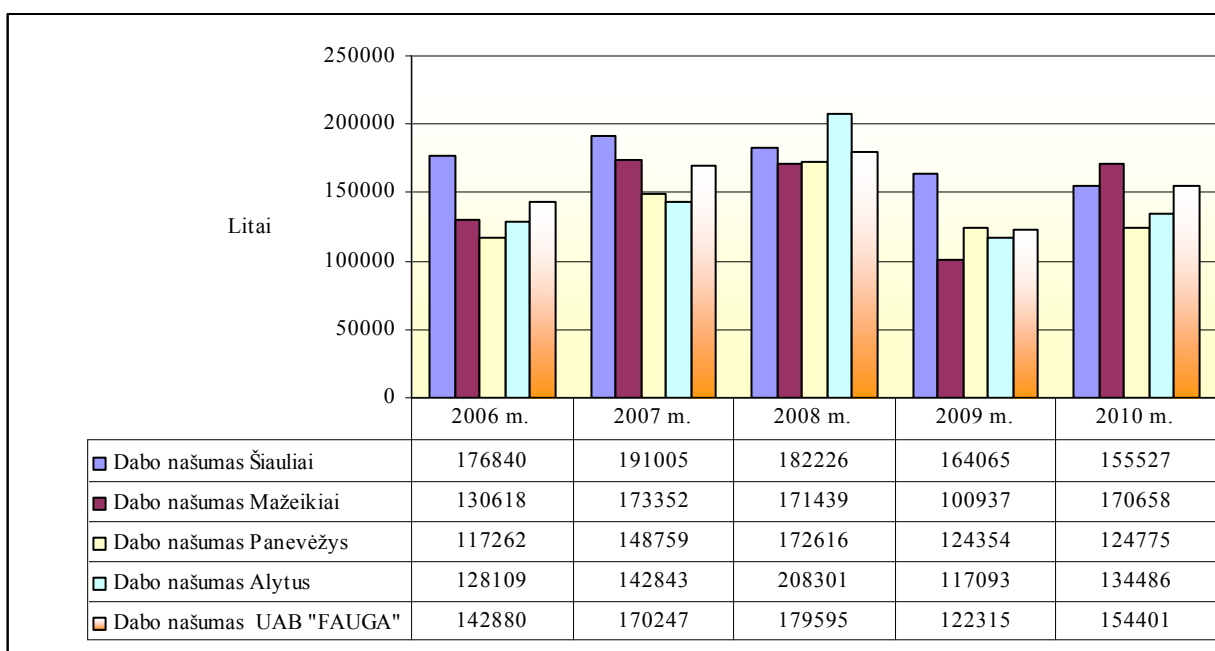
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Iš 25 paveikslą matyti, kad UAB „FAUGA“ vidutinis debitorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis per 2006 – 2010 metų laikotarpį padidėjo nuo 45 iki 47 dienų. UAB „FAUGA“ debitorinio įsiskolinimo rodikliai geriausi buvo 2007 metais, kurie pateko į debitorinių įsiskolinimų apyvartumo dienomis rekomenduotinas labai geras reikšmes, kurios turi būti mažiau nei 30 dienų. Visais kitais metais vidutinis debitorinio įsiskolinimo rodiklis buvo žemesnis nuo 30 iki 47 dienų ir tai patenkinama reikšmė. Prasčiausias rodikliai debitorinio įsiskolinimo dienomis buvo UAB „Šiaulių FAUGA“ 2009 m., kurios viršijo net rekomenduotinas blogas reikšmes 90 dienų ir daugiau, tam įtakos turėjo stytybinių įmonių įsiskolinimai. Geriausi debitorinio įsiskolinimi rodikliai per 2006 – 2010 m. buvo UAB „Mažeikių FAUGA“ ir UAB „Alytaus FAUGA“ nuo 3 iki 26 dienų, šių rodiklių reikšmės patenka į rekomenduotinas labai geras – 30 dienų ir mažiau reikšmes.

Darbo išteklių analizė.

UAB „FAUGA“ darbo našumo dinamika 2006 – 2010 metų pateiktas 26 pav.

26 paveiksle pateikti duomenys rodo, kad UAB „FAUGA“ darbo našumas per 2006 – 2010 metus padidėjo 1,08 karto arba nuo 142880 Lt iki 154401 Lt pardavimo pajamų vienam darbuotojui. Galima teigti, kad UAB „FAUGA“ darbuotojai 2010 metais dirbo efektyviau ir našiau

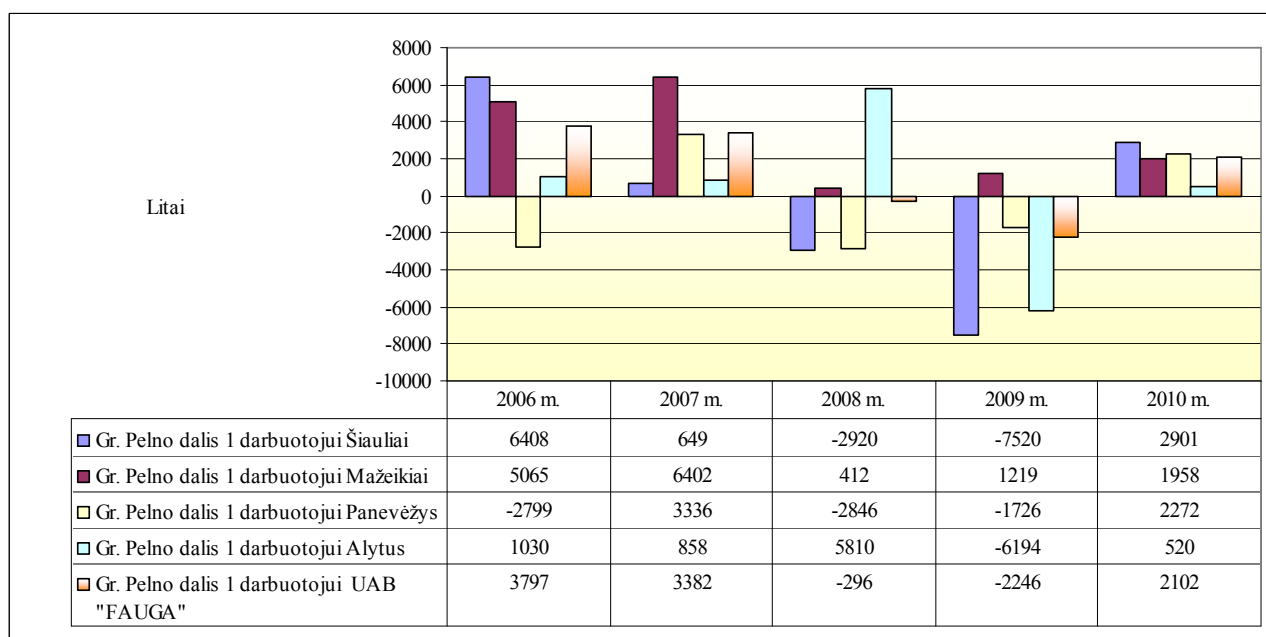

26 pav. UAB „FAUGA“ darbo našumo dinamika 2006 – 2010 metų, litais

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Prasčiausi UAB „FAUGA“ darbo našumai buvo 2009 metais, kur vienam darbuotojui pardavimo pajamų teko tik 122315 Lt. Analizuojant pagal miestus prasčiausias darbo našumas 2010 metais buvo Alytuje 134486 Lt ir Panevėžyje 124775 Lt. Geriausias darbo našumas 2010 metais buvo Šiauliuose 155527 Lt ir Mažeikiuose 170658 Lt teko pardavimo pajamų vienam darbuotojui.

UAB „FAUGA“ grynojo pelno dalis tenkanti vienam darbuotojui kitimo dinamika 2006 - 2010 metų pateikta 27 paveiksle.

27 pav. UAB „FAUGA“ grynojo pelno dalis tenkanti vienam darbuotojui kitimo dinamika 2006 – 2010 metų, litais

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Iš 27 paveikslo matyti, kad UAB „FAUGA“ tenkanti vidutinė grynojo pelno dalis vienam darbuotojui per 2006 – 2010 metų laikotarpį sumažėjo 1,8 karto arba nuo 3797 Lt iki 2102 Lt, tam įtakos turėjo grynojo pelno sumažėjimas. Pastebėta, kad prasčiausi UAB „FAUGA“ vidutinio grynojo pelno dalis vienam darbuotojui rodikliai buvo 2009 m., neigiamas UAB „FAUGA“ grynasis pelnas. Analizuojant pagal miestus pastebėta, kad geriausi grynojo pelno dalis tenkanti vienam darbuotojui rodikliai per 2006 – 2010 metus buvo Mažeikiuose nors sumažėjo 2,58 karto, tačiau visu analizuojamu laikotarpiu išliko teigiamas. Grynojo pelno dalis vienam darbuotojui per 2006 – 2010 metus Šiauliuose sumažėjo 2,2 karto arba nuo 6408 Lt iki 2901 Lt ir Alytuje 1,9 karto arba nuo 1030 Lt iki 520 Lt, tačiau pastebėta, kad 2009 metais šiose įmonėse grynojo pelno dalis vienam darbuotojui rodikliai buvo neigiami, tam įtakos turėjo neigiamas grynasis pelnas dėl finansinės – ekonominės krizės statybų sektoriuje.

2.6. UAB „FAUGA“ įmonių grupės bankroto tikimybės įvertinimas

Įmonės bankrotą lemia tiek išorės, tiek vidaus veiksniai. Bankroto užuomazgas galima pastebėti analizuojant finansines ataskaitas. Reikia pabrėžti, kad tik nuolatinė, bet ne epizodinė finansinė analizė gali parodyti, kad įmonei gresia bankrotas. Šią grėsmę rodytų pastovus veiklos nuostolingumas, apyvartinių lėšų trūkumas, blogėjantis įmonės mokumas.

Remiantis finansinių ataskaitų duomenimis yra sukurta nemažai įmonių bankroto prognozavimo modelių. Šiame darbe bankroto tikimybė skaičiuota taikant E.I.Altmano modelį.

Įmonės bankrotą lemia tiek išorės, tiek vidaus veiksniai. Bankroto užuomazgas galima pastebėti analizuojant finansines ataskaitas. Reikia pabrėžti, kad tik nuolatinė, bet ne epizodinė finansinė analizė gali parodyti, kad įmonei gresia bankrotas. Šią grėsmę rodytų pastovus veiklos nuostolingumas, apyvartinių lėšų trūkumas, blogėjantis įmonės mokumas.

Remiantis finansinių ataskaitų duomenimis yra sukurta nemažai įmonių bankroto prognozavimo modelių. Šiame darbe bankroto tikimybė skaičiuota taikant E.I.Altmano modelį. Skaičiavimai, pateikti 14 priede, o gautos rodiklių reikšmės 16 lentelėje.

16 lentelė

UAB „FAUGA“ įmonių bankroto prognozavimo, taikant E. Altman modelį, rodiklių duomenys 2006-2010 m.

Miestas	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.
Šiauliai	3.6	5.8	3.6	1.8	2.2
Mažeikiai	6.60	8.38	8.92	5.75	5.95
Panevėžys	2.36	4.09	4.91	3.46	3.07
Alytus	4.72	6.54	3.84	1.35	2.22
UAB „FAUGA“	4,27	6.35	5.19	2.95	3.56

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Apibendrinant 16 lentelėje pateiktus duomenis matome, kad UAB „FAUGA“ bankroto tikimybė nenusimatė, kadangi bankroto prognozavimo rodiklis pagal Altmaną buvo daugiau nei nustatyta bankroto tikimybės. Per analizuojamą laikotarpį rodiklis sumažėjo nuo 4,27 iki 3,56, tačiau viršija rekomenduotiną reikšmę $Z > 2,9$, tai reiškia įmonės finansinė būklė yra stabili. Tokia situacija susidarė dėl to, kad grynasis apyvartinis kapitalas, nepaskirstytas pelnas, veiklos pelnas, nuosavas kapitalas ir pardavimai mažėjo spartesniais tempais nei visas turtas ir įsipareigojimai. Per analizuojamą laikotarpį bankroto rodiklis sumažėjo 1,19 karto. Toks rodiklio pokytis byloja, kad nereikia galvoti apie įmonės bankrotą. Analizuojant pagal miestus taip pat matoma, Mažeikiuose ir Panevėžyje viršija rekomenduotiną reikšmę $Z > 2,9$ ir bankroto tikimybė maža, o Šiauliuose ir Alytuje Z reikšmė patenka į intervalą 1,23 – 2,9, tai reiškia, kad įmonės bankrotas įmanomas.

UAB „FAUGA“ bankroto prognozavimas pagal G. Springate modelį 2005 – 2006 m. laikotarpiu pateiktas 17 lentelėje.

17 lentelė

UAB „FAUGA“ įmonių bankroto prognozavimo, taikant G. Springate modelį, rodiklių duomenys 2006-2010 m.

Miestas	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.
Šiauliai	0.8	0.3	-0.2	-0.5	0.2
Mažeikiai	1.62	2.01	1.01	1.22	1.19
Panevėžys	-0.54	0.20	-0.82	-0.86	-0.19
Alytus	-0.54	-0.46	0.21	-0.71	-0.41
UAB „FAUGA“	0.70	0.79	0.12	-0.13	0.38

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Išanalizavus 17 lentelę galima teigti, kad UAB „FAUGA“ 2006 – 2010 metais pagal G. Springate bankroto prognozavimo rodikliai, buvo mažesni nei 0,862 rodiklis, kurie bylotų apie mažą bankroto tikimybę. Per 2006 – 2010 m. laikotarpį rodiklio reikšmė svyravo nuo 0,70 iki 0,38. Kadangi indeksas buvo mažesnis, vadinasi UAB „FAUGA“ įmonės tikimybė bankrutuoti buvo maža. Analizuojant pagal miestus 2006 – 2010 metais tikėtina bankroto tikimybė Alytuje ir Panevėžyje, nes bankroto rodiklis mažesnis už 0,862.

UAB „FAUGA“ bankroto prognozavimas taikant, R. Liso prognozavimo modelį 2004 – 2006 m. pateiktas 18 lentelėje.

**UAB „FAUGA“ įmonių bankroto prognozavimo, taikant R. Lis modelį, rodiklių duomenys
2006-2010 m.**

Miestas	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.
Šiauliai	0.08	0.11	0.07	0.02	0.04
Mažeikiai	0.14	0.18	0.21	0.15	0.15
Panevėžys	0.05	0.08	0.08	0.03	0.04
Alytus	0.10	0.11	0.06	0.02	0.03
UAB „FAUGA“	0.09	0.13	0.11	0.06	0.07

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Išanalizavus 18 lentelę galima teigti, kad UAB „FAUGA“ 2006 – 2010 metais pagal R. Lis bankroto prognozavimo rodikliai didesni už rekomenduotiną ribą 0,037 ir tai reiškia, kad tikimybė bankrutuoti maža. Pagal R. Lis modelį mažiausia bankroto tikimybė Šiauliuose, Mažeikiuose ir Alytuje, o tikėtina bankroto tikimybė Panevėžyje, nes bankroto rodiklis mažesnis už 0,037.

3. UAB „FAUGA“ PERSPEKTYVINIS VERTINIMAS

3.1. UAB „FAUGA“ pardavimo pajamų bei bendrojo, veiklos ir grynojo pelno didinimo galimybės

Įmonės finansinės ataskaitos rodo, kaip įmonė veikia dabar ir kaip įmonė veikė praityje. Finansinės įmonės veiklos prognozės rodo, kokį įmonė planuoja finansinį augimą. Finansinės prognozės yra paremtos prielaidomis ir prognozėmis, kurios gali pasitvirtinti arba ne. Geriausiai įmonės veiklos rezultatai atspindi grynasis pelnas. Jo dydis priklauso nuo pardavimų apimties, jų savikainos, veiklos sąnaudų dydžio, finansinės ir kitos veiklos rezultatų. UAB „FAUGA“ įmonių grupė negali mažinti savikainos, nes pagrindinė veikla mažmeninė prekyba ir paslaugos. Kad gauti prognoziniai rezultatai būtų patikimesni, taikysime: slenkančiųjų vidurkių metodą, eksponentinio išlyginimo metodą, trendo analizės metodą.

UAB „FAUGA“ pardavimų apimties prognozavimas pagal slenkančiųjų vidurkių metodą 2011 m. pateiktas 19 lentelėje.

UAB „FAUGA“ pardavimų apimties prognozavimas taikant slenkančiųjų vidurkių metodą

Metai	Pardavimai, Lt.	$\bar{y}_i$, kai n = 2	$\bar{y}_i$, kai n = 3	$\bar{y}_i$, kai n = 4	$\bar{y}_i$, kai n = 5
2006	16 716 999				
2007	20 940 359	18828678,88	19317198,35	17331725,34	16181400,4
2008	20 294 237	20617298,11	17536634,16	16047500,79	
2009	11 375 306	15834771,79	14416548,08		
2010	11 580 101	11477703,47			

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Išanalizavus 19 lentelę matyti, kad UAB „FAUGA“ pardavimų apimties prognozavimas pagal slenkančiųjų vidurkių metodą per 2011 metus turėtų būti 16181400 Lt.

UAB „FAUGA“ grynojo pelno prognozavimas pagal slenkančiųjų vidurkių metodą 2011 m. pateiktas 20 lentelėje.

20 lentelė

UAB „FAUGA“ grynojo pelno prognozavimas taikant slenkančiųjų vidurkių metodą

Metai	Grynasis pelnas, Lt.	Y_i , kai $n = 2$	Y_i , kai $n = 3$	Y_i , kai $n = 4$	Y_i , kai $n = 5$
2006	16 716 999				
2007	20 940 359	18828678,88	19317198,35	17331725,34	16181400,4
2008	20 294 237	20617298,11	17536634,16	16047500,79	
2009	11 375 306	15834771,79	14416548,08		
2010	11 580 101	11477703,47			

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Naudojant **eksponentinio išlyginimo** prognozavimo metodą didesnis dėmesys buvo kreipiamas į naujesnę informaciją, kuri gali tiksliau prognozuoti norimus iširti rezultatus. Remiantis šiuo metodu prognozavimą galima atlikti dviems metams, nes būsimajai tendencijai nustatyti naudojami tik penkeri metai. Koeficiento w reikšmė buvo pasirinkta - 0,8. Ji didesnė už 0,5, nes norima atlikti tikslesnes prognozes. Eksponentinio išlyginimo metodu atlikti skaičiavimai pateikti 15 priede, o gautos reikšmės 20 lentelėje.

21 lentelė

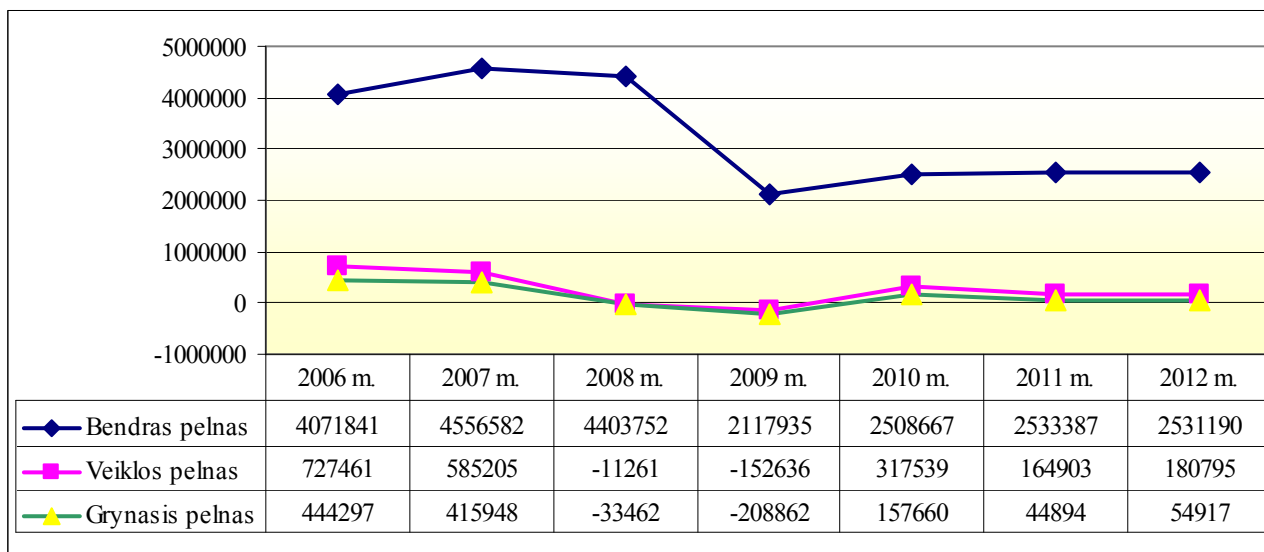
UAB „FAUGA“ pardavimų apimties prognozavimas taikant eksponentinio išlyginimo metodą

Metai	Grynasis pelnas, Lt.	e_i , kai $w=0,8$
2006	16 716 999	16 716 999
2007	20 940 359	20 095 687
2008	20 294 237	20 254 527
2009	11 375 306	13 151 150
2010	11 580 101	11 894 311
2011		12 145 679
2012		12 095 405

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Apibendrinus 21 lentelę matoma, kad UAB „FAUGA“ 2006 – 2010 metų pardavimų pajamas išlyginus eksponentiškai, galima prognozuoti, jog 2011 metais sudarys 12 145 279 Lt., o 2012 metais 12 095 405 Lt.

Remiantis UAB „FAUGA“ 2006 – 2010 m. finansinėmis ataskaitomis. Tačiau norint gauti tikslesnę prognozę naudosime UAB „FAUGA“ įmonių grupės 2009 ir 2010 m. finansinius duomenis, nes įtakojant pasaulinei finansinei – ekonominei krizei UAB „FAUGA“ pardavimų apimtys sumažėjo per pusę. Norint tiksliau prognozuoti įmonės veiklos rezultatų kitimo tendencijas, buvo nagrinėtos bendrojo, veiklos ir grynojo pelno prognozinės reikšmės per artimiausią laikotarpį. Panaudojus **eksponentinio išlyginimo** metodą, apskaičiuotos prognozinės pelno rūšių reikšmės per 2011 – 2012 metams.

28 pav. UAB „FAUGA“ bendrojo, veiklos ir grynojo pelno prognozavimas 2011 – 2012 metais, Lt.
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Išanalizavus 28 paveikslą matyti, kad UAB „FAUGA“ per 2011 – 2012 metus, galima teigti kad bendrasis įmonės pelnas 2011 - 2012 metais gali būti nuo 2533387 Lt iki 2531190 Lt, veiklos pelnas nuo 164903 Lt iki 180795 >Lt ir grynasis pelnas nuo 44894 Lt iki 54917 Lt.

Taip pat buvo atlikta grynojo pelno regresijos lygties analitinė išraiška, kuri matematiškai apibūdina nagrinėjamos reikšmės pokyčius atsižvelgiant į laiko faktorių. Trendo metodu gautos prognozės yra trumpalaikio pobūdžio, bet apskaičiuotus rezultatus galima taikyti prognozuojant įmonės ateities įvykius. Pagal šį metodą prognozės bus skaičiuojamos 2008 – 2010 metams. Pagrindiniai parametrai skaičiuojant pagal Trendo metodą pateikti 22 lentelėje.

UAB „FAUGA“ regresijos lygties skaičiavimui naudotini pagrindiniai parametrai

Metai	Grynasis pelnas, Lt.	t	t ²	t ⁴	t*y	t ² *y	[^] y _t
2006	444 297	-2	4	16	-888593	1777186	419888
2007	415 948	-1	1	1	-415948	415948	203921
2008	-33 462	0	0	0	0	0	139919
2009	-208 862	1	1	1	-208861	-208861	227882
2010	157 660	2	4	16	315320	630640	467809
S	775581	0	10	34	-1198083	2614913	899741
2011		3					175860
2012		4					187841

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Kadangi nagrinėjamo rezultato (UAB „FAUGA“ grynojo pelno) pokyčiams yra būdingi maždaug vienodi absoliutiniai padidėjimai, buvo taikoma tiesės funkcija. Pritaikius formules ir lentelės duomenys apskaičiuojami Regresijos lygties skaičiavimo parametrai parametrai a_0 ir a_1 . Gautas reikšmės panaudojamos Trendo funkcijai sudaryti. Skaičiavimai pateikti 15 priede. Pagal gauta a_1 reikšmę galima spręsti, kad įmonės gaunamas grynasis pelnas kasmet padidės po 12,76 tūkst. Lt. analizuojant 2005 – 2007 metų nustatyta kitimo tendenciją

3.2. UAB „FAUGA“ ūkinės veiklos didinimo galimybių tyrimas

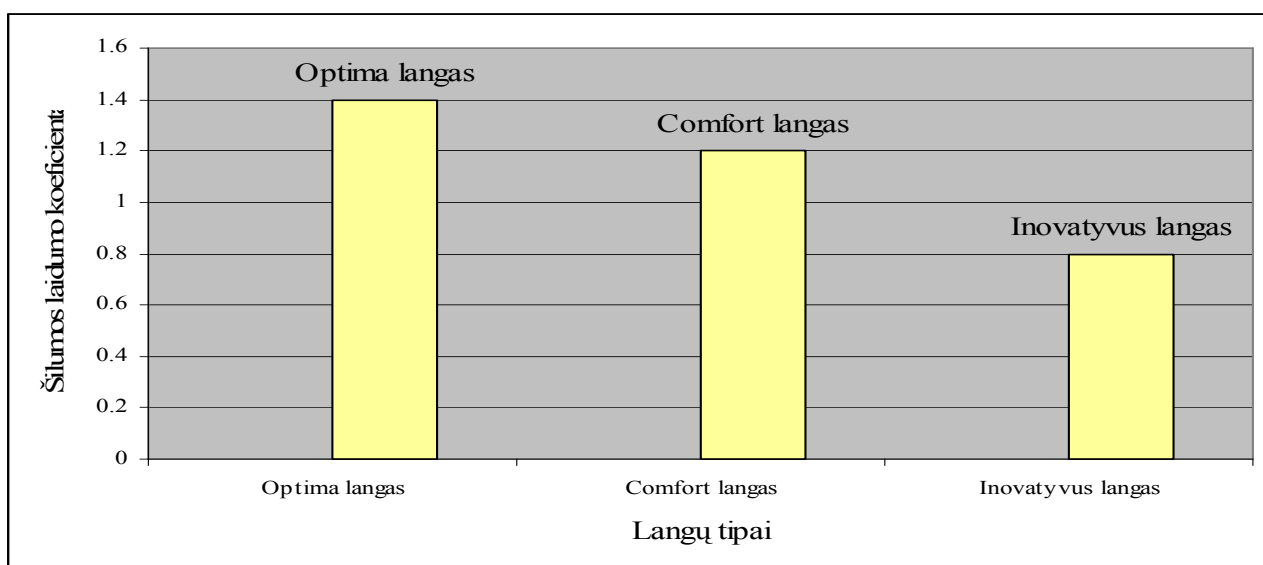
Nustatyta, kad UAB „FAUGA“ pajamos 2011 – 2012 metais turėtų didėti, norint, kad taip būtų siūloma plėsti produktų asortimentą. Kadangi per 2006 – 2010 metus UAB „FAUGA“ pardavimo pajamos ir grynasis pelnas sumažėjo, o įmonės pagrindinė veikla mažmeninė prekyba langais, garažo vartais ir durimis, todėl negalima prastų rodiklių gerinti mažinant savikainą. UAB „FAUGA“ įmonei didinti pardavimų pajamas ir grynąjį pelną siūloma plėsti prekių asortimentą: inovatyvaus lango prekyba. Lietuvoje tokiais langais niekas neprekiauja, tai ir konkurencijos artimiausiu metu nebus. Lango efektyvumą lemia trys pagrindiniai veiksniai tai profilio plotis, stiklo paketo plotis ir stiklo paketo rėmelio kokybė. Prie šių pagrindinių veiksnių prisideda keletas papildomų veiksnių, kurie taip pat gerina lango efektyvumą. Tai lange esančios tarpinės - inovaciniame lange jų net trys, kurios pagamintos net iš trijų skirtingų medžiagų. Viena medžiagos dalis nepraleidžia vandens - prisitaiko prie oro slėgio, kita garantuoja kokybišką instaliavimą, trečioji užtikrina tarnavimo ilgaamžiškumą – tarpinės neskilinėja yra elastingos. Atlikus skaičiavimus gauname pagrindinį langų efektyvumo ar naudos elementą, tai šilumos laidumo koeficientas - U_w .

Šilumos laidumo koeficientas apskaičiuojamas pagal tokią formulę:

$$U_w = A_g * U_g + A_f * U_f + \Psi_g * l_g / A_w.$$

čia: U_f - Lango profilio šilumos laidumo koeficientas; U_g - stiklo paketo šilumos laidumo koeficientas; Ψ_g - Stiklo paketo rėmelio ilginis šilumos laidumo koeficientas; A_g - stiklo paketo plotas; A_f - profilio plotas; l_g - stiklo paketo rėmelio ilgis; A_w - gaminio plotas; U_w – gaminio šilumos laidumo koeficientas.

EkspONENTINIO išlyginimo metodu atlikti skaičiavimai pateikti 15 priede, o gautos reikšmės 29 lentelėje.

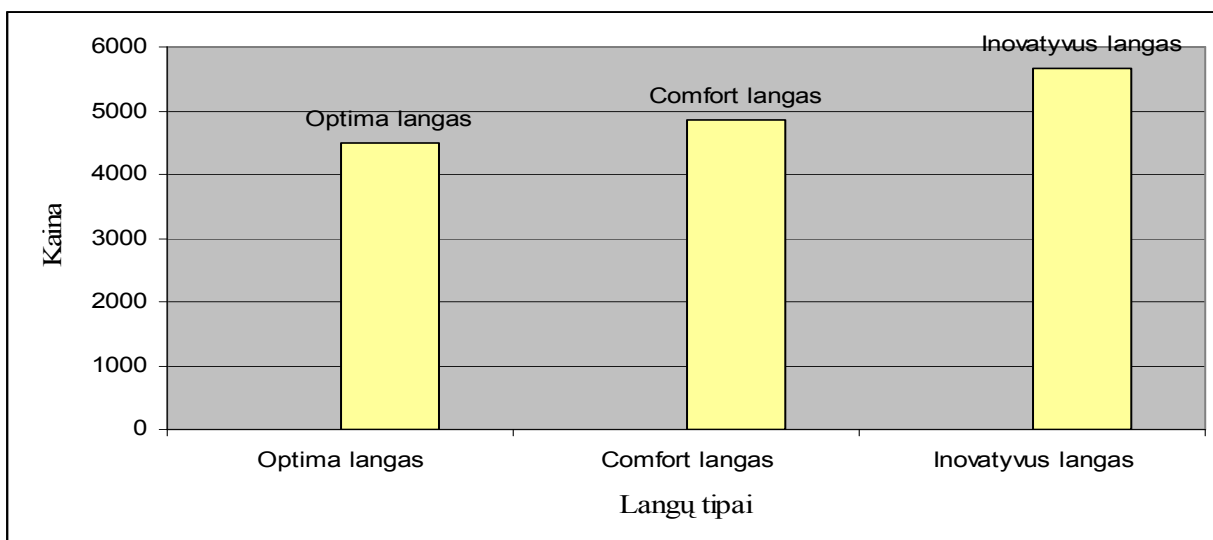

29 pav. UAB „FAUGA“ Šilumos laidumo koeficientai pagal langų tipus
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Šis paveikslėlis labai vaizdingai parodo langų tipų šilumos laidumo koeficientų skirtumus. Žinant, kuo mažesnis koeficientas tuo mažesnis šilumos pralaidumas į išorę. Atlikti skaičiavimus pagal langų tipus matome labai skirtingus šilumos laidumo koeficiento rezultatus. Tai pagrindinis mato vienetas, kuris lemia langų šilumos efektyvumą, kai kada tokių techninių duomenų langai vadinami „šilto namo langas“. Taikant šilumos laidumo koeficiento apskaičiavimo formulę yra apskaičiuotas langų tipų, šilumos laidumo koeficientų skirtumai, kur inovatyvaus lango rezultatas tai yra inovatyvaus lango šilumos laidumo koeficiento rodiklis 1,75 karto geresnis. Gautas rezultatas parodo, kad inovatyvaus lango šilumos laidumo koeficientas už Optima langus geresnis 1,75 karto, o už Comfort langus 1,5 karto.

Inovatyvaus lango nauda įmonei.

Kiekvienas žmogus norintis įsigyti inovatyvų, tačiau brangesnį produktą galvoja apie jo naudą, ilgaamžiškumą, kokybę ir žinoma atsiperkamumą. Žinant langų šilumos laidumo koeficientus ir jų skirtumus pagal langų tipus galima analizuoti inovatyvaus lango naudą įmonei.

30 pav. kainų skirtumai pagal langų tipus
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Paveikslėlyje matomas kainų skirtumai pagal langų tipus. Optima langas kainuoja 450 Lt, Comfort langas 486 Lt, inovatyvus langas 567 Lt. Matoma, kad inovatyvaus lango kaina yra aukščiausia, lyginant su Comfort langais kaina didesnė 14 procentais, Optima langai pigesni net 21 procentais. Tačiau UAB „FAUGA“. Eksponentinio išlyginimo metodu atlikti skaičiavimai pateikti, o gautos reikšmės 23 lentelėje.

23 lentelė

UAB „FAUGA“ inovatyvaus lango pardavimo ir bendrojo pelnas prognozė 2011 m.

Langų tipai	Pardavimo pajamos Lt	Pardavimo savikaina Lt	Bendras pelnas Lt	Pardavimo pajamų didėjimas Lt	Pardavimo Savikainos didėjimas Lt	Bendrojo pelno didėjimas Lt
Optima langas	450	337	113			
Comfort langas	486	364	122	36	27	9
Inovatyvus langas	567	425	142	117	88	29

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „FAUGA“ atskaitomybe

Gauti rezultatai parodė, kad inovatyvaus lango pajamos didesnės už Optima langų sistemą. Pardavus vieną vienetą 117 Lt. gaunama daugiau pajamų. Įmonės vadovybė, įvertinus konkurencinėje rinkoje nusistovėjusią paklausą ir pasiūlą, vartotojams priimtina gaminio kainą, naujo inovacinio lango pardavimo pajamos numatomos 10 proc. nuo 2011 metų pajamų, kas sudaro:

$$1940 \times 117 = 226980 \text{ Lt pajamų didėjimą}$$

$$\text{Pardavimų savikaina} - 170720 \text{ Lt}$$

Apskaičiuojamas įmonės bendras pelnas:

Bendrasis pelnas = Pardavimų pajamos – Pardavimų savikaina

226980 – 170720 = 56260 Lt

Taigi, galima teigti, kad pardavus 1940 vnt. inovatyvų langų UAB „FAUGA“ pardavimų pajamos padidės 226980 Lt, pardavimo savikaina 170720 Lt, bendrasis pelnas 56260 lt.

Išplėsdama asortimentą UAB “FAUGA” nauju inovatyviu langu, ne tik plės rinką, bet ir atsiras galimybė įsisavinti naujas rinkas. Kadangi gaminys bus modernus, šiuolaikiškas, iš ekologiškų medžiagų, jį bus lengvai galima įvesti ne tik į Lietuvos rinką, bet ir į užsienio šalių rinkas. Didelį pranašumą prieš konkurentus, kurie jau yra įsitvirtinę rinkoje UAB “FAUGA” turės dėl plataus spalvingumo spektro. Numatyta sudaryti sutartis su tiekėjais, leis būti išskirtiniais spalvinių gamų įvairovėje.

Pagal atliktus skaičiavimus aiškiai matosi, kad inovatyvus langas – modernus, ekologiškos ir ypač geros šilumos savybės, padidins įmonės pardavimų apimtį bei pelną.

IŠVADOS

Apibendrinus baigiamajame darbe pateiktą teorinę medžiagą ir atlikus UAB „FAUGA“ ūkinės veiklos analizę galima padaryti šias išvadas:

- Ūkinės veiklos analizė buvo atliekama remiantis ūkinės finansinės veiklos rezultatais – analizuojant jų pokyčius, ryšį vienu su kitais, stebint jų įtaką ir įtakos svorį veiklos vystymui.
- Skaiciuojant finansinius – santykinius rodiklius, buvo išskirtos keturios pagrindinės, geriausiai įmonės veiklą atspindinčios, rodiklių grupės: pelningumo rodikliai, mokumo rodikliai, sąnaudų lygio rodikliai ir ūkinės veiklos efektyvumo rodikliai.
- Atlikus horizontaliąją UAB „FAUGA“ balanso analizę galima daryti išvadą, kad įmonės turto vertė sumažėjo 1,2 karto arba 912907 Lt, tam įtakos turėjo pastatų nusidėvėjimas 131863 Lt. arba 1,3 karto ir transporto priemonių nusidėvėjimas 2,6 karto arba 289047 Lt.
- Ilgalaikio turto struktūroje didžiausią lyginamąjį svorį sudaro materialusis turtas. Materialiojo turto vertę sudaro pastatai, transporto priemonės bei kitas materialusis turtas. Ilgalaikio finansinio turto UAB „FAUGA“ neturėjo.
- Iš vertikaliosios balanso analizės nustatyta, kad kapitalas ir rezervai visoje savininkų nuosavybėje ir išsipareigojimuose 2010 metais sudarė 27 proc., o mokėtinos sumos ir išsipareigojimai – 73 proc. Kapitalas ir rezervai didėjo 1,1 kartą, o mokėtinos skolos ir išsipareigojimai – mažėjo 1,03 karto. Kapitalo ir rezervų didėjimą įtakojo nepaskirstyto pelno bei rezervų didėjimas. Per vienerius metus mokėtinose sumose ir trumpalaikiuose išsipareigojimuose 2010 metais didžiausią 53,82 procentinę dalį sudarė skolos teikėjams, kurios per 2006 – 2010 metus padidėjo 1,48 karto.
- Horizontali UAB „FAUGA“ pelno (nuostolių) analizė parodė, kad pardavimų pajamos 2006 - 2010 metais mažėjo 1,44 karto arba 5,136 mln. Lt, pardavimo savikaina per tą patį laikotarpį taip pat sumažėjo 1,39 karto arba 3,574 mln. Lt. Todėl bendrasis pelnas taip pat mažėjo. Veiklos sąnaudos per 2006 – 2010 metus mažėjo, jei 2006 metais jos sudarė 3,3 mln. Lt, tai 2010 metais sumažėjo 1,2 mln. Lt. tai yra 1,52 karto.
- Atlikus UAB „FAUGA“ vertikalią pelno (nuostolių) ataskaitą gauta keletas reikšmingų pelningumą apibūdinančių rodiklių. Pagrindinę pardavimo pajamų dalį sudarė parduotų gaminių pardavimo savikaina. Jos lyginamasis svoris analizuojamu laikotarpiu beveik nekito. Jei 2006 metais savikaina sudarė 75,64 proc. visų pardavimų, tai 2010 m. 78,34 proc. Veiklos sąnaudų procentinė dalis sumažėjo 1,05 karto. Grynas pelnas 2006 metais pardavimo pajamose sudarė 2,66 proc., o 2010 metais jis buvo lygus 1,36 proc. tai yra sumažėjo 1,95 karto.

- Bendrojo pardavimų pelningumo rodiklis UAB „FAUGA“ 2006 – 2010 metais kito nuo 24,59 proc. iki 21,41 proc. Šis rodiklis vertinamas gerai, tačiau grynojo pelningumo rodiklis stipriai mažėjo, tai vyko dėl pardavimo pajamų sumažėjimo 1,44 karto.
- Grynasis trumpalaikio mokumo koeficientas analizuojamu laikotarpiu buvo stabilus, jo reikšmės svyravo nedaug. UAB „FAUGA“ greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas svyravo nuo 0,99 iki 0,93 proc. ir jis buvo geras.
- Bendras skolos rodiklis sumažėjo 0,83 iki 0,78. Jam įtakojo trumpalaikis išskolinimas. Ilgalaikio išskolinimo rodiklis nuo 2009 metų nebeliko, nes buvo gražinti visi ilgalaikiai įsipareigojimai.
- UAB „FAUGA“ analizuojamu laikotarpiu atsargų apyvartumas svyravo nuo 17 iki 19 dienų tai yra padidėjo 1,1 karto.
- Viso turto apyvartumas parodo įmonės turto naudojimo efektyvumą, kuo jis didesnis, tuo geriau. UAB „FAUGA“ įmonės turto apyvartumas sumažėjo nuo 4 iki 3. Rodiklis blogėjo ir tai rodo, kad per 2006- -2010 metus vienam turto litui buvo sukurta mažiau pardavimo pajamų 1,3 karto
- Atlikus UAB „FAUGA“ veiklos sąnaudų analizę per 2006 – 2010 metus veiklos sąnaudos vienam pardavimo litui sumažėjo 1,15 karto. Tam didžiausią įtaką turėjo darbuotojų darbo užmokesčio sumažėjimas, remonto sąnaudos sumažėjimas, rėmimo bei nusidėvėjimo sąnaudų sumažėjimas. Darbuotojų darbo užmokestis sumažėjimą per 2006 – 2010 metus lėmė darbuotojų mažėjimas 1,37 karto arba 32 darbuotojais. Palyginus darbo našumo rodiklius 2006- 2010 metų aiškiai matosi, kad darbo našumas sumažėjo 1,8 karto.
- Priklausomai nuo Z koeficiento dydžio daroma apibendrinta išvada apie bankroto tikimybę – UAB „FAUGA“ apskaičiuoti koeficientai rodo, kad įmonės bankroto tikimybė labai maža. Bendrovė, kurios finansiniai rodikliai nėra labai gerai, bankrutuoti teorinės galimybės neturi. Tam įtakos turi, kad galutinė įmonės veikla yra pelninga.
- Apskaičiavus pagrindinių rodiklių prognozes 2011 – 2012 metams, matosi, jog pardavimo ir paslaugų apimtys augs, tačiau numatomas ir savikainos augimas. Tai įtakoja grynojo pelno mažėjimą, kuris jau 2011 metais.
- Atliktas tyrimas leido išvelgti problemas ir pateikti UAB „FAUGA“ konstruktyvius siūlymus ūkinės veiklos gerinimui.

Pasiūlymai:

- UAB „FAUGA“ vadovybė turi susirūpinti įmonės pardavimo pajamų didinimu, atskirų gaminių pelningumo didinimo klausimais arba atnaujinti asortimentą naujo gaminio įvedimu.
- Trumpinti atsiskaitymo su tiekėjais laiką, nes įmonė gali prarasti tiekėjų pasitikėjimą.

- Siekiant, kad pardavimų pajamos ir pelnas didėtų siūloma atnaujinti asortimentą, UAB “FAUGA” pradėjusi prekiauti nauju inovatyviu langus ne tik plės rinką, bet ir atsiras galimybė įsisavinti naujas rinkas. Kadangi langas bus modernus, šiuolaikiškas, iš ekologiškų medžiagų, jį bus lengvai galima įvesti ne tik į Lietuvos rinką, bet ir į užsienio šalių rinkas. Didelį pranašumą prieš konkurentus, kurie jau yra įsitvirtinę rinkoje UAB “FAUGA” turės dėl plataus spalvingumo spektro. Numatyta sudaryti sutartis su tiekėjais, leis būti išskirtiniais spalvinių gamų įvairovėje. Pagal atliktus skaičiavimus aiškiai matosi, kad inovatyvus langas – modernus, ekologiškos ir ypač geras šilumos laidumo koeficientas, leis įmonei padidinti pardavimų pajamas 226980 Lt, pardavimo savikainą 170720 Lt, bendrąjį pelną 56260 lt.

ŽODYNAS

A

Akcinis kapitalas - akcinės bendrovės kapitalo kiekis, kuris sukuriamas parduodant akcijas.

Aktyvas - tai turtas, priklausantis įmonei tai, kuo įmonė disponuoja, arba lėšų panaudojimo būdas.

Analizė - tyrimas, kruopštus aplinkinių bei priežasčių nustatymas;

Atsiperkamumas - santykis tarp įplaukų ir pardavimų;

Atsiskaitymas - išmoka už veiklą, gautas prekes, vertybinius popierius, ar skolos visiškas gražinimas, pagal iš anksto suderintas sąlygas;

B

Balansas - pagrindinės veiklos ekonominių rodiklių suvestinė; aktyvų ir pasyvų, kredito ir debito sąskaitų pusiausvyra tam tikru momentu;

Bendrasis pelnas - tai pardavimo pajamų ir parduotų prekių bei paslaugų savikainos skirtumas;

C

Ciklas - nuoseklių operacijų dažniausiai pasikartojanti seka;

Cirkuliacijos priemonė - tai viena iš pagrindinių pinigų funkcijų; mainų priemonė, cirkuliuojanti laisvai, be papildomų dokumentų;

D

Darbo užmokestis - išmokos darbuotojams už jų darbo jėgos kaip gamybos veiksnio panaudojimą.

Debetas - deficitas, pasyvas; sąskaitos suma kairėje balanso pusėje, aktyvinėse sąskaitose žyminti apskaitomų sumų padidėjimą, o pasyvinėse - sumažėjimą;

Direktyva - privalomas vykdyti norminis dokumentas;

E

Efektyvumas - veiklos, išteklių ar darbo laiko rezultatyvumas, veiksmingumas; apibendrintas produktyvumo rodiklis;

Ekonomika - šalies, ūkio šakos ar mažesnio ūkinio vieneto ūkinės būklės apibūdinimas bendros ekonominės veiklos ir jos sudedamųjų dalių pagrindu;

Ekonomikos plėtra - ekonomikos pasikeitimo procesas, kuris susidaro didėjant kapitaliniams įdėjimams, stiprėjant pajėgumams gaminant prekes ar teikiant paslaugas.

Ekonomiškas - tai efektyvus išteklių paskirstymo ir jų panaudojimo sprendimas; tai taupus, ūkiškas, apsimokantis;

Ekonomiškumas - tai pasiekimas didžiausios naudos mažiausia kaina, t.y. taupiai naudojant turimus išteklius; tai pastangos iš turimų išteklių gauti kuo daugiau naudos.

G

Gaminys - žmogaus fizinio ir protinio darbo rezultatas, skirtas asmeniniams ar namų ūkio poreikiams tenkinti arba parduoti rinkoje;

Grynasis pelnas - grynojo pelno santykis su pardavimų ir paslaugų apimtimi;

H

Hipotezė - neįrodytas ir patikrinimo reikalaujantis atskirų procesų ar įvykių bei jų galimos sekos aiškinimas;

I - I

Įmoka - lėšų įnašas;

Įmonė - tai savarankiškas ūkinis vienetas, sutelkiantis materialinius, darbo bei kitus išteklius ir organizuojantis gėrybių gamybą;

Indėlis - pinigai, patikėti finansiniam tarpininkavimui;

Infliacija - bendras kainų kilimas; perkamosios galios smukimas dėl kainų kilimo;

Investavimas - tai finansinio kapitalo vienos formos pavertimo kita arba fiziniiais fondais (įrengimai, transporto priemonės, pastatai, žemė ir kt.) procesas;

Įplaukos - lyginamos su banko aktyvais, įplaukos iš suteiktų paskolų;

Išlaidos - sunaudotos lėšos, piniginės sąnaudos arba sąnaudos, įvertintos pinigais;

Ištekliai - disponuojamos lėšos, naudojamos kreditavimui ir aktyvioms ūkinės veiklos rezultatams, operacijoms;

K

Kaina - pinigine įvertinimo išraiška;

Kapitalas - finansinis ir materialusis turtas, naudojamas pelno gavimo tikslais (piniginis kapitalas, pinigai, vertybiniai popieriai, akcinis kapitalas ir t.t.);

Kaštai - panaudoti ištekliai tam tikram sprendimui įgyvendinti;

Koeficientas - dydžių santykio ar pokyčio rodiklis;

Konkurencija - tai rinkos situacija, kai yra pakankamai daug pirkėjų ir pardavėjų, egzistuoja laisvo įėjimo į rinką ir išėjimo iš jos galimybės bei prieinama informacija apie kitų gamintojų kainas;

Kreditas - paskola, skolintieji aktyvai;

Kriterijus - sprendimo, veiklos, dokumento, operacijų vertinimo analizė;

L

Lėšos - piniginiai ištekliai, aktyvai, apyvartinės lėšos;

Likvidumas - galimybė paversti grynaisiais pinigais; grynųjų pinigų dalis bendruosiuose aktyvuose;

M

Mokumas - galimybė ar pajėgumas padengti mokestinius reikalavimus (įsipareigojimus);

N

Nauda - teorinis naudingumo matas, gaunamas iš prekės ar paslaugos vartojimo;

Našumas - produktyvumas; santykis tarp produkcijos apimtys ir darbi įdėjimų, kurie buvo sunaudoti tai produkcijai pagaminti;

Nepaskirstytasis pelnas - tai pelno dalis, liekanti atskaičius dividendus bei mokesčius ir naudojama įmonės veiklai plėsti, rezervams kaupti;

Nusidėvėjimas - tai pagrindinio kapitalo vertės sumažėjimas per jo naudojimo laiką;

P

Pajamos - pinigai, kuriuos gauna įmonė, parduodama savo prekes ar paslaugas; tam tikrą laiką gaunamos lėšos už gamybos veiksmų nuosavybę;

Palūkanos - procentais išreikšta pinigų, turto skolinimo kaina;

Pasyvai - tai vertė, kurią įmonė kam nors skolinga, tai skolos, įsipareigojimai arba įmonės lėšų šaltiniai.

Paskola - bankų ar kitų skolintojų pinigai, duodami įmonėms ar asmenims, kad jie gautus pinigus investuotų į materialinius išteklius ir vertybinius popierius;

Pelno (nuostolio) ataskaita - tai finansinė ataskaita, apibendrinanti įmonės veiklos rezultatus per tam tikrą laikotarpį;

Pelnas - veiklos pajamų dalis atskaičius išlaidas; įplaukos;

Pelningumas - akcinių bendrovių bendrojo pelno santykis su pagrindinėmis pajamomis, rodo kiek pelno tenka 1 pardavimų litui;

Pinigai - visuotinis vertės ekvivalentas, atliekantis mainų, kaupimo, vertės mato, cirkuliacijos ir mokėjimo priemonių funkciją;

Prekė - visa tai, kas gali patenkinti vartotojų poreikius ir tai, kas siūloma rinkai siekiant patraukti vartotojų dėmesį, plėtoti vartojimą, įskaitant fizinius objektus, paslaugas ir idėjas;

Problema - tai uždavinys, išskylantis žmonių tikslingoje veikloje ir reikalaujantis teorinio arba praktinio sprendimo;

Produkcija - tai terminas, apimantis prekes ir paslaugas;

Prognozė - busimos ar buvusios padėties nustatymas, remiantis prielaidomis apie galimą įvykių seką;

R

Resursai - ištekliai, rezervai;

Rizika - galimas pavojus veiklai; dėl pralenkiančio kainų augimo ar vertės sumažėjimo, lyginant su pelnu, investavimo metu;

Rodiklis - veiklos rezultatų lygis, santykis;

S

Sąnaudos - gamybos procese naudojami ekonominiai ištekliai (darbo jėga, medžiagos, įrengimai, kapitalas ir kt.);

Sąskaita - banko kliento mokestinių ir kitų piniginių operacijų apskaitos forma;

Strategija- ilgalaikių, esminių veiklos nuostatų bei jos svarbiausių tikslų įgyvendinimo kelių visuma;

T

Tendencija - tipiška, būdinga, kryptis;

Terminas - laikas;

Terminuotas - indėlis su nustatyta data;

Turtas - vertybių visuma; kapitalas; nuosavybė; ištekliai;

V

Valdymas - tai priemonė ar visuma priemonių, valdymo tikslams pasiekti; valdymo sprendimų paruošimas, priėmimas ir bendravimas visose darbo veiklos srityse; tai specifinė žmonių veiklos funkcija;

Veikla - sąmoningai organizuoti veiksniai, siekiant nustatytų uždavinių ar tikslų įgyvendinimo;

Veiklos kryptis - įmonės gamybos kryptis, kai naudojant gamybos išteklius pateikiama produkcija vartotojui;

Ū

Ūkinė veikla - tai veikla susijusi su prekių (paslaugų) gamyba, pirkimu ir pardavimu.

LITERATŪRA

1. Andrijauskienė A. (2004). Įmonių ekonomika. Vilnius: Presvika.
2. Ališauskas K., Karpavičius H., Šeputienė J. (2005). Inovacijos ir projektai: mokomoji knyga. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
3. Bagdanavičius J., Stankevičius P., Lukoševičius L. (1999). Ekonomikos terminai ir sąvokos. Vilnius: VPU.
4. Bagdžiūnienė V. (2005). Įmonių veiklos planavimas ir analizė. Vilnius: Conto litera.
5. Баканов, М.И., Шермет, А.Д. (2000). Теория экономического анализа. Москва: Финансы статистика.
6. Buckiūnienė O. (2002). Įmonių finansai. Vilnius: Vilniaus kolegija.
7. Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I. (2002). Finansų analizė. Kaunas: KTU.
8. Everard K., Morris G. (1997). Efektyvus mokyklos valdymas. Vilnius: Poligrafija ir informatika.
9. Fridson, M., Alvazer, F. (2002). Financial stateman analysis. A practitione's guide. Third edition Canada: John Wiley & Sons, Inc.
10. Darškuvienė, V. Įmonės finansų valdymas. (1997). Pagal prof. Bubnio E. paskaitas. Kaunas: Technologija.
11. Gaidienė Z. (1998). Finansų valdymas. Kaunas: Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras.
12. Gibson, Ch. H. (1992). Financial Statement Analysis. Usig Finansial Accouting Information. Fifth Edition. South – Western Publishing Co.
13. Ginevičius R. (2005). Šiuolaikinis verslas: tobulinimo prioritetai. Vilnius: Technika.
14. Gronskas, V. (2005). Ekonominė analizė. Kaunas: Technologija.
15. Gronskas, (1997). Ekonominė analizė. Kaunas: Technologija.
16. Hedervikas, K. (1997). Finansinė ir ekonominė įmonių analizė. Vilnius: Tarptautinė darbo organizacija
17. Juozaitienė L. (2000). Įmonės finansai: analizė ir valdymas. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
18. Kashani K., Horovitz J. (2005). Beyond traditional marketing : innovations in marketing practice. John Wiley & Sons: Hoboken, NJ.
19. Kriaučionienė M., Urbanskienė R., Vaitkienė R. (2005). Marketingo valdymas. Kaunas: Technologija.
20. Kotler Ph. (2000). Positioning the market offering through product life cycle. Marketing management. The millenium ed. Prentice Hall International.
21. Kuvykaitė R. (2001). Gaminio marketingas. Kaunas. Technologija.

22. Kvedaraitė V. (1997). Įmonės finansų valdymas. Vilnius: Lietuvos informacijos institutas.
23. Lukaševičius K., Martinkus B., Piktys R. (2005). Verslo ekonomika. Kaunas: Technologija.
24. Mackevičius J. (2005). Įmonių veiklos analizė. Vilnius: TEV.
25. Mackevičius J. (2003). Valdymo apskaita: koncepcija, metodika, politika. Vilnius: TEV.
26. Martinkus B., Žičkienė S. (2006). Verslo organizavimas. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
27. Mayer, J. (1991). Financial Statement Analysis: Principals and techniques. New York: Prentice Hall.
28. Meigs, W.B., Meigs, R F. (1992). Financial Accounting. Seventh Edition. New York: Mc Graw – Hill Inc, p. 739.
29. Melnikas B. (2001). Verslo efektyvumas, konkurencija ir inovacijos rytų ir vidurio Europos šalyse. Vilnius.
30. Pranulis V., Pajuodis A., Urbonavičius S., Virvilaitė R. (1999). Marketingas. Vilnius: Leidybos centras.
31. Rutkauskas A. V., Damašienė V. (2002). Finansų valdymas. Šiauliai: ŠU.
32. Šlekienė D., Klimavičienė I. (2000). Įmonės veiklos finansinis įvertinimas. Kaunas: KTU.
33. Štaras R., Žvinklys J. (1996). Prognozavimo metodai, jų ypatumai ir taikymas. Vilnius: VU leidykla.
34. Valentinavičius S. (2006). Inovacinio verslo plėtra: problemos ir galimybės. Ekonomika, Nr. 74.
35. Žilinskas V., Martinkus, R. (2000). Ekonomikos pagrindai. Kaunas: Technologija.
36. Finansų ministerijos mokymo centras. Prieiga per internetą: <http://www.fmmc.lt>
37. Lietuvos laisvosios rinkos institutas. Prieiga per internetą: <http://www.lrinka.lt>
38. Lietuvos Respublikos seimas. [Žiūrėta 2006-03-04]. Prieiga per internetą: <http://www.lrs.lt>
39. Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės. Prieiga per internetą: <http://www.std.lt>
40. UAB “FAUGA” finansiniai dokumentai.
41. Prieiga per internetą:
Prieiga http://books.google.lt/books?id=DPK43Sku2PsC&pg=PR13&lpg=PR13&dq=business+analysis+and+valuation+palepu+healy&source=bl&ots=YXbqgSLgQl&sig=bcwykytR3ZchwrQaQmOg071mWug&hl=lt&ei=BHV7TZK4JsbGswaNxsHbBw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=3&ved=0CDEQ6AEwAg#v=onepage&q&f=true

PRIEDAI